ב"ה

אין ליכט
פון תורה

ספר

משניות

מסכת

בכורות

בלשון הקודש
ואידיש

283

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשמ"ו לפ"ק

בעזרת השם יתברך

ספר
משניות
מסכת בכורות

עם פירוש הנשר הגדול רבינו עובדיה מברטנורא

והוספנו גם כן פירוש המשנה בלשון אשכנז עברי טייטש בשולי היריעה המפרש ומבאר כל דברי רבותינו ז״ל בעלי המשנה בקיצור נמרץ, עם פירוש הרע״ב, למען יבינו כל עם בני ישראל את התורה שבעל פה הנמסרה לנו על הר האלקים על ידי משה נביאו נאמן ביתו.

והתועלת הפירוש ועל מה ראינו על ככה לעשות את הפירוש הזה כבר מלתנו אמורה והודענו זאת בשבטי ישראל על ידי המודעה אשר הוספנו בלשון הקודש וגם על עברי טייטש, גם נדפסה הקדמה בהתחלת כרך א׳.

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק, שנת תשמ״ו לפ״ק

הלוקח עובר חמורו של כותי. בכהנה במעי אמו ובכור הוא. ולהכי נקט עובר חמורו שאין לך בהמה שנוהג קדושה בבכורה אלא פטר חמור בלבד ואיידי דזוטרן מיניה דפטר חמור. פסיק ותני ליה. וכל הנך פרקי אחריני מיירי בבכור בהמה טהורה: אף ע״פ שאינו רשאי. למכור לנכרי בהמה גסה מפני שעושה בה מלאכה בשבת:

מסכת בכורות

הלוקח עובר חמורו של כותי. והמוכר לו אע״פ שאינו רשאי. והמשתתף לו. והמקבל ממנו. והנותן לו בקבלה. פטור מן הבכורה. שנאמר בישראל אבל לא באחרים. כהנים ולוים פטורין מקל וחומר. אם

ממנו. בהמה המורה של כותי וישראל מקבלה ומטפל בה כדי שיהו חולקין בולדות אבל גוף הבהמה של כותי: פטור מן הבכורה. אותו עובר הקנה מן הכותי או שמכר הוא לכותי. אינו קדוש. **שהאל ויש לכותי חלק בו או** באמו שנאמר (במדבר ג) הקדשתי לי כל בכור בישראל. ולא בכותי: אם פטרו את של ישראל במדבר. הלוים לא פטרו בהמתן של

והמשתתף לו. אפי׳ חלק הכותי מסוים וידוע כגון ידו או רגלו של בכור. או של אמו. כל זמן שאם יחתך ממנו אותו אבר תמות הבהמה בעלת מום ה״ז שותפות נכרי ופטור: והמקבל ישראל במדבר. דפטר בהמה. בהמה פטרה. כדכתיב (שם) ואת בהמת הלוים תחת בהמתם אלא ש״מ הלוים הפקיעו קדושת בכורי ישראל במדבר כדכתיב (שם) קח את הלוים

פרק א **א** (הלוקח עובר חמורו של עובד גלולים) אויב איד האט גיקויפט בייא איין געצינדינער דעם בכור פון אאייזיל. איידער ער איז גיבארין גיווארין. דער אייזיל איז נאך גיוועז מעוברת מיט דעם בכור (והמוכר לו) אדער אייד האט גיהאט אאייזיל וואס איז גיוועזן מעוברת מיט דעם ערשטין קינד. האט ער דאס קינד פאר קויפט צוא אגעצינדיגער איידער ער איז גיבאהרין גיווארין (אף על פי שאינו רשאי) אפילו מען טאר ניט פאר קויפין אאייזיל צוא אגעצינדיגער. אפילו איונגען אייזיל אויך ניט (והמשתתף לו) אדער ער האט גיקויפט שותפות מיט אגעצינדנער אאייזיל אונ דער אייזיל איז מעוברת מיט דעם ערשטין קינד. אפילו מען וויים וועלכער חלק פון אייזיל אדער פון קינד גיהער צום געציגדינער. נאר אויב דאס איז אזוי אחלק. אז מען וועט דאס אראפ נעמען פון דעם אייזיל. וועט דער אייזיל בלייבין בייא אאייביגען פעלער (והמקבל ממנו) אדער דער אייזיל גיהער צום געצינדינער. אונ דער יוד האט גינומען בייא דעם געצינדינער דעם אייזיל. ער זאל אים פיטערין. אונ דר פאר זאל ער נעמען העלפט פון די קינדער וואס זיא וועט האבין. אונ דער אייזיל איז מעוברת מיט דעם ערשטין קינד (והנותן לו בקבלה) אדער פאר קערט דער אייזיל גיהער צום יוד. אונ דער געצינדינער האט גינומען בייא דעם יוד דעם אייזיל. ער זאל אים פיטערין. אונ דער פאר זאל ער נעמען העלפט פון דיא קינדער וואס זיא וועט האבין. אונ דער אייזיל איז מעוברת מיט דעם ערשטין קינד (פטור מן הבכורה) דאס קינד וואס ווערט גיבאהרין פון דעם אייזיל וואס דער געצינדינער האט אין אים אחלק. איז ניט היילינ וויא אבכור. אונ מען דארף אים ניט אויס לייזין אויף אשעפס (שנאמר בישראל) ווארום עס שטייט אין פסוק. גאט האט גיזאגט. איך האב גיהייליגט אלע בכורים פון יודין (אבל לא באחרים) אבער ניט דיא בכורים פון געצינדינערס (כהנים ולוים פטורין מקל וחומר) דיא בכורים וואס ווערין גיבאהרין בייא כהנים אונ בייא לוים. סייא פון מענטשין אונ סייא פון אייזלען זיינען ניט היילינ. אונ דאס לערנען מיר אפ פון די גרינגערע אויף די שווערערע (אם פטור של ישראל במדבר)

פטרו של ישראל במדבר דין הוא שיפטרו של עצמן: **ב** פרה שילדה כמין חמור. וחמור שילדה כמין סוס. פטור מן הבכורה. שנאמר פטר חמור פטר חמור ב' פעמים עד שיהא היולד חמור. והנולד חמור. ומה הם באכילה. בהמה טהורה שילדה כמין בהמה

אחת כל בכור וכו' ואם הפקיעה קדושת הלוים את קדושתן של ישראל דין הוא שתפקיע את של עגלן ומאחר שלמדנו שהפקיעה קד פטר בכורה מעלמן של לוים. למדנו שפטרי חמוריהן פטורין מן הבכורה דכתיב (במדבר יח) אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה כל שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה וכל שאינו בבכור אדם אינו בבכור בהמה טמאה אבל מבכור בהמה טהורה לא נפטרו כהנים ולוים כדלקמן: **ב** פרה שילדה כמין חמור. וחמור שילדה כמין סוס פטור אי תנא פרה שילדה כמין חמור ולא תנא חמור שילדה כמין סוס ה"א פרה שילדה כמין חמור הוא דפטור משום דלא דמי אהדדי כלל. דהא יש לה קרנים והא אין לה קרנים הא פרסותיה סדוקות והא פרסותיה קלוטות אבל חמור שילדה כמין סוס אימא חמור הדוס הוא ולחייב. ואי תנא סיפא ולא תני רישא ה"א חמור שילדה כמין סוס הוא דפטור משום דסוס לא קדוש בבכורה אבל פרה שילדה כמין חמור דתרווייהו קדשי בבכור' אימא ליחייב. צריכי: פטר חמור פטר חמור שני פעמים. חד בקדש לי כל בכור וחד בראה אתה אומר אלי: ומהו באבילה. כלומר בהמה

אז דיא לוים האבן גינומען אויס ציהען דיא קדושה פון דיא בכורים פון ישראלים וואס זענען געוועזן אין דער מדבר (דין הוא שיפטרו של עצמן) איז געוויס אז דער דין דארף זיין זיי זאלין קענען אויס ציהען דיא קדושה פון זייערע אייגענע בכורים. אונ כהנים זענען דאך אויך פון שבט לוי. קענען זיי אויך אויס ציהען דיא קדושה פון זייערע אייגענע בכורים. אונ ווייל זיי ציהען אויס דיא קדושה פון זייערע קינדער דיא בכורים. ציהען זיי אויס דיא קדושה פון זייערע אייזלען דיא בכורים. ווארום דיא בכורים פון מענטשין מיט דיא בכורים פון אייזלען שטייען אין איין פסוק (אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה) דוא זאלסט אויס לייזין דעם בכור פון אמענטשין. אונ דעם בכור פון אבהמה וואס מען טאר איר ניט עסין (אאייזיל) זאלסטו אויך אויסלייזין. צוא גלייכין איינס צוא דאס אנדערע. דער וואס זיינע קינדער זענען בכורים. זענען זיינע אייזלען אויך בכורים. אונ דער וואס זיינע קינדער זענען ניט בכורים. זענען זיינע אייזלען אויך ניט בכורים: ב (פרה שילדה כמין חמור) אויב אקוה האט געבארין צקאלב אבכור וואס זיא זעהט אויס אזוי וויא אאייזיל (וחמור שילדה כמין סוס) אונ אאייזיל האט געבארין אקינד אבכור וואס זיא זעהט אויס וויא אפערד (פטור מן הבכורה) זענען זיי ניט קיין בכורים (שנאמר פטר חמור פטר חמור שני פעמים) ווארום עס שטייט אין פסוק צוויי מאהל פטר חמור. עד (שיהא היולד חמור והנולד חמור) צוא לערנען אונז אז דיא מוטער דארף זיין אאייזיל אונ דאס קינד דארף זיין אאייזיל. איז דאס קינד הייליג אויב ער איז אבכור. אבער אז דיא מוטער איז אקוה אונ דיא קאלב זעהט אויס וויא אאייזיל. אדער דיא מוטער איז אאייזיל אונ דאס קינד זעהט אויס וויא אפערד. אויב ער איז אבכור איז ער ניט הייליג (ומה הם באכילה) אויב אקוה האט געבארין אקאלב וואס זעהט אויס אזוי ויא אאייזיל. צוא מעג מען אים עסין (עיין תי"ט). זאגט דיא משנה (בהמה טהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה) אבהמה וואס מען מעג איר עסין אויב זיא האט געבארין צקאלב וואס זיא זעהט אויס אזוי וויא אבהמה וואס מען טאר איר ניט

טמאה מותר באכילה. וטמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכילה. שהיוצא מהטמא טמא. והיוצא מן הטהור טהור. דג טמא שבלע דג טהור. מותר באכילה. וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינו גדוליו:

ג חמור שלא ביכרה וילדה שני זכרים. נותן טלה אחד לכהן. זכר ונקבה מפריש טלה אחד לעצמו. שתי

שאין היולדת דומה לנולד ומהו באכילה: שהיוצא מהטמא טמא. ודבש דבורים ולרעין אותו ולא מקרי יוצא מן הטמאה. לפי שאין ממצות אותו מגופן אלא מכניסות אות לגופן מאוכלות מפרחי האילנות ומשם נעשה הדבש. וחלב האדם מותר כשפירש אבל יניק מדדי האשה אסור וכל שאר חלב של בהמה וחיה טמאה הוי יוצא מן הטמאה ואסור: דג טמא שבלע דג טהור. אע"ג דלא חזינן ליה שבלע ביון דרוב דגים מטילים במינן כמו שבלע נפיהו דמי: ג נותן טלה אחד לכהן. בפדיון דממ"נ חד מינייהו בכורה: זכר ונקבה. ואין ידוע אם ילדה זכר תחלה וזהו בכור או נקבה ילדה תחלה ואין כאן דין בכורה: מפריש טלה. משום ספק ומפקיע עליו קדושת ספק פטר חמור: והוא לעצמו. פסולת עלמו יאכל שהלה ולא יתננו לכהן. דכהן הוי מוציא מחבירו. ועליו הראיה להביא עדים שהזכר ילד תחלה ואיסורא ליכא דהאי' פטר חמור גמור שפדאו בשה שוב אין קדושה לא בו ולא בפדיונו. אלא גזל הוא דאיכא אם אינו נותן טלה לכהן דממונו הוא והכא ליכא גזל דהספק הוא: שתי הבכורו

עסן. מעג מען עסן די קאלב (וטמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכילה) אונ אבהמה וואס מען טאר איר ניט עסן אוב זי האט געבארן אקינד וואס זעהט אויס אזוי ווי א בהמה וואס מען מעג איר עסן. טאר מען איר ניט עסן (שהיוצא מן הטמא טמא) וואס עס ווערט געבארן פון אטמא. איז טמא (והיוצא מן הטהור טהור) אונ וואס עס ווערט געבארן פון אטהור. איז טהור (דג טמא שבלע דג טהור) אויב אפיש וואס מען טאר אים ניט עסן האט איינגעשלונגען אפיש וואס מען מעג אים עסן (מותר באכילה) אז מען נעמט אים צוא ריק ארויס פון דעם פיש וואס איז טמא. מעג מען אים עסן (וטהור שבלע דג טמא) אונ אוב אפיש וואס מען מעג אים עסן האט איינגעשלונגען אפיש וואס מען טאר אים ניט עסן (אסור באכילה) טאר מען ניט עסן דעם פיש וואס איז טמא. אזוי ווי ער איז געוועזן אסור פריער איז ער איצט אויך אסור (לפי שאינו גדוליו) ווייל אפיש וואס איז טהור ווערט ניט געבארן פון אפיש וואס איז טמא. אונ אפיש וואס איז טמא ווערט ניט געבארן פון אפיש וואס איז טהור: ג (חמור שלא ביכרה וילדה שני זכרים) אאייזיל וואס האט נאך ניט געהאט קיין קינדער. אונ צום ערשטן מאהל האט זיא געבארן צוויא זכרים. אונ מען ווייס ניט וועלכער איז דער בכור (נותן טלה אחד לכהן) זאל ער געבן איין שעפס צום כהן. ווארום איינער איז דאך געוויס אבכור. דארף מען אים אויס טאהשין אויף אשעפס אונ געבן דעם שעפס צום כהן (זכר ונקבה) אויב איינער איז אזכר אונ איינע איז אנקבה. אונ מען ווייס ניט וועלכער איז פריער געבארן געווארן. אויב די נקבה איז פריער געבארן געווארן. דארף ער ניט אויס לייזן דעם זכר אויף אשעפס. ווארום ער איז קיין בכור ניט. אונ אויב דער זכר איז פריער געבארן געווארן. איז ער אבכור. דארף מען אים אויס לייזן אויף אשעפס (מפריש טלה אחד לעצמו) זאל ער אפ שיידן אשעפס. אונ זאל זאגן אויב דער זכר איז אבכור זאל ער זיין אויס געטאהשט אויף דעם שעפס אונ דער שעפס זאל ער פאר זיך ער מעג אים שעכטן אונ עסן. ווארום דער כהן

חמורים שלא ביכרו וילדו שני זכרים נותן שני טלאים לכהן. זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה נותן טלה אחד לכהן. שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום: ד אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה. וילדו שני זכרים נותן טלה אחד לכהן. זכר

וילדו וכו׳. זכר ונקבה נותן טלה לכהן בשביל הזכר או שני זכרים ונקבה דהדא ילדה זכר והדא ילדה זכר ונקבה. או א״נ הדא ילדה שני זכרים והאחת ילדה נקבה נותנים טלה אחד לכהן. דהא חדא זכר איכא ודאי בכור ואידך דהוי ספק דשמא הנקבה ילאה תחלה מפריש טלה והוא לעצמו: שני זכרים ושתי נקבות. ספק הן דשמא כל חדא ילדה זכר ונקבה ושמא שהנקבות ילאו תחלה שלכך אין לכהן כאן כלום. אלא מפריש עליהם שני טלאים לאפקועי לאיסורייהו והן לעצמו כך פירשו רבותי אבל רמב״ם סבר דאין כאן לכהן כלום ואפילו טלה לעצמו אינו צריך להפריש מפני דאיכא בכל חד מהנך ספיקי טובא כשילדו שתי נקבות וזכר. שמא אחת מהשתים ילדה שתי נקבות והאחרת זכר. או שמא זו ילדה נקבה והאחרת זכר ואחריו נקבה. או נקבה ואחריה זכר. וכן בספיקות הרבה יש

דארף ברייגגען עדות אז דער זכר איז אבכור וועט ער נעמען דעם שעפס. אונ אז ער האט ניט קיין עדות. גיהער דער שעפס צום בעל הבית (שתי חמורים שלא ביכרו) צוויא אייזלען וואס האבן נאך ניט גיהאט קיין בכור (וילדו שני זכרים) אונ זייא האבן גיבארין צוויא זכרים. דער אייזיל האט גיבארין אזכר. אונ דער אייזיל האט גיבארין אזכר (נותן שני טלאים לכהן) זאל ער געבין צוויא שעפסין צום כהן (זכר ונקבה) אויב איין אייזיל האט גיבארין אזכר. אונ איין אייזיל האט גיבארין אנקבה. דארף מען געבין איין שעפס צום כהן (או שני זכרים ונקבה) אדער איין אייזיל האט גיבארין איין זכר. איז ער געווים אבכור. אונ איין אייזיל האט גיבארין אזכר מיט אנקבה. אונ מען ווייס ניט וועלכער איז פריער גיבארין גיווארין (נותן טלה אחד לכהן) זאל מען געבין איין שעפס צום כהן. פאר דעם איינעם וואס ער איז געווים אבכור. אונ פאר דעם אנדערין וואס עס איז אספק צוא ער איז אבכור. זאל ער אפ שיידין אשעפס. אונ זאל זאגין אויב דער זכר איז אבכור זאל ער זיין אויס גיטאהשט אויף דעם שעפס. אונ דעם שעפס האלט ער פאר זיך וואזוי ווייא פריער (שתי נקבות וזכר) אויב דיא צווייא אייזלען האבין גיבארין צווייא נקבות אונ אזכר. איז אספק טאמער האט איין אייזיל גיבארין צווייא נקבות. אונ דער אנדערער אייזיל האט גיבארין דעם זכר איז ער אבכור. אונ טאמער האט איין אייזיל גיבארין איין נקבה. אונ דער אנדערער אייזיל האט גיבארין דיא נקבה פריער דער נאך דעם זכר. איז ער ניט קיין בכור (או שני זכרים ושתי נקבות) אדער דיא צווייא אייזלען האבין גיבארין צווייא זכרים אונ צווייא נקבות. קענן זיין אז דא איז ניטא קיין בכור. יעדער אייזיל האט גיבארין פריער דיא נקבה דער נאך דעם זכר. אונ עס קען זיין אז עס איז דא צווייא בכורים. יעדער אייזיל האט גיבארין פריער דעם זכר דער נאך דיא נקבה (אין כאן לכהן כלום) נעמט דער כהן גאר ניט. נאר דער בעל הבית שיידט אפ צווייא שעפסין. אונ ער זאגט אויב ביידע אייזלען זענען בכורים. זאלין זייא זיין אויס גיטאהשט אויף דיא צווייא שעפסין. אונ דיא שעפסין האלט ער פאר זיך וואזוי ווייא פריער: ד (אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה) ער האט גיהאט צווייא אייזלען. איינע האט שוין גיהאט אבכור. אונ איינע האט נאך ניט גיהאט קיין בכור (וילדו שני זכרים) אונ זייא האבין גיבארין צווייא זכרים. איז דאך איינער געווים אבכור (נותן טלה אחד לכהן) גיט ער איין שעפס צום כהן (זכר ונקבה

בשני זכרים ושתי נקבות הולך אפילו טלה למקום שמכניסים שם הבהמות להתעשר
לעצמו אינו מפריש . ופירוש רבותי עיקר : ומעשרן כדרך שמעשרים שאר בהמות וה"ה
ד זכר ונקבה מפריש טלה א' לעצמו . דמאי שאם היה לו ספק פטר חמור א' או שנים
אותה שלא בכרה ילדה את הנקבה : שנאמר (והפרים עליהן שה אחד או שנים) שנכנס
לדיר עם שאר כבשיו

ופטר חמור תפדה בשה. כל שה במשמע שה כבשים או שה עזים . שה זכר או שה נקבה וכו : ופודה בו פעמים הרבה . אם חזר כהן ונתנו לו : נכנס לדיר להתעשר ישראל בהיו

ונקבה. מפריש טלה אחד לעצמו . שנאמר (שמות לד) ופטר חמור תפדה בשה . מן הכבשים ומן העזים זכר ונקבה . גדול וקטן . תמים ובעל מום . ופודה בו פעמים הרבה . נכנס לדיר להתעשר . ואם מת נהנים בו : ה אין פודים . לא בעגל . ולא בחיה . ולא

להתעשר : ואם מת נהנים בו . שה שהפרישו לפדיון פטר חמור . אם מת ביד בעלים קודם שיבא ליד כהן נהנה בו הכהן . אע"פ שלא הגיע לידו מחיים דמעידנא

לוי' ספק פטרי חמורים . והפרים עליהן דאפרשי' נרשותא דכהן קאי : ה ולא בחיה .
עפרה היין . והן שלו הרי אלו נכנסים לדיר לבי ואיל : ולא בשחוטה . בשה שחוט : ולא

איינע האט גבארין אזכר . אונ איינע האט געבארין א נקבה . אונ מען ווייס ניט וועלכע . עס קען זיין אז די
וואס האט נאך ניט געבארין קיין בכור האט געהאט די נקבה . אונ די וואס האט שוין
אמאהל געבארין א בכור האט געהאט דעם זכר : איז דער זכר ניט קיין בכור (מפריש טלה אחד
לעצמו) זאל ער אפ שיידין א שעפס . אונ זאל זאגין אויב דער זכר איז א בכור זאל ער זיין
אויס געטאהשט אויף דעם שעפס . אונ דעם שעפס האלט ער פאר זיך (אזוי וויא פריער) .
פון וואגען ווייסן מיר אז אאייזיל א בכור דארף מען אויס לייזן מיט א שעפס (שנאמר)
ווארום עס שטייט אין פסוק (ופטר חמור תפדה בשה) א אייזיל א בכור זאלסטו אויס לייזן
מיט א שעפס (מן הכבשים ומן העזים) מען מעג אים אויס לייזן מיט א שעפס אדער מיט
א ציג (זכר ונקבה) סיי דער שעפס איז א זכר אונ סיי דער שעפס איז א נקבה (גדול וקטן)
סיי דער שעפס איז גרוים אונ סיי דער שעפס איז קליין (תמים ובעל מום) סיי דער שעפס
איז גאנץ אן א פעלער . אונ סיי ער איז מיט א פעלער (ופודה בו פעמים הרבה) אונ ער מעג
אויס לייזן מיט דעם זעלביגען שעפס עטליכע מאהל פיל אייזלען בכורים . דהיינו ער
האט אויס גילייזט א אייזיל א בכור מיט א שעפס אונ ער האט גיגעבן דעם שעפס צום כהן .
דער נאך האט אים דער כהן צוריק גיגעבן דעם שעפס . מעג ער מיט דעם זעלביגען
שעפס אויס לייזן נאך א אייזיל א בכור . אונ געבין דעם שעפס צום כהן . אונ אזוי עטליכע
מאהל (נכנס לדיר להתעשר) אויב א ישראל האט גיהאט עטליכע אייזלען וואס אויף זייא
איז א ספק צו זייא זענען בכורים צו ניין . האט ער אפ גישייט פאר יעדער אייזיל א שעפס .
אונ די שעפסין בלייבין ביי אים (אזוי וויא פריער) . אז דער ישראל וויל מעשרן זיינע שעפסין .
פירט ער אריין אין שטאל די שעפסין פון די בכורים אויך . אונ ווער עס גייט ארויס
פון זייא צום צעהנטין איז הייליג (ואם מת נהנים בו) אויב א ישראל האט גיהאט א אייזיל
א געוויסען בכור . אונ ער האט אפ גישיידט א שעפס אויס צו לייזן מיט אים דעם אייזיל .
אונ דער שעפס איז גישטארבען אידער ער האט מיט אים אויס גילייזט דעם אייזיל . אונ
דער שעפס איז נאך גיוועזן ביי דעם בעל הבית . מעג דער כהן הנאה האבין פון דעם
שעפס . ווארום באלד וויא דער בעל הבית האט אפ גישיידט דעם שעפס אויס צו לייזן
מיט אים . גיהער ער שוין צום כהן : ה (אין פודין לא בעגל ולא בחיה) מען טאר ניט

בשחוטה. ולא בטרפה. ולא בכלאים. ולא בכוי. ר' אלעזר מתיר בכלאים מפני שהוא שה. ואוסר בכוי מפני שהוא ספק. נתנו לכהן. אין הכהן רשאי לקיימו עד שיפריש שה תחתיו: ך המפריש פדיון פטר חמור ומת. ר' אליעזר אומר חייבין באחריותו. כחמש סלעים של בן. וחכמים אומרים אין חייבין באחריותו. כפדיון מעשר שני. העיד רבי יהושע ורבי צדוק. על פדיון פטר חמור שמת שאין כאן לכהן

בטרפה. כגון שנחתכו רגליו מן הארכובה ולמעלה: בלאים. הבא מן כבש על רחל: מפני שהוא שה. דבין רחל ובין עז קרויין שה ואין הלכה כר"א: כוי. בריה בפני עצמה ה"א. ספק הוא ספק בהמה: נתנו לכהן. ספטר חמור עצמו: עד שיפריש שה תחתיו. הוה לעצמו ואח"כ ישתמש בפטר חמור. ולפי שהכהני' חשודי' בענין זה שלא נספרים שה תחתיו. הלכך ישראל לאסוקי פטר חמור נכהן הוא זה מסה עד שיפדנו הכהן בפניו:

ך כחמש סלעים של פדיון הבן. דחייב באחריותו: כפדיון מעשר שני. דאם אבד אינו חייב באחריותו. דהסיא כסף חייבים רחמ"ל לאכול בירושלים והא אזל ליה וכטעמא דר"א הכן מליו שסקים הכ פטר חמור לבכור אדם שנאמר ופטר חמור תפדה בשה וגו'. וכל בכור בניך תפדה ואכ"א אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה הפדה לפדיו' הקשתיו ולא לד"א: שאין כאן לכהן כלום. שאין חייב באחריותו כרבנן וכן

איך לייזן אפטר חמור אאייזיל אבכור ניט מיט אקאלב. אונ ניט מיט אחיה אפילו וואס מען מעג איר עסין (ולא בשחוטה) אונ ניט מיט אגישאכטעטעם שעפס (ולא בטרפה) אונ ניט מיט אשעפס וואס קען ניט לעבין (ולא בכלאים) אונ ניט מיט אשעפס וואס ער איז געבארין געווארין פון צווי מינים ופון אקאזע מיט אשעפס (ולא בכוי) אונ ניט מיט אכוי רבי אלעזר מתיר בכלאים רבי אלעזר זאגט מען מעג אוים לייזן אפטר חמור מיט אזוי אשעפס וואס ער איז געבארין פון אקאזע מיט אשעפס (מפני שהוא שה) ווייל אקאזע הייסט אויך אשעפס (ואוסר בכוי) אבער מיט אכוי טאר מען ניט אוים לייזן (מפני שהוא ספק) ווייל מען ווייס ניט וואס אכוי איז. אבהמה אדער אחיה (נתנו לכהן) אויב דער בעל הבית האט ניט אוים גילייזט דעם פטר חמור. נאר ער האט גיגעבין דעם פטר חמור צום כהן (אין הכהן רשאי לקיימו) טאר ניט דער כהן באהאלטין דעם פטר חמור (עד שיפריש שה תחתיו) ביז ער שיידט אפ אשעפס. אונ ער לייזט אוים מיט דעם שעפס דעם פטר חמור. אונ דעם שעפס האלט ער פאר זיך. דער נאך מעג ער ארבעטין מיט דעם פטר חמור:

ך (המפריש פדיון פטר חמור ומת) איינער האט אפ גישיידט אשעפס ער זאל מיט אים אוים לייזן דעם פטר חמור. אונ דער שעפס איז גישטארבין. רבי אליעזר זאגט (חייבין באחריותו) מען דארף נעמין איין אנדער שעפס אונ אוים לייזן מיט אים דעם פטר חמור. אונ געבין דעם שעפס צום כהן (כחמש סלעים של בן) אזוי וויא אז איינער שיידט אפ פינף טאלער אוים צו לייזן זיין זוהן דעם בכור. אונ דיא פינף טאלער ווערין פאר לארין. מוז ער געבין אנדערע פינף טאלער. אזוי מוז ער געבין איין אנדער שעפס (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגין (אין חייבין באחריותו) ער דארף ניט געבין קיין אנדער שעפס (כפדיון מעשר שני) אזוי וויא אז איינער לייזט אוים פירות פון מעשר שני אויף געלט. אונ דיא געלט ווערט פאר לארין. דארף ער ניט געבין קיין אנדער געלט. אזוי דארף ער ניט געבין קיין אנדער שעפס אוים צו לייזן דעם פטר חמור (העיד) רבי יהושע אונ רבי צדוק האבין עדות גיזאגט (על פדיון פטר חמור שמת) אז איינער האט אפ גישיידט אשעפס ער זאל מיט אים אוים לייזן דעם פטר חמור. אונ דער שעפס איז גישטארבין (שאין כאן לכהן כלום) האט דער

כלום. מת פטר חמור. ר"א אומר יקבר ומותר בהנאתו של טלה. וחכ"א א"צ להקבר והטלה לכהן: ז לא רצה לפדותו. עורפו בקופיץ מאחריו וקוברו. מצות פדיה קודמת למצות עריפה. שנא' (שמות יג) ואם לא תפדה וערפתו. מצות יעידה קודמת למצות פדיה שנאמר (שם כא) אשר לא יעדה והפדה. מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה. וסיו

הל': מת פטר חמור. לאחר שהפרים הפדיון וכדיין לא נתנו לכהן: רא"א יקבר דהואיל וסות חייב באחריות הטלה כמאן דלא אפרשי' דמי: ומותר. ישראל בהנאתו של טלה כמי שלא הפרישו: א"צ להקבר. דמעידנא דאפרשיה לטלה קם ליה ברשות כהן והופקעה קדושתו של פטר חמור וכן הל': ז קופיץ. סכין גדול כמין גרזן קטן שהקצבים מחתכים בו בשר: ועורפו. היינו שחותך ראשו ממול ערפו: וקוברו. לפי שאסור בהנאה לאחר עריפה: מצות יעידה. בזמן שהעברים אומרים שמיבם לשם נוי לשם ממון הוי פוגע

כהן נאר ניט. דער בעל הבית דארף ניט געבין קיין אנדער שעפס (מת פטר חמור) דער נאך וויא ער האט אפ גישיידט דעם שעפס. אידער ער האט אים גיגעבין צום כהן. איז דער פטר חמור גיפיינגערט. רבי אליעזר זאגט (יקבר) מען זאל אים בגראבין (ומותר בהנאתו של טלה) אונ דער בעל הבית מעג הנאה האבין פון שעפס. דער שעפס איז זיינער גלייך וויא ער וואלט אים נאר ניט אפ גישיידט. ווייל ער הט אים נאך ניט גיגעבין צום כהן (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגין (אין צריך להקבר) מען דארף ניט בגראבין דעם פטר חמור. ווייל ער איז שוין אוים גילייזט גיווארין מיט דעם שעפס (והטלה לכהן) אונ דער שעפס גיהער צום כהן. ווארום וויא ער שיידט נאר אפ דעם שעפס ער זאל מיט אים אוים לייזין דעם פטר חמור. איז ער שוין אוים גילייזט. אונ דער שעפס גיהער שוין צום כהן: ז (לא רצה לפדותו) אויב דער בעל הבית האט ניט גיוואלט אוים לייזין דעם פטר חמור (עורפו בקופיץ מאחריו וקוברו) זאל ער נעמען אהאק אונ זאל אפ האקין דעם קאפ פון פטר חמור. אינטעט אויף דעם האלז נעבין נאקין זאל ער אפ האקין. אונ דער נאך זאל ער אים בגראבין (מצות פדיה קודמת למצות עריפה) דיא ערשטע מצוה איז ער זאל אים אוים לייזין. נאר אויב ער וויל ניט אוים לייזין. זאל ער אים אפ האקין דעם קאפ (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (ואם לא תפדה וערפתו) אויב דוא וועסט אים ניט אוים לייזין זאלסטו אים אפ האקין דעם קאפ. אבער דיא מצוה איז ער זאל אים יא אוים לייזין (מצות יעידה קודמת למצות פדיה) אז איינער קויפט איודישע טאכטער פאר אדינסט. איז אמצוה דער בעל הבית זאל איר נעמען פאר אווייב. אונ אויב ער וויל איר ניט נעמען פאר אווייב. זאל ער איר העלפין זיא זאל אוים גילייזט ווערין פון אים (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (אשר לא יעדה והפדה) אז ער וועט איר ניט וועלין נעמען פאר אווייב. זאל ער איר העלפין זיא זאל אוים גילייזט ווערין פון אים. אבער דיא מצוה איז ער זאל איר יא נעמען פאר אווייב (מצות יבום קודמת למצות חליצה) אויב עס זענען דא צווייא ברידער ראובן אונ שמעון) אונ ראובן איז גישטארבין אן קינדער. איז אמצוה שמעון זאל חתונה האבין מיט דיא ווייב פון ראובן. אונ אויב שמעון וויל ניט חתונה האבין מיט איר. זאל ער איר געבין חליצה (בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה) דאס איז נאר גיוועזן אין דיא ערשטע צייטין. ווען דיא מענטשין זענען גיוועזן פרום. אונ ער האט חתונה גיהאט מיט זיין ברודערס ווייב נאר פון וועגין מצוה. זיא זאל האבין קינדער אונ זייא זאלין ווערין גירופין אויף דעם גישטארבענעם ברודערס נאמען. איז גיוועזן אמצוה מען זאל מיבם זיין

בערוס שלא במקוס מלוה ולוין כן הלכה אלא סוחיל ופקע איסור אשת אח מיכה כשמת אהיו בלא בנים הרי היתרה לו לגמרי ואפי' יבמה לשם יפי ולשם ממון : מצות גאולה באדון . כשמתפים בשמה לבדק הבית מלות פדייתה באדון קודם לכל אדם שהוא מוסיף אה החומש :

פרק ב **הלוקח** עובר פרהו. אף ע"פ שאי ו רשאי למכור לו

מצוה. ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה. אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום. מצות גאולה באדון. הוא קודם לכל אדם. שנאמר (ויקרא כז) ואם לא יגאל ונמכר בערכך :

פרק ב **הלוקח** עובר פרתו של כותי והמוכר לו אף ע"פ שאינו רשאי. המשתתף לו. והמקבל ממנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה שנאמר בישראל . אבל

(ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה) אבער די איצטיגע צייטין אז ער נעמט ניט זיין ברודערס ווייב ווייל עס איז א מצוה. נאר ווייל זיא איז שיין אדער ווייל ער וויל ירשנן זיין ברודערס פארמעגין (אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום) האט מען גיזאגט עס איז מער מצוה ער זאל איר געבין חליצה. איידער ער זאל איר מיבם זיין (מצות גאולה באדון) אויב איינער זאגט אויף א בהמה זיא זאל זיין היילינ. מען זאל איר פאר קויפין. אונ מיט דיא געלט אירע זאל מען פאריכטין דעם בית המקדש. איז א מצוה דער בעל הבית פון דיא בהמה זאל אוים לייזין דיא בהמה. ער זאל געבין געלט אויף דעם בית המקדש. וויא פיל דיא בהמה איז ווערט. ווייל דער בעל הבית דארף געבין מיט א פינפטיל מער וויא זיא איז ווערט. דריבער (הוא קודם לכל אדם) איז ער דער בעל הבית פריער וויא א לע מענטשין אוים צו לייזין דיא בהמה (שנאמר) אזוי וויא עס שטייט אין פסוק (ואם לא יגאל) אויב דר בעל הבית וועט ניט אוים לייזין (ונמכר בערכך) זאל מען דיא בהמה פאר קויפין אזוי וויא מען וועט איר שאצין וויא פיל זיא איז ווערט :

פרק ב א (הלוקח עובר פרתו של עובד גלולים) אויב א געצענדינער האט א קוה וואס זיא איז מעוברת מיט דעם ערשטין קאלב. אונ א איד האט גיקויפט ביא דעם געצענדינער דיא קאלב. אז זיא וועט גיבארין ווערין זאל זיא גיהערין צוא אים. אונ דיא קאלב וועט זיין א בכור (והמוכר לו) אדער א איד האט א קוה אונ זיא איז מעוברת מיט דעם ערשטין קאלב. אונ ער האט פאר קויפט דיא קאלב צוא א געצענדינער. אז דיא קאלב וועט גיבארין ווערין. זאל זיא גיהערין צום געצענדינער. אונ דיא קאלב וועט זיין א בכור (אף על פי שאינו רשאי) אפילו מען טאר ניט פאר קויפין צוא א געצענדינער א בהמה וואס צום ארבעטין. ודיא קאלב אז זיא וועט גרויס ווערין. וועט מען דאך מיט איר קענען ארבעטין) (המשתתף לו) אדער א איד האט שותפות מיט א געצענדינער א קוה. אונ דיא קוה האט גיבארין דאס ערשטע קאלב א בכור (והמקבל ממנו) אדער א איד האט גינומען א בהמה פון א געצענדינער. ער זאל איר געבין עסין אונ ער זאל זיך מטריח זיין ביא איר. אונ דיא קעלבער וואס זיא וועט האבין זאלין זייא זיך ביידע צוא טיילין (והנותן לו בקבלה) אדער א איד האט גיגעבין א קוה צוא א געצענדינער. דער געצענדינער זאל איר געבין עסין אונ ער זאל זיך מטריח זיין ביא איר. אונ דיא קעלבער וואס זיא וועט האבין זאלין זייא זיך ביידע צוא טיילין (פטור מן הבכורה) ביא דיא אלע זאבין דארף מען ניט געבין דעם בכור צום כהן (שנאמר בישראל) ווארום אין פסוק שטייט דער בכור וואס ער גיהער צוא א יודין אליין דארף מען געבין צום כהן (אבל לא באחרים) אבער דער בכור

אבל לא באחרים. כהנים ולוים חייבים. לא נפטרו מבכור בהמה טהורה (ולא נפטרו) אלא מפדיון הבן ומפטר חמור:

בסמס גסס: ב כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן כו'. וכל שקדם הקדשן את מומן סגי תרתי בבי פירשנו לעיל במסכת

ב כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו. חייבים בבכורה ובמתנו'. ויוצאין לחולין ליגזזולהעבד. וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן. והשוחטן בחוץ פטור. ואין עושים תמורה. ואם מתו יפדו. חוץ מן הבכור ומן המעשר: ג כל שקדם הקדשן את מומן. או מום עובר להקדשן ולאחר מכאן נולד להם מום קבוע (ונפדו) פטורין מן הבכורה ומן

וואס געהער צוא אגעצענדיגער אויך. דארף מען ניט געבין צום כהן (כהנים ולוים חייבים) אז עס ווערט געבארין אבכור בייא אכהן. איז ער הייליג. אונ אז עס ווערט געבארין אבכור בייא אלוי. מוז ער אים געבין צום כהן (לא נפטרו מבכור בהמה טהורה) אויב אכהן אדער אלוי האט אבכור פון אבהמה וואס מען מעג איר עסין. איז דער בכור הייליג. דער כהן מוז מקריב זיין דעם בכור פאר אקרבן. אונ דער לוי מוז געבין זיין בכור צום כהן (ולא נפטרו אלא מפדיון הבן ומפטר חמור) דער כהן אונ דער לוי זענען נאר פטור אים צוא לייזן זייערע זיהן דיא בכורים. אונ זייערע אייזלען דיא בכורים דארפין זייא אויך ניט אוים לייזן: ב (כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן) אלע קרבנות וואס זייא האבין געהאט אאייביגען פעלער איידער זייא זענען געווארין אקרבן. האבין זייא נאר ניט געקענט געהייליגט ווערין צום מזבח. זייא זענען נאר הייליג געווארין מען זאל זייא פאר קויפין. אונ דיא געלט וואס מען וועט נעמען פאר זייא זאל געהערין צום בית המקדש (ונפדו) אונ זייא זענען אויס געלייזט געווארין (חייבין בבכורה) אויב זיא האט געהאט דאס ערשטע קאלב נאך דעם ווייא מען האט איר אויס געלייזט. איז ער אבכור. אונ מען דארף דעם קאלב געבין צום כהן (ובמתנות) אז מען שעכט דעם קרבן נאך דעם אויס לייזן. דארף מען געבין צום כהן דעם זרוע ולחיים וקיבה (ויוצאין לחולין להגזז ולהעבד) אונ דער קרבן ווערט פראסט אז מען מעג שערין דיא וואל פון אים אונ מען מעג ארבעטין מיט אים (וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן) דער נאך ווייא מען לייזט אויס דעם קרבן מעג מען מעלקין פון איר מילך. אונ דיא קעלבער וואס זיא האט מעג מען עסין (והשוחטן בחוץ פטור) אונ אז מען שעכט אים אויסער דיא עזרה אפילו פאר דעם אויס לייזין. קומט אים ניט כרת (ואין עושין תמורה) אז מען טאהשט אויס דעם קרבן אפילו פאר דעם אויס לייזין אויף איין אנדער בהמה. ווערט דיא בהמה ניט הייליג (ואם מתו יפדו) אונ אויב זייא זענען געפייגערט זאל מען זייא אויך אויס לייזין (חוץ מן הבכור ומן המעשר) אויסער אבכור אונ מעשר. אפילו דער פעלער איז געווארין בייא דעם בכור איידער ער איז געבארין געווארין. אונ דער מעשר האט געהאט אפעלער איידער ער איז ארויס צום צעהנטין. פון דעסטוועגין זענען זייא הייליג: ג (כל שקדם הקדשן את מומן) אבער דיא אלע קרבנות וואס זענען הייליג געווארין איידער זייא האבין בעקומען דעם פעלער (או מום עובר להקדשן) אדער דיא בהמה האט געהאט אפעלער וואס ער קען געזונד ווערין. דער נאך האט מען איר געהייליגט פאר אקרבן (ולאחר מכאן נולד להם מום קבוע) דער נאך האט דער קרבן בעקומען אאייביגען פעלער (ונפדו) אונ מען האט דעם קרבן אויס געלייזט (פטורין מן הבכורה) אויב נאך דעם אויס לייזן האט

המתנות ואינן יוצאין לחולין ליגזז ולהעבד. וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ חייב. ועושין תמורה. ואם מתו יקברו: ד׳ המקבל צאן ברזל מן הנכרי ולדות פטורים. וולדי ולדות חייבין. העמיד ולדות תחת אמותיהם. ולדי ולדות פטורין.

חולין: ד׳ המקבל צאן ברזל מן עו״ג. שקבל לו עו״ג בהמותיו בדמים קצובים ולתת לו אותן דמים עד עשר שנים בין מתו בין חיו. ואותן ולדות שיהיו לכהן עד אותו זמן יהו חולקין ביניהן: ולדות פטורין. מן הבכורה ולדותיהן של אותן לאחר כשיגדלו ויבכרו יפטרו מן הבכורה. דאי לא יהיב זוזי לעו״ג תפיס בהמה. ואי לא משכח בהמה תפיס וולדות. אשתכח דאיכא יד

עו״ג בוולדות. הלכך ולדות בכורות שיהיו לאותן ולדות פטורות מן הבכורה. דכל דאיכא יד עו״ג באמו. הוא פטור מן הבכורה. אבל מה שיבכרו ולדי ולדות. דהיינו רביעי לצאן ברזל יתנו לכהן. דכוני האי לא שייכא יד עו״ג למתפס ולדי ולדות: הכי גרסינן העמיד ולדות תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין ולדי ולדות חייבים. העמיד ולדות

ז

יא גיבארין דאס ערשטע קאלב. איז ער ניט קיין בכור (ומן המתנות) אויב דער בעל הבית האט געשאכטן דעם אויס געלייזטן קרבן. דארף מען ניט געבן פון אים דעם זרוע ולחיים וקיבה צום כהן (ואינן יוצאין לחולין לגזז ולהעבד) אונ דער קרבן ווערט ניט פראכט אין נאנצין. מען טאר ניט שערן דיא וואל פון אים. אונ מען טאר ניט ארבעטין מיט אים. אפילו נאך דעם אויסלייזין (וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן) אויב דער קרבן איז מעוברת געווארן איידער מען האט אים אויס געלייזט. אונ דיא קאלב איז געבארין געווארן נאך דעם אויס לייזין. איז די קאלב אסור ואונ אויב דר קרבן איז מעוברת געווארן נאך דעם אויס לייזין איז דיא קאלב מותר). אונ דיא מילך וואס מען מעלקט דעם קרבן נאך דעם אויס לייזין איז אסור (והשוחטן בחוץ חייב) אונ אויב דער קרבן האט אפעלער אין א״י אונ מען האט אים געשאכטין אויסער די עזרה פר דעם אויס לייזין. קומט אים כרת (ועושין תמורה) אונ אויב פאר דעם אויס לייזין האט מען אים אויס געטאהשט אויף איין אנדער בהמה. זענען ביידע היילינ (ואם מתו יקברו) אונ אויב דער קרבן איז געפייגערט פאר דעם אויס לייזין. זאל מען אים בגראבין: ד (המקבל צאן ברזל מן העובד גלולים) אויב א געצענדינער האט געגעבין צוא איודין בהמות אונ דער געצענדינער האט אפ געשאצט וויא פיל די בהמות זענען ווערט. אונ דער יוד זאל האלטין בייא זיך די בהמות עטליכע יאהר. ער זאל זייא געבין עסין אונ זאל זיך מטריח זיין פון זייערטוועגין אלץ וואס זייא וועלין דארפין. אונ אויב דיא בהמות וועלין פייגערין אדער זייא וועלין ווערין. מוז דער יוד בצאהלין צום געצענדינער וויא פיל ער האט זייא אים געשאצט ודריבער הייסט דאס "צאן ברזל" אייזערנע שעפסין. ווייל דיא בהמות זענען בייא דעם געצענדינער זיכער אזוי וויא אייזין) אונ דיא קינדער וואס וועלין געבארין ווערין אין דיא עטליכע יאהר. זאל געמען דער געצענדינער העלפט אונ דער יוד העלפט (ולדות פטורים) אז דיא העלפט קינדער וואס דער יוד האט גענומען. האבין געבארין בכורים. זענען דיא בכורים ניט היילינ (ווארום טאמער וועט זיין אשאדין אין דיא בהמות וואס דער יוד האט גענומען פון געצענדינער. אונ דער יוד וועט ניט האבין צוא בצאהלין. וועט דער געצענדינער אפ געמען זיין שאדין פון דיא קינדער פון יודינס חלק. דריבער איז גלייך וויא דעם יודינס חלק גיהער אויך צום געצענדינער דריבער זענען דיא קינדערס בכורים ניט היילינ). אבער צוא דיא קינדערס קינדער וועט דער געצענדינער ניט גיין צוא געמען

ולדי ולדי ולדות חייבין. רשב"ג אומר אפילו עד י' דורות פטורין שאחריותן לנכרי: **ה** רחל שילדה כמין עז ועז שילדה כמין רחל פטור מן הבכורה. ואם יש בו מקצת סימנין חייב: **ו** רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים. ויצאו שני ראשיהן כאחד. ר' יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן. שנאמר (שמות יג)

תחת אמותיהן שפתח לו פתח לעו"ג להיות לו כה בולדות ואמר לו אם ימותו הבהמות תטול ולדות המגיעות לחלקי. השתא אלימא יד עו"ג טפי והייכא בדור אחד טפי מהל כרהמון. הלכך ולדי ולדות של בהמות לאו ברזל השבכרו פטורות מן הבכורה. הואיל והייכא יד העו"ג בדידהו: וולדי ולדות. של וולדות השיבכרו דהיינו חמיבי לאו ברזל יתנו לכהן:

שאחריותן לעו"ג. דלעולם כל מה דמפכת עו"ג תפים. ואין הלכה כרשב"ג: **ה** רחל שילדה במין עז. אף ע"ג דתרוייהו מינים חייבים בבכורה אפ"ה אם אינו דומה לאמו פטור מן הבכורה דכתיב אך בכור שור עד שיהא הוא [שור] ובכורו שור: ואם יש בו מקצת סימנים. שדומה לאמו עד שהוא ניכר בהן שהיא מאותו המין חייב: **ו** שנאמר הזכרים

זייא פאר זיין שאדין. ווייל דאס רעכנט שוין דער געצענדינער פאר דעם יודינס איינענע בהמות. ווייל דאס איז שוין דער דריטער דור פון זיינע בהמות דריבער (ולדי ולדות חייבין) דיא בכורים וואס דיא קינדערס קינדער ופון יודינס ה"ק האבין גיבארין. זענען היילינ (העמיד ולדות תחת אמותיהם) אבער אז דער יוד האט גשטעלט דיא קינדער פאר דיא מוטערס. ווען דער יוד האט ג נומען דיא בהמות פון געצענדינער האט דער יוד גיזאגט צום געצענדינער אויב אין דיא בהמות וועט זיין אשאדין זאלסטו אפ נעמען דיין שאדין פון מיין חלק קינדער (ולדי ולדות פטורין) דיא בכורים וואס דיא קינדערס קינדער האבין דס איז דער פערטער דור ודי בהמה. די קינדער. דיא קינדערס קינדער. אונ זייער בכור, זענען ניט היילינ (ולדי ולדי ולדות חייבין) אבער די בכורים וס די קינדערס קינדערס קינדער האבין. דאס איז דער פינפטער דור. איז היילינ. אונ מען מוז זייא געבין צום כהן. רבן שמעון בן גמליאל זאגט (אפילו עד עשרה דורות פטורין) אפילו דער בכור וואס ווערט גיבארין פון צעהנטין דור. איז אויך ניט היילינ (שאחריותן לנכרי) ווארום דער שאדין פון געצענדינער איז אפילו אויף דעם צעהנטין דור אויך. אויב דיא בהמות פון געצענדינער וועלין פייגערין וועט דער געצענדינער אפ נעמען זיין שאדין פון דעם יודינס חלק קינדער. וועלכע ער וועט געפינען. אפילו פון דיא קינדער פון צעהנטין דור: ה (רחל שילדה במין עז) אויב אשעפס האט גיבארין אקינד אבכור. אונ ער זעהט אויס אזוי וויא אקאזע (ועז שילדה במין רחל) אדער אקאזע האט גיבארין אקינד אבכור. אונ ער זעהט אויס אזוי וויא אשעפס (פטור מן הבכורה) איז דער בכור ניט היילינ אונ מען דארף אים ניט געבין צום כהן (ואם יש בו מקצת סימנים) אויב אין דעם בכור איז דא אביסול סימנים וואס ער איז גלייך צו דיא מוטער. אז מען דער קענט פון וועמען ער איז גיבאהרין גיווארין (חייב) דארף מען אים געבין צום כהן. ווארום ער איז היילינ: ו (רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים) אשעפס וואס האט נאך ניט גיהאט קיין קינד. אונ צום ערשטין מאהל האט זיא גיבארין צוויי זכרים (ויצאו שני ראשיהן כאחד) אונ דיא ביידע קעפ זענען ארויס גיגאנגען מיט איין מאהל. רבי יוסי הגלילי זאגט (שניהן לכהן) ביידע זאל מען געבין צום כהן (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (הזכרים לה') אמאהל דארף מען געבין צוויי זכרים

הזכרים. משמע שנים: אי אפשר. שיהיו שני ראשיהן כאחד אלא שהא' יצא תחלה. ולא ידעינן הי מינייהו: בורר לו את היפה. דמסתמא היפה והבריא נפק בריאה: משמנים ביניהן. שהבעלים והכהן אין להם יתרון זה על זה בחלוקתן אלא השומן. שהישראל נוטל השמן ומניח הכחוש לכהן. שהמוציא מחבירו עליו הראיה. והלכה כר' עקיבא: והשני. שנשאר לישראל ירעה עד שיפול בו מום. ואח"כ יאכל דספק בכור הוא. הלכך אינו נשחט תמים ובאותו של כהן לא היה צריך למימר דודאי אינו שוחטו עד שיפול בו מום דבזמן הזה קמיירי: וחייב במתנות. שישראל כשישחטנו יתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה.

ממ"נ אי בכור הוא כלו לכהן אי לאו בכור הוא חייב במתנות: ור' יוסי פוטר. דהוי כאילו זכה בית כהן והגיע לידו והשתא נפל בו מום נתנו לישראל ומשום שהוא פטור מן המתנות. הואיל וחשביק ליה. כאילו בא מיד כהן לישראל. והלכה כרבי יוסי: ר"ט אומר יחלוקו. דסבר בית ר"ט ממאי דאמר לעיל דכהן בורר לו את היפה וסבר דמהיים כמי שמין את הבהמה בדמים וחולקים את הדמים. דלשניהן יש חלק בשניהם. הלכך מת אחד מהם יחלוקו את החי: רע"א המע"ה. והל' כר"ע: זכר ונקבה אין לכהן כלום. דשמא נקבה יצאתה תחלה והמע"ה. והלכה אפי' ר"ט מודה. דהשתא הוא דקא פליג משום דודאי

הזכרים לה'. וחכ"א אי אפשר אלא אחד לו ואחד לכהן. רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה. ר"ע אומר משמנים ביניהן. והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות. ר' יוסי פוטר. מת אחד מהן. רבי טרפון אומר יחלוקו. רע"א המע"ה. זכר

צו גאט וצום כהן (וחכמים אומרים) און די חכמים זאגן (אי אפשר) עס איז ניט מעגליך אז ביידע קעפ זאלן גלייך מיט איין מאהל ארויס גיין. נאר איינער איז פריער ארויס געגאנגען. און מען ווייס ניט וועלכער. איז נאר איינער א בכור און מען ווייס ניט וועלכער (אלא אחד לו ואחד לכהן) נאר איין שעפס זאל נעמען דער בעל הבית. און איין שעפס זאל נעמען דער כהן. רבי טרפון זאגט (הכהן בורר לו את היפה) דער כהן זאל נעמען דעם בעסטן שעפס. ווייל ער איז דער גרעכטער און דער שטארקסטער. איז געווים אז ער האט פריער ארויס געשטעקט דיא קאפ. איז ער דער בכור. רבי עקיבא זאגט (משמנים ביניהן) דער בעל הבית זאל נעמען איין שעפס. און דער כהן זאל נעמען איין שעפס. נאר דער בעל הבית נעמט דעם פעטן שעפס. און דער כהן נעמט דעם מאגערן שעפס (והשני ירעה עד שיסתאב) און דער אנדערער שעפס וואס געהער צום בעל הבית זאל מען אים פיטערן ביז ער וועט בעקומען א פעלער. דער נאך מעג אים דער בעל הבית שעכטן און עסן (וחייב במתנות) און אז דער בעל הבית שעכט דעם בכור. דארף ער געבן צום כהן דיא פאדערשטע פוס און דיא באקן און דעם מאגן (רבי יוסי פוטר) רבי יוסי זאגט ער דארף ניט געבן צום כהן דיא פאדערשטע פוס מיט דיא באקן מיט דעם מאגן (מת אחד מהן) אויב איינער פון דיא צוויי שעפסן איז נפטר געווארן. רבי טרפון זאגט (יחלוקו) מען זאל צו טיילן דעם איין שעפס. דער בעל הבית זאל נעמען העלפט. און דער כהן זאל נעמען העלפט. רבי עקיבא זאגט (המוציא מחברו עליו הראיה) ווער עס וויל ארויס ציהען אזאך פון זיין חבר. דער דארף ברענגען עדות. דא וויל דאך דער כהן ארויס ציהען דעם שעפס פון זיין חבר. דארף ער ברענגען עדות אז דער שעפס איז א בכור. וועט ער אים געבען אין גאנצן. און אז דער כהן ברענגט ניט קיין עדות גיבט ער גאר ניט. אהאלבן שעפס אויך ניט (זכר ונקבה) אויב דיא צוויא שעפסן

ונקבה. אין כאן לכהן כלום: ז שתי רחלות שלא בכרו וילדו שני זכרים. נותן שניהם לכהן. זכר ונקבה הזכר לכהן. שני זכרים ונקבה. אחד לו וא' לכהן. ר"ט אומר הכהן בורר לו את היפה. רע"א משמנים ביניהן. והשני ירעה עד שיסתאב. וחייב במתנות. ר' יוסי פוטר. מת א' מהן. ר"ט אומר יחלוקו. רע"א המע"ה. שתי נקבות וזכר. או שני זכרים ושתי נקבות. אין כאן לכהן כלום: ח אחת בכרה וא' שלא בכרה. וילדו שני זכרים. א' לו וא' לכהן. ר"ט אומר הכהן בורר לו

הוה חד לכהן. הלכך יפה כחו לחלק בשוה. הכל הכא הורע כחו דשמא לא הייתה בכורה כלל. ומיהו ירעה עד שיסתאב:. ואחר כך

וואס האבן ארויס געשפעקט די קעפ. איז איינער א זכר און איינע א נקבה (אין כאן לכהן כלום) האט דער כהן גאר ניט. נאר דער זכר געהער אויך צום בעל הבית. טאמער איז די נקבה פריער געבארן געווארן. איז דאך דער זכר ניט קיין בכור. און דער בעל הבית דארף איבער פיטערן ביז ער וועט בעקומען א פעלער. און וועט אים שעכטען און עסן: ז (שתי רחלות שלא בכרו) צוויא שעפסן וואס האבן נאך ניט געהאט קיין קינדער (וילדו שני זכרים) און זייא האבן געבארן צוויי זכרים (נותן שניהם לכהן) זאל מען געבן ביידע צום כהן (זכר ונקבה) אויב זייא האבן געבארן א זכר מיט א נקבה (הזכר לכהן) זאל מען געבן דעם זכר צום כהן (שני זכרים ונקבה) אויב זייא האבן געבארן צוויא זכרים מיט א נקבה (אחד לו ואחד לכהן) איין זכר זאל דער בעל הבית נעמען פאר זיך. און איין זכר זאל ער געבן צום כהן. רבי טרפון זאגט (הכהן בורר לו את היפה) דער כהן זאל נעמען דעם בעסערן שעפס. רבי עקיבא זאגט (משמנים ביניהן) דער בעל הבית זאל נעמען דעם בעסערן שעפס (והשני ירעה עד שיסתאב) און דער אנדערער שעפס וואס געהער צום בעל הבית. זאל מען אים פיטערן ביז ער וועט בעקומען א פעלער. דער נאך זאל אים דער בעל הבית שעכטען און עסן (וחייב במתנות) און אז דער בעל הבית שעכט אים. דארף ער געבן צום כהן די פאדערשטע פוס און די באקן און דעם מאגן (רבי יוסי פוטר) רבי יוסי זאגט ער דארף ניט געבן צום כהן די פאדערשטע פוס מיט די באקן מיט דעם מאגן (מת אחד מהן) אויב איינער פון די צוויי שעפסן איז געפייגערט. רבי טרפון זאגט (יחלוקו) מען זאל צוא טיילן דעם איין שעפס. דער בעל הבית זאל נעמען העלפט. און דער כהן זאל נעמען העלפט. רבי עקיבא זאגט (המוציא מחברו עליו הראיה) דער כהן וואס וויל אויס ציהען דעם שעפס פון זיין חבר. דארף ער ברענגען עדות אז דער שעפס איז א בכור. וועט ער אים נעמען אין גאנצן. און אז דער כהן ברענגט ניט קיין עדות. נעמט ער גאר ניט. אהאלבן שעפס אויך ניט (שתי נקבות וזכר) אויב זייא האבן געבארן צוויי נקבות און איין זכר (או שני זכרים ושתי נקבות) אדער זייא האבן געבארן צוויי זכרים און צוויי נקבות (אין כאן לכהן כלום) האט דער כהן גאר ניט. נאר אלין געהער צום בעל הבית. טאמער זענען די נקבות פריער געבארן געווארן. זענען דאך די זכרים ניט קיין בכורים. און דער בעל הבית דארף זיי פיטערן ביז זייא וועלין בעקומען א פעלער וועט ער זייא שעכטען און עסן. ח (אחת בכרה ואחת שלא בכרה) אויב ער האט געהאט צווייא שעפסן. איינע האט שוין געבארן א קינד. און איינע האט נאך ניט געבארן קיין קינד (וילדו שני זכרים) און איצט האבן זייא געבארן צווייא קינדער זכרים (אחד לו ואחד לכהן) איין זכר געהער צום בעל הבית. און איין זכר געהער צום כהן. רבי טרפון זאגט (הכהן בורר לו את היפה) דער כהן זאל נעמען דעם בעסטן שעפס. רבי

יאכלנו. דספק הוא: **יוצא** דופן. שנקרעת אמו והוציאו השולד דרך דפנותיה: והבא אחריו. הנולד אחריו דרך הרחם: ירעו עד שיסתאבו. דמספקא ליה לר״ט אי בכור לולדו׳ קדים. אע״פ שאינו בכור לרחמים. כגון יוצא דופן שהוא הראשון שנולד אע״פ שלא פטר הוא את הרחם. או בכור לרחמים קדים אע״פ שאינו בכור לולדות כגון הבא אחר יוצא דופן שהוא הראשון שפטר את הרחם אבל אינו בכור לולדות שהרי יוצא דופן קדמהו. ומספיקא שניהם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו

את היפה. רע״א משמנין ביניהן. והשני ירעה עד שיסתאב. וחייב במתנות. ר׳ יוסי פוטר. שהיה ר׳ יוסי אומר. כל שחליפיו ביד כהן. פטור מן המתנות. ר״מ מחייב. מת א׳ מהן. ר״ט אומר יחלוקו. רע״א המע״ה. זכר ונקבה. אין כאן לכהן כלום: **מ** יוצא דופן והבא אחריו. ר״ט אומר שניהם ירעו עד שיסתאבו. ויאכלו במומן לבעלים. רע״א שניהם אינן בכור.

עקיבאָ זאָגט (מְשַׁמְּנִים בֵּינֵיהֶן) דר בַּעל הַבַּיִת זאָל נעמען דעם בעסערן שעפּס (וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב) אונ דער אַנדערער שעפּס וואָס גיהער צום בַּעל הַבַּיִת. זאָל מען אים פּיטערן ביז ער וועט בעקומען אַפּעלער. דער נאָך זאָל אים דער בַּעל הַבַּיִת שעכטין אונ עסין (וְחַיָּיב בְּמַתָּנוֹת) אונ אַז דער בַּעל הַבַּיִת שעכט אים. דאַרף ער געבין צום כֹּהֵן דיא פאָדערשטע פוס אונ דיא באַקן אונ דעם מאָגין (רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר) רַבִּי יוֹסֵי זאָגט ער דאַרף ניט געבין צום כֹּהֵן דיא פאָדערשטע פוס מיט דיא באַקן מיט דעם מאָגען (שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר) וואָרום רַבִּי יוֹסֵי האָט גיזאָגט (כָּל שֶׁחֲלִיפָיו בְּיַד כֹּהֵן פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת) אויב דר בַּעל הַבַּיִת האָט גיגעבין פאַר זיין בְּהֵמָה איין אַנדערע צום כֹּהֵן. דאַרף ער ניט געבין פון זיין בְּהֵמָה דיא פאָדערשטע פוס מיט דיא באַקין מיט דעם מאָגין צום כֹּהֵן (רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב) רַבִּי מֵאִיר זאָגט דער בַּעל הַבַּיִת דאַרף געבין פון זיין שעפּס דיא פאָדערשטע פוס מיט דיא באַקין מיט דעם מאָגען צום כֹּהֵן (מֵת אֶחָד מֵהֶן) אויב איין שעפּס איז גיפּייגערט. רַבִּי טַרְפוֹן זאָגט (יַחֲלוֹקוּ) מען זאָל צו טיילין דעם שעפּס. דר בַּעל הַבַּיִת נעמט העלפט. אונ דר כֹּהֵן העלפט. רַבִּי עֲקִיבָא זאָגט (הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה) דער כֹּהֵן וואָס וויל אויס ציהען דעם שעפּס פון זיין חָבֵר. דאַרף ער ברייגגען עדות אַז דער שעפּס איז אַבְּכוֹר. וועט ער אים גענומען אין גאַנצין. אונ אַז דער כֹּהֵן ברייגגט ניט קיין עדות. נעמט ער גאָר ניט. אַהאַלבין שעפּס אויך ניט (זָכָר וּנְקֵבָה) אויב די צוויי שעפּסין האָבין גיבאָרין איינע אַזָכָר אונ איינע אַנְקֵבָה (אֵין כָּאן לְכֹהֵן כְּלוּם) האָט דער כֹּהֵן גאָר ניט. נאָר ביידע גיהערין צום בַּעל הַבַּיִת. טאָמער איז דער זָכָר גיבאָרין גיוואָרין פון דיא מוטער וואָס האָט שוין אַמאָהל גיבאָרין אַקינד. איז ער דאָך ניט קיין בְּכוֹר. אונ דער בַּעל הַבַּיִת דאַרף אים פּיטערין ביז ער וועט בעקומען אַפּעלער וועט ער אים שעכטין אונ עסין: **מ** (יוֹצֵא דוֹפֶן וְהַבָּא אַחֲרָיו) אויב אַבְּהֵמָה איז גיוועזן מְעוּבֶּרֶת מיט דעם ערשטין קינד. אונ מען האָט איר אויף געשניטען דעם בויך אונ מען האָט אַרויס גינומען דאָס קינד. דער נאָך האָט מען דעם בויך צוא גינייט. אונ דיא בְּהֵמָה איז נאָך אַמאָהל מְעוּבֶּרֶת גיוואָרין. אונ האָט גיבאָרין נאָך אַקינד. אַזוי וויא אַלע בְּהֵמוֹת גיבאָרין קינדער. רַבִּי טַרְפוֹן זאָגט (שְׁנֵיהֶם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ) ביידע זאָל מען פּיטערין ביז זייא וועלין בעקומען אַפּעלער (וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים) אונ אַז זייא בעקומען אַפּעלער מעג זייא דער בַּעל הַבַּיִת עסין. רַבִּי עֲקִיבָא זאָגט (שְׁנֵיהֶן אֵינָן בְּכוֹר) ביידע זענען ניט קיין בְּכוֹרִים. דאַרף מען ניט וואַרטין ביז זייא וועלין בעקומען אַפּעלער. נאָר אָן אַפּעלער מעג זייא אויך דער בַּעל הַבַּיִת שעכטין אונ עסין (הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ פֶּטֶר

הראשון משום שאינו פטר רחם. והשני משום שקדמו אחר:

פרק ג **הלוקח** בהמה מן הכותי. ואין ידוע אם בכרה ואם לא בכרה. ר׳ ישמעאל אומר עז בת שנתה ודאי לכהן. מכאן ואילך ספק. רחל בת שתים ודאי לכהן. מכאן ואילך ספק. פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן. מכאן ואילך ספק.

במומו לבעלים. דשמא תרתי בטיק בכור נולדות ולרחמים. ואין שום אחד מהן קדוש וסמע״ה. ור״ע פשיטא ליה דתרווייהו בטיק ואין שום אחד מהן קדוש. והלכה כר״ע:

פרק ג **הלוקח** עז בת שנתה. שילדה בתוך שנתה: ודאי. אותו הולד לכהן דקודם לכן לא ילדה: ספק. ירעה עד שיפול בו מום ויאכל במומו לבעלים: ואם ספק פטר חמור הוא מפרים עלה והוא

(דער ערשטער איז גיט קיין בכור ווייל ער האט גיט געעפינט דיא מוטער לייב. מען האט דאך אויף געשניטען דעם בויך אונ ארויס גינומען אים (והשני) אונ דער אנדערער קינד איז גיט קיין בכור (משום שקדמו אחר) ווייל פאר אים איז שון איין קינד גיבארין גיווארין:

פרק ג א (הלוקח בהמה מן העובד גלולים) אויב איינער האט גקויפט אבהמה פון אגעצענדיגער (ואין ידוע אם בכרה ואם לא בכרה) אונ מען וויים גיט אויב זיא האט שון אמאהל גיהאט אקינד. אדער גיין. זיא האט נאך גיט גיהאט קיין קינד. רבי ישמעאל זאגט (עז בת שנתה) אויב דער יוד האט גיקויפט בייא דעם געצענדיגער אקאזע וואס זיא איז נאך גיט אלט קיין יאהר. אונ זיא האט גיבארין ביי דעם יודין אקינד (ודאי לכהן) גיהער דאס קינד געוויס צום כהן. ווארום ער איז געוויס אבכור. אונ פאר דעם קינד האט דיא קאזע געוויס קיין אנדער קינד גיט גיבארין (מכאן ואילך ספק) אבער אז ער האט גיקויפט דיא קאזע בייא דעם געצענדיגער איז זיא גיוועזן עלטער וויא איאהר. אונ זיא האט גיבארין אקינד ביי דעם יודין. איז אספק צו דאס קינד איז אבכור. צו גיין. ווארום עס קען זיין זיא האט שון גיבארין אקינד ווען זיא איז נאך גיוועזן בייא דעם געצענדיגער. זאל דער יוד פיטערין דעם קינד ביז ער וועט בעקומען אפעלער. אונ וועט אים מעגין עסין (רחל בת שתים ודאי לכהן) אויב דער יוד האט גיקויפט ביי דעם געצענדיגער אשעפס וואס זיא איז נאך גיט אלט קיין צוויא יאהר. אונ זיא האט גיבארין בייא דעם יודין אקינד. גיהער דאס קינד געוויס צום כהן ווארום. ער איז געוויס אבכור אונ פאר דעם קינד האט די שעפס געוויס קיין אנדער קינד ניט גיבארין (מכאן ואילך ספק) אבער אז ער האט גיקויפט ז״א שעפס ביי דעם געצענדיגער איז זיא גיוועזן עלטער וויא צוויי יאהר. אונ זיא האט גיבארין קינד ביי דעם יודין. איז אספק צו דאס קינד איז אבכור צוא גיין. ווארום עס קען זיין זיא האט שון גיבארין אקינד ווען זיא איז נא, גיוועזן בייא דעם געצענדיגער (פרה והחמור בנות שלש ודאי לכהן) אויב דער יוד האט גיקויפט ביי דעם געצענדיגער אקוה אן ער אאייזיל וואס זייא זענען נאך ניט אלט קיין דריי יאהר. אונ זייא האבין גיבארין ביי דעם יודין אקינד. גיהער דאס קינד געוויס צום כהן. ווארום ער איז געוויס אבכור. אונ פר דעם קינד האבין זייא קיין אנדער קינד גיט גיבארין (מכאן ואילך ספק) אבער אז ער האט גיקויפט דיא קוה אדער דעם אייזיל ביי דעם געצענדיגער זענען זייא גיוועזן עלטער וויא דרייא יאהר. אונ זייא האבין גיבארין אקינד ביי דעם יודין. איז אספק צו דאס קינד איז אבכור צוא גיין. ווארום עס קען זיין זייא האבין שון גיבארין אקינד ווען זייא זענען נאך גיוועזן

שלו: טנוף. תבעבועות של דם שפולטת הבהמה. ומראים אותן לרועה חכם. ומכיר בהן אם הן מחמת הריון שהפילה. ושמא עובר בתוך שנתה דהוי ספק ולד ונפטרה מן הבכורה. הלכך אפי׳ עז בת שנתה ספק הוא: שליא. כמין כסוי על העובר שהעובר מונח בה: שפיר. למעלה מן השליא קרום שיש בו דם נקרש והוא קרוי שפיר. ורבותי פירשו חתיכה של בשר שיש בה צורת אדם. וי"א לפיכך נקראת שפיר. לפי שעשוים

אמר לו ר"ע אילו בולד בלבד בהמה נפטרת היה כדבריך. אלא אמרו סימן הולד בבהמה דקה טנוף. ובגסה שליא. ובאשה שפיר ושליא. זה הכלל כל שידוע שבכרה אין כאן לכהן כלום. וכל שלא בכרה הרי זה לכהן. אם ספק. יאכל במומו לבעלים.

ביי דעם געצענדיגער (אמר לו רבי עקיבא) האט רבי עקיבא ג׳ זאגט צוא רבי ישמעאל (אילו בולד בלבד בהמה נפטרת) ווען א בהמה וואלט אנדערש ניט ניפטרת איר קינד פון צו זיין אבכור. סיידין זיא האט פריער גיהאט איין אנדער קינד (היה כדבריך) וואלט טאקי גיוועז וויא דיינע רייד. ווי דוא זאגסט. אז אקאזע האט אקינד אין דעם ערשטין יאהר. אונ אז אשעפס האט אקינד אין דעם אנדערין יאהר. אונ אז אאייזיל אדער אקוה האבין אקינד אין דעם דריטען יאהר. איז דאס קינד געווים אבכור. ווייל פאר דעם קינד האבין זייא געווים ניט גיבארין קיין אנדער קינד (אלא אמרו סימן הולד בבהמה דקה טנוף) מען האט דאך אבער גיזאגט אז עס גייט ארוים פון שעפסין אונ פון קאזעם בלעזלאך בלוט פון איר מוטער לייב. איז אסימן אז זיא איז גיוועז מעוברת אונ האט מפיל גיוועז. קען דאך זיין אז דיא שעפס אדער דיא קאזע וואס דער יוד האט גיקויפט ביי דעם געצענדיגער. אמת זייא האבין ניט גיבארין קיין קינד ביי דעם געצענדיגער. טאמער ז׳ נען זייא שוין גיוועז פר בונדין מיט אקינד אונ עס איז שוין גיוועזן בלעזלאך בלוט. ווייל זייא האבין באלד נאך דעם פאר בינדונג מפיל גיוועזן. איז דאך שוין דאס קינד וואס איז גיבארין גיווארין בייא דעם יודין ניט קיין בכור. וויא אזוי זאגסטו אז ער איז געווים אבכור. עס איז דאך נאר אספק (ובגסה שליא) אונ אז אגרויסע בהמה ואקוה אדער אאייזילו איז מפיל אזוי וויא אבייטיל. איז אסימן אז אין דיא בייטיל איז גיוועזן אקינד. נאר ער איז צוא ריבען גיווארין. קען דאך זיין אז דיא קוה אדער דער אייזיל וואס דער יוד האט גיקויפט בייא דעם געצענדיגער. האבין זייא בייא דעם געצענדיגער מפיל גיוועזן אשליא. אונ דאס קינד וואס ווערט גיבארין בייא דעם יודין איז שוין ניט קיין בכור. וויא אזוי זאגסטו אז ער איז געווים אבכור. עס איז דאך נאר אספק (ובאשה שפיר ושליא) אונ אז עס גייט ארוים פון אאשה אזוי וויא ארער. אדער אזוי וויא אבייטיל. איז אויך אסימן אז איגעווייניג איז גיוועזן אקינד נאר ער איז צוא ריבען גיווארין (זה הכלל) דאס איז דער כלל (כל שידוע שבכרה) אויב מען ווייס אז דיא בהמה האט שוין אמאהל גיהאט אקינד פאר דעם קינד (אין כאן לכהן כלום) גיהער ניט דאס קינד צום כהן. ווייל ער איז ניט קיין בכור (וכל שלא בכרה) אונ וואו מען ווייס אז די בהמה הט נאך ניט גיהאט קיין קינד. נאר דאס קינד איז דאס ערשטע (הרי זה לכהן) גיהער דאס קינד צום כהן. ווארום ער איז אבכור (אם ספק) אויב מען ווייס ניט צוא דיא בהמה האט שוין אמאהל גיהאט אקינד צוא ניין (יאכל במומו לבעלים) זאל דער בעל הבית ווארטין ביז דער ספק בכור וועט בעקומען אפעלער. וועט אים דער בעל הבית מעגין עסין. רבי אליעזר בן

דאבי' אומר בהמה גסה ששפעה חררת דם. הרי זו תקבר. ונפטרה מן הבכורה: ב רשב"ג אומר הלוקח בהמה מניקה מן הנכרי. אינו חושש שמא בנה של אחרת היה. נכנס לתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות. ואת שאינן מבכירות מניקות. אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו. או שמא בנה של זו בא לו אצל זו: ג ר' יוסי בן משולם אומר השוחט את הבכור. עושה מקום

כשפופרת: ששפעה חררת דם. שהפילה חתיכה דם: ה"ז תקבר. להודיע שנפטרה מן הבכורה שהרואה שקוברים אותה יודע שהבא אחריו אינו קדוש בבכורה והלכה כר"ע וכר"א נ"י: ב אין וששין שמא בנה של אחרת היה. שיהא הבא אחריו בכור ספק דנימא הך בהמה לא ילדה מעולם אלא שהאכילה זו את בן חברתה ולאו משום דלית לה חלב הא איכא מיעוטא דחולבות אע"פ שאינן יולדות הא ודאי לא אמרי' אלא בנה הוא ופטורה מן הבכורה: מבכירות. בחורות שלא ילדו עד עכשיו: אין חוששין שמא בנה של זו בא לו אצל זו. דליחוש לכולהו בספק בכורות אלא ודאי אותן הכרוכים אחר המבכירות הוו בכורות ודאין והכרוכין אחר שאין מבכירות הוו פשוטין ודאין והלכה כר' שב"ג: ג עושה מקום בקופיץ. גרסי' ובגמרא

יעקב זאגט (בהמה גסה ששפעה חררת דם) אגרויסע בהמה (אקוה) וואס האט נאך גיט גיהאט קיין קינדער. אונ עס איז פון איר ארויס גיפאלין אשטיקול בלוט (הרי זו תקבר) זאל מען דיא שטיקול בלוט בגראבין. טאמער איז דאס גיוועזן אקינד אונ עס איז צוא ריבען גיווארין. איז דאך דאס אבכור (ונפטרה מן הבכורה) אונ דאס קינד וואס ווערט גיבארין נאך דיא שטיקול בלוט איז ניט קיין בכור: ב רבן שמעון בן גמליאל זאגט (הלוקח בהמה מניקה מן העובד גלולים) אז איינער קויפט פון אגעצענדינער אקוה וואס אקאלב זייגט פון איר (אינו חושש שמא בנה של אחרת היה) האבין מיר ניט מורא טאמער איז דיא קאלב פון איין אנדער קוה. נאר דיא קוה גיט צוא זייגן אפרעמדע קאלב. אונ דיא קוה האט נאך קיין מאהל ניט גיהאט קיין קאלב. אונ עס טרעפט אז בהמות האבין מילך איידער זייא האבין אפילו דיא ערשטע קאלב. דארף זיין דאס ערשטע קינד וואס זיא וועט האבין ביא דעם ישראל אבכור. דאס זאגין מיר ניט. נאר מיר זאגין אז דיא קאלב איז פון די קוה. אונ דיא קאלב וואס ווערט גיבארין ביא דעם יודין איז ניט קיין בכור (נכנס לתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות) איינער איז אריין גיגאנגען אין זיין סטאדע. אונ ער האט גיזעהן דיא יונגע שעפסין וואס האבין איצט דיא ערשטע קינדער זייגין קינדער (ואת שאינן מבכירות) אונ דיא שעפסין וואס זענען ניט יונגע וואס האבין שוין גיהאט קינדער. זייגין אויך קינדער (אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו) האבין מיר ניט מורא טאמער דיא קינדער פון דיא מבכירות וואס זענען בכורים זענען גיקומען צוא דיא ניט מבכירות אונ זייגין פון זייא (או שמא בנה של זו בא לו אצל זו) אונ טאמער דיא קינדער פון דיא ניט מבכירות וואס זענען ניט בכורים זענען גיקומען צוא דיא מבכירות אונ זייגין פון זייא. זענען אלע קינדער אויסגעמישט דיא בכורים מיט ניט בכורים. אונ אויף יעדער קינד בזונדער איז אספק צוא ער איז אבכור צוא ניין. דאס זאגין מיר ניט. נאר מיר זאגין דיא וואס זייגין פון דיא מבכירות זענען זייערע קינדער אונ זענען געווים בכורים. אונ דיא וואס זייגין פון דיא ניט מבכורות זענען זייערע קינדער אונ זענען געווים ניט קיין בכורים: ג רבי יוסי בן משולם זאגט (השוחט את הבכור) אז איינער שעכט אבכור (עושה מקום בקופיץ מכאן ומכאן) מאכט ער אארט צום מעסר פון

מפרש תני לקופיץ כלומר לצורך מקומו של ועבודה דכתיב תזבח ואכלת בשר תזבח ולא קופיץ תולש שער של צואר. ואין כאן משום לא גיזה: לא בזה התיר עקביא. כלומר לא בזה תגוז בכור לאהך דתלישה ביד לאו גיזה היא עקביא מתיר וחכמים אוסרים. דבשחטו ד״ה אבל בכלי ודאי אסור: וכן מותר לתלוש את שרי. דמגו דמהניא שחיטה צמר שהמחובר

השער. ואפי׳ לכתחלה להראות בו לחכם מקום המום והלכה כר׳ יוסי בן משולם: ד עקביא בן מהללאל מתיר. שאמר בהלכה לכהן: וחכמים אוסרים. דאי שריא ליה צמר שהנושרת מחיים אתי לאשהויי לבכור כדי שתתיר לאכול כל שעה ואתי בה לידי תקלה שיגזוז ויעבוד בו ופסולי המוקדשין אסירי בגיזה

בו להתירו לאחר שחיטה מהניא נמי לתלוש ומונח בחלון ולא נחלקו אלא במת דאותו צמר שהמחובר בו טעון קבורה. עקביא מתיר צמר שנשר ממנו שכות בחיים. וחכמים אוסרים גזירה שמא ישהנו כדי ליהנות בצמר שנופל ממנו כל שעה ואתי למיעבד ביה גיזה ועבודה

בקופיץ מכאן ומכאן. ותולש השער. ובלבד שלא יזיזנו ממקומו. וכן התולש את השער לראות מקום המום:

ד שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואח״כ שחטו. עקביא בן מהללאל מתיר. וחכמים אוסרין. דברי רבי יהודה. א״ר יוסי לא בזה התיר עקביא. אלא בשער בכור בעל מום שנשר (והניחו) בחלון ואח״כ מת. בזה עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים

דער זייט און פון דער זייט. דאס מיינט מען דיא וואל וואס אויף דעם האלדז. פאר ביינט ער אין דיא זייט אביסול. און אין דיא זייט אביסול. ער זאל מאכין אארט דער חלף זאל דורך גיין צום שעכטין. און אויב מען קען ניט פאר בייגין (ותולש השער) זאל ער אויס רייסין דיא האר אדער דיא וואל (ובלבד שלא יזיזנו ממקומו) נאר ער זאל ניט צוא גנעמען דיא וואל פון ארט. דיא וואל וואס ער האט אפ גערוסין זאל בלייבין פאר טשעפעט אויף דיא וואל וואס איז בהעפט צום שעפס (וכן התולש את השער לראות מקום המום) און אזוי איז דער דין אז מען מעג אויס רייסין דיא האר אדער דיא וואל פון דעם בכור. אויף דעם ארט ווא דער פעלער איז. מען זאל זעהן אוב דס איז אאייביגער פעלער: ד (שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו) אויב עס איז אראפ גיפאלין האר אדער וואל פון אבכור וואס האט אפעלער. און מען האט דיא האר אדער דיא וואל גילייגט אויף אפענסטער. דער נאך האט מען גישאכטין דעם בכור (עקביא בן מהללאל מתיר) עקביא בן מהללאל זאגט דער כהן מעג הנאה האבין פון דיא וואל (וחכמים אוסרין) און דיא חכמים זאגין מען טאר ניט הנאה האבין פון דיא וואל (דברי רבי יהודה) אזוי זאגט רבי יהודה (אמר רבי יוסי) האט רבי יוסי גיזאגט (לא בזה התיר עקביא) ניט ביא דעם דין האט עקביא מתיר גיוועזן און דיא חכמים אסרין. נאר ביא דעם דין אז מען האט דעם בכור גישאכטין. האלטין דיא חכמים אויך אז דיא וואל איז מותר (אלא) נאר ווא דען קריגען זייא (בשער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך מת) אויב עס איז אראפ גיפאלין האר אדער וואל פון אבכור וואס האט אפעלער. און מען האט דיא האר אדער דיא וואל גילייגט אויף אפענסטער. דער נאך איז דער בכור גיפייגערט (בזה עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין) אין דער זאך קריגען עקביא בן מהללאל מיט דיא חכמים. עקביא בן מהללאל זאגט דער כהן מעג הנאה האבין פון דיא וואל. און דיא חכמים זאגין מען טאר ניט הנאה האבין פון דיא וואל (הצמר המדובלל בבכור) אויב ער איז אפגעריסען גיווארין וואל פון אבכור. און דיא אפגעריסענע וואל איז ניט אראפ

אוסרין. הצמר המדובלל בבכור. את שהוא נראה מן הגזה מותר. ואת שאינו נראה מן הגזה אסור:

פרק ד **עד** כמה ישראל חייבים להיטפל בבכור. בבהמה דקה עד שלשים יום. ובגסה חמשים יום. ר' יוסי אומר בדקה שלשה חדשים. א"ל הכהן בתוך זמן זה. תנהו לי. ה"ז לא יתנו לו. אם היה

ופסק הלכה דאפילו לאחר שחיטה נמי שהשער ממנו בחיים אסור: צמר המדובלל. שלא נתלש לגמרי אבל מחובר הוא עם הצמר ואינו נופל: את שנראה עם הגזה. כשיתחבט ונוזו לאחר שחיטה ויהא הצמר המדובלל נבלל עם שאר כג זה ואינו נראה כמופרש ממנו נותר כשאר הגיזה: ושאינו נראה עם הגיזה. שהוא חוץ יותר מדאי ונכר לכל שמדובלל מן הגיזה: אסור. כמו שנשר לגמרי קודם שחיטה. וסתמא כרבנן דפליגי עליה דעקביא דהלכתא כוותייהו:

פרק ד **עד** כמה. להטפל בבכור. להתעסק בגדולו קודם שיתנהו לכהן: בדקה עד ל' יום. ובגסה עד חמשים. ובגמ' ילפינן לה מדכתיב (שמות כב) מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי. וסמיך ליה כן תעשה לשורך לצאנך ורמיזו שורך שמוקדם במקרא למלאתך ודמעך שהוא מוקדם ולאנך שמאוחר לבכור בניך שהוא מאוחר. ומלאתך ודמעך שהם הבכורים קרבים לחמשים יום שהבואתם מביאת בפסח ואין מביאין בכורים עד העצרת דכתיב (שם כג) וחג הקציר בכורי מעשיך וכמו שאתה עושה למלאתך ודמעך שאינך מביאם אלא בסוף חמשים יום כן תעשה לשורך שלא תביאנו עד חמשים יום. וכדרך שאתה עושה לבכור בניך דכתיב ביה (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה כן תעשה לצאנך שלא תביאנו עד שלשים יום: בדקה ג' חדשים. לפי שטפולה מרובה שהיא דקה ואינה יכולה לאכול עשב ואם לא תהיה עם אמה תמות

גפאלן. נאר זי איז פר טשעפט מיט די וואל וואס איז בהעפט צום שעפס. אונ מען האט דעם שעפס גישאכטין (את שהוא נראה מן הגיזה מותר) אוב נאך דר שחיטה אז מען שערט אפ די גאנצע וואל פון שעפס. איז די אפגריסענע ביסול וואל צוזאמען אוים גמישט מיט די איבעריגע וואל. אונ עס ווערט אוים אז דיא ביסול וואל איז איינס מיט דיא איבעריגע וואל. מעג מען הנאה האבין פון דיא ביסול וואל (ואת שאינו נראה מן הגיזה אסור) אונ אויב דיא ביסול וואל ווערט ניט אוים איינס מיט דיא גישוירענע וואל. מען דער קענט אז דיא ביסול וואל איז באזונדער אפ גערישען גיווארין פאר דעם שעכטין. טאר מען ניט הנאה האבין פון דיא ביסול וואל גלייך וויא זיא וואלט אראפ גיפאלין פאר דיא שחיטה:

פרק ד א (עד כמה ישראל חייבים להיטפל בבכור) ביז וויא לאנג מוז דער יוד האלטין דעם בכור ביא זיך אונ אדעווען זיין איידער ער גיט אים צום כהן (בבהמה דקה עד שלשים יום) אלע יונגע בהמות ולמשל שעפסין אונ קאזעס אונ נאך דער גלייכין וואס זענען בכורים מוז דער בעל הבית זייא אדעווען דרייסיג טעג. דער נאך גיט ער זייא צום כהן (ובגסה חמשים יום) אונ גרויסע בהמות קעלבערו וואס זענען בכורים מוז דער בעל הבית זיי אדעווען פופציג טעג. דער נאך גיט ער זייא צום כהן. רבי יוסי זאגט (בדקה שלשה חדשים) שעפסין אונ קאזעס מוז דער בעל הבית זייא אדעווען דריי חדשים (אמר לו הכהן בתוך זמן זה) אויב דער כהן זאגט צום ישראל אין דיא צייט (אין דיא דרייסיג טעג אדער אין ד א פופציג טעג (תנהו לי) גיב מיר דעם בכור (הרי זה לא יתנו לו) טאר מען אים ניט געבין דעם בכור (אם היה בעל מום) אויב דער בכור האט גיהאט אפעלער (אמר לו) אונ

בעל מום. א"ל תן לי שאוכלנו מותר. ובשעת המקדש אם היה תמים א"ל תן לי שאקריבנו. מותר. הבכור נאכל שנה בשנה. בין תמים בין בעל מום. שנא' (דברים טו) לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה: **ב** נולד לו מום בתוך שנתו. מותר לקיימו כל י"ב חודש. לאחר שנתו. אינו רשאי לקיימו. אלא עד ל' יום: **ג** השוחט הבכור ומראה את מומו. ר' יהודה מתיר. רמ"א הואיל והוא נשחט שלא ע"פ מומחה

ואין הלכה כר' יוסי: לא יתנו לו. דכיון דעל ישראל רמיא ליטפל בו חמשים יום. וא"ל כהן בתוך זמן זה תנהו לי וארענו דומה כמי שמוכרו שהוא מליו מן הטורח ע"מ שיתנהו לו ולא לכהן אחר ודומה לכהן המסייע בבית הגרנות לדוש ולזרות. כדי שיתנו לו התרומות. ותניא כהנים ולוים המסייעים בבית הגרנות אין נותנים להם תרומות ומעשרות אבל אם היה בעל מום ואמר לו תן לי שאוכלנו הואיל וחזי ליה לא הוי ככהן המסייע בבית הגרנו': בין תמים בין בעל מום. בין בזמן המקדש ובין עכשיו כל שנה דידיה דשאי לקיימו ובכור בעל מום ילפינן שהוא ניתן לכהן ואוכלו במומו מדכתיב (שם) ובשרם יהיה לך לשון רבים אחד בכור תם ואחד בכור בעל מום: **ב** כל שנים עשר חדש. משנולד: לאחר שנתו. כגון בזמן הזה דצריך לקיימו עד שיפול בו מום: אינו רשאי לקיימו אלא עד ל' יום. מיום שנפל בו המום: **ג** רבי יהודה מתיר. במומין שבעין מודה ר' יהודה דאסור מפני שהן משתנים לאחר מיתה שמפני צער מיתה העין משתנה ואע"ג דהשתא מתחזי מום קבוע אי הוי חזי ליה מחיים הוה מתחזי עובר ולא שרי אלא במומין שבגוף שאין משתני'. ור"ת

דער כהן האט געזאגט צום בעל הבית (תן לי שאוכלנו) גיב מיר דעם בכור איך וויל אים עסן (מותר) מעג ער אים געבן דעם בכור (ובשעת המקדש) אונ ווען דער בית המקדש איז געוועזן (אם היה תמים) אויב דער בכור איז געוועזן גאנץ אן אפעלער (אמר ליה) האט דער כהן געזאגט צום בעל הבית. אין דיא צייט (תן לי שאקריבנו) גיב מיר דעם בכור איך וועל אים מקריב זיין (מותר) מעג דער בעל הבית געבן דעם בכור צום כהן (הבכור נאכל שנה בשנה) א בכור מוז געגעסן ווערין אין דעם יאהר וואס ער ווערט געבארין (בין תמים בין בעל מום) סיי דער בכור איז גאנץ אן אפעלער. אונ סיי ער האט א פעלער (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה) דוא זאלסט דעם בכור עסן פאר גאט יאהר אין יאהר: **ב** (נולד לו מום בתוך שנתו) אויב דער בכור הט בעקומן אפעלער אין דעם יאהר וואס ער איז געבאהרין געווארין (מותר לקיימו כל שנים עשר חדש) מעג מען אים האלטין ביז צוועלף חדשים פון דעם טאג וואס ער איז געבארין געווארין (לאחר שנתו) אויב דער מום איז געווארין נאך דעם יאהר (אינו רשאי לקיימו אלא עד שלשים יום) טאר מען אים ניט מער האלטין נאר ביז דעם דרייסיגסטען טאג פון דעם טאג וואס דער פעלער איז געווארין: **ג** (השוחט הבכור ומראה את מומו) אוב ער האט געשאכטין א בכור אונ נאך דעם שעכטין האט ער געוויזען דעם בכור צו א מומחה מען זאל זעהן דעם פעלער זייענדיג אויב ער איז אזא ביגער פעלער. אונ עס איז אזוי געוועזן. דער פעלער בלייבט אויף אייביג (רבי יהודה מתיר) רבי יהודה זאגט מען מעג עסן דעם בכור. רבי מאיר זאגט (הואיל והוא נשחט שלא על פי מומחה אסור) ווייל דער בכור איז געשאכטין געווארין אונ מען האט ניט געפרעגט דעם מומחה אויב מען זאל אים שעכטין. אפילו נאך דער שחיטה האט מען אים געפרעגט. אונ ער האט געזאגט דאס איז אן אייביגער פעלער. פון דעסטוועגין טאר מען אים ניט עסן (דעם מענטש וואס פאר שטייט אויף אפעלער אויב

אסור :

ד מי שאינו מומחה וראה את הבכור ונשחט על פיו. הרי זה יקבר וישלם מביתו. דן את הדין. זיכה את החייב. וחייב את הזכאי. טמא את הטהור. וטהר את הטמא. מה שעשה

סבר גזירה מומין שבגוף שאין משתני' אטו מומין שבעין שהן משתנים והלכה כר"מ : ד מומחה. הוא שנטל רשות מן הנשיא. או מבית דין של ארץ ישראל להתיר בכורות. ואע"ג דבעלמא מי שלמד בתורה (שבכתב ושבע"פ) ויודע לסבור ולהקיש ולהבין דבר מתוך דבר הוא הנקרא מומחה וכשהוא ככר ידוע ויצא טבעו אצל אנשי דורו הוא מומחה לרבים. והוא יכול לדון יחידי. ואע"ג דלא נקט רשותא מראש גולה. לענין היתר בכורות אינו קרוי מומחה. ואינו יכול להתיר בכורות אלא אחר שיטול רשות מב"ד הסמוכין בא"י ואין רשות ראש הגולה מועיל בזה : וישלם מביתו. וכשהוא משלם לכהן נותן רביע דמיו אם היא בהמה דקה. וחצי דמיו אם היא גסה. ומה"ט משלם מחצה דממון המוטל בספק חולקים. דאיכא למימר אפסדיה דאי לא הוה שרי ליה האי. הוה אתי מומחה גמור ושרו ליה והיה אכיל ליה והשתא בעי קבורה. ואיכא למימר לאו מידי אפסדיה דדלמא לא הוה ביה מומא ומומחה גמור לא הוי שרי ליה ושמא לא הוה נפיל ביה מום קבוע לעולם עד שימות. והאי דלא משלם פלגא לדקה כמו לגסה. מפני שיש טורח גדול לגדל בהמה דקה וזה שהתיר הבכור הצילו לכהן מן הטורח הגדול שהיה לו לטפל בה דשמא אם הראהו לאחר לא היה מתירו והיה לו טפול מרובה עד שיפול בו מום להכי נגעו בה דלא משלם אלא רביע ורמב"ם פירשה בענין אחר וזה עיקר : מה שעשה עשוי וישלם מביתו. למאן דדאין דינא דגרמי חייב לשלם מביתו בשביל שגרם הפסד לחבירו. ומאן דלא דאין דינא דגרמי מפרש מתני' דוקא שנשא ונתן ביד. זיכה את החייב משכחת לה כגון שהיה לו משכון למלוה וזה פטר את הלוה ונטל את המשכון בידו מיד המלוה והחזירו ללוה. וטמא את הטהור נמי משכחת לה שנשא ונתן ביד. כגון שהביאו לפניו טהרות לישאל עליהן ואמר טמאות הן ונטל שרץ אחד והגיעו בהן כדי שלא יהא בהן עוד ספק ויעמדו

ער וועט גיזונד ווערין אדער ניין. אונ ער האט גינומען רשות פון דעם נשיא וואס אין ארץ ישראל. דער הייסט אמומחה : ד (מי שאינו מומחה וראה את הבכור) אמענטש וואס איז ניט קיין מומחה האט גיזעהן אפעלער ביי אבכור. אונ ער האט גיזאגט דאס איז אאייביגער פעלער (ונשחט על פיו) האט מען גישאכטין דעם בכור וייל דער מענטש האט גיזאגט מען מעג אים שעכטין. אונ אין אמת איז דאס גאר ניט קיין פעלער (הרי זה יקבר) זאל מען דעם בכור בגראבין (וישלם מביתו) אונ דער מענטש וואס האט גיהייסין שעכטין דעם בכור. דארף בצאהלין צום בעל הבית (אויב דער בכור איז גיוועין אשעפס אדער אקאזע. דארף ער נאר צאהלין אפערטיל וויא פיל דער בכור איז ווערט גיוועין. אונ אויב דער בכור איז גיוועין אקאלב. דארף ער צאהלין העלפט וויא פיל דער בכור איז ווערט גיוועין (דן את הדין זיכה את החייב וחייב את הזכאי) אמענטש וואס האט ניט גינומען רשות פון בית דין צו זיין אדיין. אונ ער האט גיפסקנת אדין. אונ ער האט שלעכט גיפסקנת. וועמען עס איז גיוועין אומגירעכט האט ער גיזאגט ער איז גירעכט. אונ וועמען עס איז גיוועין גירעכט. האט ער גיזאגט ער איז אומגירעכט (טמא את הטהור) די זאך וואס איז גיוועין טהור האט ער גיזאגט זיא איז טמא (וטהר את הטמא) אונ דיא זאך וואס איז גיוועין טמא האט ער גיזאגט זיא איז טהור (מה שעשה עשוי) וואס ער האט גיטאהן איז גיטאהן (וישלם מביתו) אונ וועמען ער האט גיטאהן אשאדין זאל ער אים בצאהלין פון

עשוי. וישלם מביתו. ואם היה מומחה לבית דין פטור מלשלם. מעשה בפרה שנטלה האם שלה. והאכילה ר"ט לכלבים. ובא מעשה לפני חכמים והתירוה. אמר תודוס הרופא. אין פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדריא. עד שהם חותכין את האם שלה. בשביל שלא תלד. אמר ר"ט הלכה חמורך טרפון. א"ל ר"ע. ר"ט פטור אתה. שאתה מומחה לב"ד. וכל המומחה לב"ד פטור לשלם

דבריו. וטהר את הטמא. כגון שלקח פירות טהורות ועירבן עם פירות אלו שטהר הוא שלא כדין ונטמאו: ואם היה מומחה לב"ד. שנטל רשות מב"ד פטור. דלא מצי למימר ליה אמאי דיינת ליה הואיל ולא בקיאת בדיני: האם שלה. רחם שלה: והאכילה ר"ט לכלבים. ששאלו לו עליה ואמר טרפה והאכילה לכלבים: שלא תלד. מפני שפרות וחזירות שלהן מעולין מאד ומוכרים אותן ביוקר ורוצים שלא ילדו במלכות אחרת כדי שיהיו צריכים להם. וחותכים האם שלה ואינה מתה הלכך לאו טרפה היא: הלכה חמורך טרפון.

הפסדת חמורך שאתה צריך למכרו כדי לשלם דמי הפרה לבעלים: שמומחה אתה. חדא ועוד קאמר ליה. חדא דטועה בדבר משנה הוא. דמתני' היא באלו טרפות נטלה האם שלה כשירה. וקי"ל דטועה בדבר משנה חוזר הדין ודנין אותו כראוי ואינו משלם. ועוד א"כ בשקול הדעת טעית דאיסורך אסור. ולא מצית למיהדר ונמצא שאתה הפסדתו. אפ"ה פטור אתה. לפי שאתה מומחה. ושקול הדעת היינו כגון תרי תנאי או תרי אמוראי דפליגי ולא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר. וסוגיין דעלמא כחד מינייהו ואזל הוא ועבד כאידך.

זיין געלט (ואם היה מומחה לבית דין) אויב בית דין האבן געגעבן רשות צו דעם מענטשין ער זאל זיין א דיין. אונ ער האט א טעות געהאט (פטור מלשלם) דארף ער ניט בצאהלין (מעשה בפרה שנטלה האם שלה) עס האט אמאהל געטראפין אז ביי א קוה איז צו גינומען געווארין פון בויך דער ארט ווא דאס קינד ליגט ווען זיא איז מעוברת (והאכילה רבי טרפון לכלבים) רבי טרפון האט געזאגט דיא קוה איז טריף. אונ ער האט איר געגעבן צו די הינט זיא זאלין איר אויף עסין (ובא מעשה לפני חכמים והתירוה) דער נאך האט מען דער ציילט דיא שאלה פאר דיא חכמים. האבין זייא געזאגט דיא קוה איז כשר מען מעג איר עסין (אמר תודוס הרופא) דער דאקטאר תודוס האט געזאגט (אין פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדריא עד שהם חותכין את האם שלה) א קוה אונ א חזיר גייען ניט ארויס פון אלכסנדריא ביז מען שניידט אויס פון זייער בויך דעם ארט ווא דאס קינד ליגט ווען זייא זענען מעוברת (בשביל שלא תלד) זיא זאל ניט האבין קיין קינדער. אבער זיא קען לעבין. איז זיא דאך ניט טריף. האט מען דאך איר ניט גידארפט געבין צוא דיא הינט (אמר רבי טרפון) האט רבי טרפון געזאגט (הלכה חמורך טרפון) טרפון דיין אייזיל איז שוין אוועק גיגאנגען. רבי טרפון האט געזאגט צוא זיך אליין איך וועל מוזין פאר קויפען מיין אייזיל אונ בצאהלין פאר דיא קוה (אמר ליה רבי עקיבא) האט רבי עקיבא געזאגט צו רבי טרפון (רבי טרפון פטור אתה) רבי טרפון דוא דארפסט ניט בצאהלין פאר דיא קוה (שאתה מומחה לבית דין) ווארום דוא האסט רשות פון בית דין צוא פסקנן דינים אונ שאלות (וכל המומחה לבית דין פטור מלשלם) אונ דער וואס האט רשות פון בית דין צו פסקנן דינים אונ שאלות. אויב ער האט א טעות אין א דין דארף ער ניט בצאהלין. אונ נאך א טעם איז פאר וואס ער דארף ניט בצאהלין. ווייל ער הט געהאט א טעות אין אזוי אזאך וואס עס שטייט אין א משנה ניט אזוי וויא ער האט גיפסקנת. אונ אז מען האט א טעות אין

אם בעצם עצמו ומשלם מביתו: **ה** אין שוחטין על פיו. דדלמא משום הגרה קא שרי ליה: כאילא. שם חכם היה ביבנה וחסיד היה ולא נחשד בכך. ובין אמר להו תמים ובין אמר להו בעל מום היה נוטל כל שכרו: ד' איסרות בבהמה דקה ובגסה ששה. גסה נפישא טרחא להפיל לארץ ולכפות' ולבדוק מומו הלכך שכרה מרובה: בין תמים בין בעל מום. ואע"ג דכי א"ל תם הוא לא אהני ליה ולא מידי. נוטל שכרו דאי לא שקיל אגרא אתו למחשדיה כי אמר בעל מום הוא. ומכאן דן הרמב"ם על השוחטים לרבים שראוי להם. או שלא יטלו שכר כלל. או שיטלו שכר על הנמצאות נבלה או טרפה כמו על הנמצאות כשירה. דומיא דרואי מומי הבכור:

ו הנוטל שכר לדון דיניו בטלים. דכתיב (דברים ד) ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני ה' מה אני בחנם אף אתם בחנם. וברבני אשכנז ראיתי שערוריה בדבר זה שלא יבוש הרב הנסמך ראש ישיבה ליטול עשרה זהובים כדי להיות עומד על כתיב' ונתינת גט אחד והעדים החתומים על הגט שני זהובי' או זהוב לכל הפחות לכל אחד. ואין זה הרב בעיני אלא גזלן ואנס. לפי שהוא יודע שאין נותנים בעירו גט שלא ברשותו והנותן הגט בעל כרחו צריך שיתן לו כל חפצו וחושב אני לגט זה שהוא פסול. דהא תנן במתני' הנוטל שכר לדון דיניו בטלין. להעיד עדותו בטלה: להזות. ממי חטאת על טמא מת: לקדש. לערב אפר חטאת במים חיים אל כלי: אפר

מלשלם: **ה** הנוטל שכרו להיות רואה בכורות. אין שוחטין על פיו. אא"כ היה מומחה. כאילא ביבנה. שהתירו לו חכמים להיות נוטל ארבעה איסרות בבהמה דקה. וששה בגסה. בין תמים בין בעל מום: **ו** הנוטל שכרו לדון. דיניו בטלים. להעיד עדותיו בטלין. להזות ולקדש. מימיו מי מערה. ואפרו אפר מקלה. אם

אזוי אזאך וואס עס שטייט אין אמשנה אנדערש. דארף מען ניט בצאהלין ועיין בהרע"ב ותי"ט: **ה** (הנוטל שכרו להיות רואה בכורות) דער וואס נעמט גיצאהלט ער זאל זעהן די בכורים אויב זייא האבין אפעלער. אונ אויב דער פעלער איז אאייביגער (אין שוחטין על פיו) אויב ער זאגט אויף אבכור אז ער האט אאייביגען פעלער. טאר מען ניט שעכטין דעם בכור דורך זיינע רייד. טאמער האט ער גינומען געלט ער זאל זאגן אז דאס איז אאייביגער פעלער. אונ עס איז ליגען (אלא אם כן היה מומחה כאילא ביבנה) ביידין ער האט גיהאט רשות פון בית דין צוא זעהן דיא פעלערס פון דיא בכורים. אונ ער איז אזוי פרום וויא אילא פון דיא שטאט יבנה (שהתירו לו חכמים) דיא חכמים האבין מתיר גיוועזן צוא אילא (להיות נוטל ארבעה איסרות בבהמה דקה) אז ער זעהט די פעלערס פון שעפסין אונ פון קאזעס וואס זענען בכורים! זאל ער נעמען פאר זיין טירחה פיר איסרות (וששה בגסה) אונ אז ער זעהט דיא פעלערס פון קעלבער וואס זענען בכורים! זאל ער נעמען פר זיין טירחה זעקס איסרות (בין תמים בין בעל מום) סיי ער וועט געפינען דער בכור איז גאנץ אן אפעלער. אונ סיי ער וועט געפינען אאייביגען פעלער. זאל ער אלין נעמען דיא זעלביגע גיצאהלט. וועט ער דאך שוין ניט דארפין זאגן קיין ליגען: **ו** (הנוטל שכרו לדון) דער דיין וואס נעמט גיצאהלט ער זאל פסקנן אדין תורה (דיניו בטלים) זענען זיינע דינים בטל (להעיד) אונ דער מענטש וואס נעמט געלט ער זאל עדות זאגן אפילו אמת (עדותיו בטלין) איז זיינע עדות בטל (להזות ולקדש) אונ דער מענטש וואס נעמט געלט ער זאל שפריצען דיא וואסער מיט אש פון דיא פרה אדומה אויף אטמא. אדער ער זאל צו מישען דיא אש מיט דיא וואסער (מימיו מי מערה) איז דיא וואסער פסול גלייך ויא מען וואלט זייא אן נישעפט אין אגרוב (ואפרו אפר מקלה) אונ דיא אש איז פסול

מקלה. אפר כירה קרויה אפר מקלה. כלו' אפר בעלמא שאין בה קדושה: אבל אם היה. זה רואה הבכורות או זה הדיין או העד או המקדש כהן. והעבידו שמוליכו עמו במקום טומאה ומטמאהו מתרומתו ומפסידו שצריך לקנות חולין ולאכול ידמי חולין יקרים מדמי תרומה שהחולין ראויין לכל ותרומה אינה ראויה אלא לכהנים טהורים: מאכילו. זה שמוליכו ומשקהו וסכו: ונותן לו שכרו כפועל. אם היה רגיל במלאכה כבדה וקשה ומרויח בה הרבה. אומדים כמה אדם כזה רוצה ליטול פחות ממה שהיה מרויח במלאכה כבדה ולהתעסק במלאכה זו שהיא קלה וכך נותן לו.

היה כהן וטמאהו מתרומתו. מאכילו ומשקו וסכו. ואם היה זקן מרכיבו על החמור. ונותן לו שכרו כפועל: ז החשוד על הבכורות אין לוקחין ממנו בשר צבאים. ולא עורות שאינן עבודין. רבי אליעזר אומר לוקחים ממנו עורות של נקבה ואין לוקחים

וכן מותר לכל דיין ליטול שכר בטלה כשהבטלה ניכרת ומפורסמת. ולוקח משני בעלי הדין בשוה ויותר מזה אסור: ז החשוד על הבכורות. כהן החשוד להטיל מום בבכור: בשר צבאים. שאדום הוא ומחליף בבשר עגל ואמרינן דמזבן בכור עגל תמים ואומר שבשר צבי הוא. דאין למום לבכורה: ולא עורות שאינן עבודים אבל עבודים זבנינן מיניה דאי איתא דבכור הוא לא הוה טרח בי' הכר שמעי בי רבנן ומפסדי ליה מיניה: לוקחים ממנו עורות של נקבה. דמידע ידיעי ות"ק דאסר סבר דלמא אתי לזכרותיה ועביד ביה כמין נקבות וכי משיילי ליה מה אתוך זה

גלייך וויא זייא וואלטין גיוועז אש פון פאר ברענטע האלץ (אם היה כהן וטמאהו מתרומתו) אויב דער וואס איז גיגאנגען זעהן דעם בכור. איז גיוועזן א כהן. אונ דער בעל הבית פון בכור האט געפירט דעם כהן דורך אזוי א וועג וואס דער כהן איז טמא גיווארין. טאר ער ניט עסין קיין תרומה נאר ער מוז עסין חולין. אונ חולין איז טייערער וויא תרומה. האט דאך דער בעל הבית פון בכור שאדין גימאכט דעם כהן געלט (מאכילו ומשקו וסכו) זאל דער בעל הבית פון בכור געבין עסין אונ טרינקען אונ בוימיל צוא שמירען זיין לייב אלין פון חולין (ואם היה זקן מרכיבו על החמור) אונ אויב דער וואס גייט זעהן דעם בכור (דער מומחה) איז איין אלטער מאן. זאל דער בעל הבית אים געבין א אייזיל ער זאל רייטין אויף אים (ונותן לו שכרו כפועל) אויב דער מומחה איז גיוועזן א בעל מלאכה פון א שווערע ארבעט. זאל מען פרעגין איין אנדער בעל מלאכה וואס ארבעט אויך אזוי א שווערע ארבעט ווי דער מומחה. וויא פיל ער וויל ווייניגער פאר דינען א טאג אונ ער זאל ניט ארבעטין די שווערע ארבעט נאר אזו א גרינגע ארבעט וויא עס איז צו זעהן א בכור. אזוי פיל זאל דער בעל הבית צאהלין דעם מומחה א גאנצע טאג: ז (החשוד על הבכורות) דער כהן וואס איז אין חשד ער זאל מאכין א פעלער אין דעם בכור וואס מען גיט איהם (אונ דאס טאר מען ניט) (אין לוקחין ממנו בשר צבאים) טאר מען ניט קויפין בי אים קיין פלייש פון א הערש. ווארום די פלייש פון א הערש זעהט אויס אזוי וויא די פלייש פון א קאלב. טאמער וועט דער כהן שעכטין א קאלב א בכור אן א פעלער. אונ וועט פאר קויפען די פלייש אונ ער וועט זאגין די פלייש איז פון א הערש (ולא עורות שאינן עבודין) אונ מען טאר ניט קויפין ביי דעם כהן פעל ניט אויס גיארבעטע. טאמער איז די פעל פון א בכור וואס מען האט אים גישאכטין אן א פעלער. רבי אליעזר זאגט (לוקחין ממנו עורות של נקבה) מען מעג קויפען פון דעם כהן פעל פון א בהמה א נקבה (ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי) אונ מען טאר ניט קויפען פון דעם כהן וואל וואס זענען

ממנו צמר מלובן וצואי אבל לוקחין ממנו טווי ובגדים: **ח** החשוד על השביעית אין לוקחין ממנו פשתן. ואפילו סרק. אבל לוקחין ממנו טווי ואריג: **ט** החשוד להיות מוכר תרומה לשם חולין אין לוקחין ממנו אפי׳ מים או מלח דברי רבי יהודה ר״ש אומר כל שיש בו זיקת תרומות ומעשרות אין לוקחין ממנו: **י** החשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות. החשוד על המעשרות אינו חשוד על

שבמקום נקבות. אומר שהבכורים אכלוהו ואין הלכה כר״א: מלובן וצואי. פירשו בגמרא דמלובן מאליו קאמר. כלומר מרוחץ מאליו ולא אמרינן הוי דבכור הוא לא מפסיד טרחיה ולא מלבן ליה דהכר שמעי רבנן ומפסדי ליה מגאי דכיון דטרחא זוטא היא טרח ומלבן ליה ולא קפיד עליה: אבל לוקחין ממנו טווי ובגדים. דהוי דבכור הוא מילי כהאי לא טרח בהו. דקפיד אטרחיה דלמא מפסדי ליה מניה: טווי ובגדים. לאו בגדים ממש קאמר דהשתא טווי גרידא לוקחין ממנו. בגדים ארוגים מבעיא אלא בגדים היינו לבדים עשויים מצמר שאין טווין: ח החשוד על השביעית. לזרוע או לעשות סחורה בספיחי שביעית: סרק. מתוקן במסרק דכיון דטרחיה זוטא לא קפיד: אריג. לאו אריג ממש דהשתא טווי הוי אריג מבעיא. הרי בא לכלל טווי קודם לכן אלא אריג היינו כעין שהפרות שעושין מפשתן שלא נטוה מעולם: ט אפילו מים ומלח. ומשום קנס: כל שיש בו זיקת תרומות. כל דבר שתרומה נוהגת בו. וכל. לאתויי קרבי דגים שמערבין בהן שמן זית שיש בו זיקת תרומה והלכה כר״ש: י אינו חשוד על המעשרות. ולוקחים ממנו הבוחס בשאר שני השבוע. ואין מעשרינן מהן ודאי אלא דמאי. וטעמא דחשוד על השביעית אין חשוד על המעשרות וחשוד על המעשרות אין חשוד על השביעית לפי שיש בכל אחד מהן חומר שאינו בחברו. שביעית א״ל להאכל לפנים מחומת ירושלים. ומע״ש אינו נאכל אלא לפנים

אפ גיוואשין געווארין פון זייער אומריינקייט. טאמער איז דיא וואל פון אבכור (אבל לוקחין ממנו טווי ובגדים) אבער מען מעג קויפין פון דעם כהן געשפונענע וואל. אונ קליידער אפילו ניט פון געשפונענע וואל נאר פילשטש: ה (החשוד על השביעית) דער מענטש וואס איז אין חשד צו זייען אום שביעית ושמטה. אדער צו פאר קויפען דיא תבואה וואס וואקסט אום שמטה (אין לוקחין ממנו פשתן) טאר מען ניט קויפין פון אים פלאקס (ואפילו סרק) אונ אפילו ער האט אוים געבארשטין דיא פלאקס. טאר מען זייא אויך ניט קויפען פון אים (אבל לוקחין ממנו טווי ואריג) אבער מען מעג קויפען פון דעם מענטש געשפונענע פלאקס. אונ גיפלאכטענע קיטלאך פון פלאקס אפילו ניט פון געשפונענע: ט (החשוד להיות מוכר תרומה לשם חולין) דער וואס איז אין חשד ער זאל פאר קויפין תרומה אונ זאל זאגין דאס איז חולין (אין לוקחין ממנו אפילו מים או מלח) טאר מען ניט קויפין פון דעם מענטש אפילו וואסער אדער זאלץ (דברי רבי יהודה) אזוי זאגט רבי יהודה. רבי שמעון זאגט (כל שיש בו זיקת תרומות ומעשרות אין לוקחין ממנו) דיא זאכין וואס מען דארף געבין פון זייא תרומה אונ מעשר טאר מען ניט קויפען פון אים. אבער אנדערע זאכין מעג מען קויפין פון אים: י (החשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות) דער מענטש וואס איז אין חשד ער זאל זייען אום שמטה. אדער צוא פאר קויפען דיא תבואה וואס וואקסט אום שמטה. איז ער ניט אין חשד ער זאל ניט מעשרין. נאר מיר זאגין ער מעשרת יא (החשוד על המעשרות) אונ דער וואס איז אין חשד ער זאל ניט געבין מעשר (אינו חשוד על השביעית) איז ער ניט אין חשד ער זאל זייען אום שמטה. אונ איז ניט אין חשד ער זאל

מן השומא. הלכך איכא דחמיר ליה טובא מעשר מעוה שביעית. ומעשר אית ליה פדיון. ושביעית כיון שנאסרה אין לה פדיון. הלכך איכא דחמיר עליה שביעית ממעשר: החשוד על זה ועל זה. כיון דחשוד אדאורייתא. כ"ש דחשוד על טהרות. דמדרבנן הוא שיהא אדם אוכל חולין בטהרה: ויש שחשוד על הטהרות. דרבנן ואינו חשוד לשביעית ולמעשרות דמאן דחשוד אדרבנן לא חשוד אדאורייתא:

השביעית. החשוד על זה ועל זה. חשוד על הטהרות. ויש שהוא חשוד על הטהרות. ואינו חשוד לא על זה ולא על זה. זה הכלל. כל החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו:

פרק ה **כל** פסולי המוקדשים הנאתן להקדש. נמכרין באיטליז ונשחטין באטליז ונשקלין בליטרא. חוץ מן הבכור ומן המעשר. שהנייתן

פרק ה **כל** פסולי המוקדשין. קדשים שנפל בהן מום אם מוכרין אותן ביוקר טובת הנאה להקדש הוא הלכך נמכרים באטליז. דהיינו שוק שמוכרים בו בשר חולין. ושם נמכרין ביוקר: ונשקלין בליטרא. להמכר

פאר קויפען דיא תבואה וואס וואקסט אום שמטה (החשוד על זה ועל זה) דער וואס איז אין חשד אויף ביידע. ער זאל ניט געבען מעשר אונ זאל זייען אום שמטה. אונ זאל פר קויפען דיא תבואה וואס וואקסט אום שמטה (חשוד על הטהרות) איז ער אין חשד ער זאל פאר קויפען זאכען וואס זענען טמא. אונ זאל זאגין זייא זענען טהור (ויש שהוא חשוד על הטהרות) אונ עס זענען דא מענטשין וואס זענען אין חשד צו פאר קויפין זאכין וואס זענען טמא. אונ זאלין זאגין זייא זענען טהור. פון דעסטוועגין (ואינו חשוד לא על זה ולא על זה) זענען זייא ניט אין חשד. ניט אויף מעשר אונ ניט אויף שביעית ודאס איז נאר אויב זייא נארין ביא אטומאה וואס דיא רבנן האבין מטמא געווען. אבער ביי אזוי אטומאה וואס דיא תורה האט מטמא געווען נארין זייא ניט. זענען זייא ניט אין חשד ניט אויף מעשר אונ ניט אויף שביעית. אבער אז זייא אזוי אטומאה וואס דיא תורה האט מטמא געווען נארין זייא אויך. זענען זייא אין חשד אויף מעשר אונ אויף שביעית אויך (זה הכלל) דאס איז דער כלל (כל החשוד על הדבר) דער וואס איז אין חשד אויף אזאך (לא דנו ולא מעידו) טאר ער ניט זיין אדיין אויף דיא זאך. אונ טאר ניט זיין אעדות אויף דיא זאך:

פרק ה **א** (כל פסולי המוקדשין) אלע קרבנות וואס זענען פסול געווארין. אונ מען דארף זייא פאר קויפין. אונ קויפין פאר זייער געלט אנדערע קרבנות (הנאתן להקדש) זייער הנאה געהער צום בית המקדש. אויב מען ניט איצט פאר דיא קרבנות מער געלט וויא זייא האבין געקאסט פריער ודהיינו איינער האט געקויפט אבהמה פאר צוואנציג רובל. אונ האט זיא געבראכט פאר אקרבן. אונ דער קרבן האט צו בראכין אמום. דארף מען דעם קרבן פאר קויפין. אונ קויפין פאר דיא געלט איין אנדער קרבן. וועט אזו זיין. אויב אז מען וועט שעכטין דעם קרבן וועט מען אים מעגן פר קופין אין יאטקע. וועט מען איצט פאר אים געבין פינף אונ צוואנציג רובל. אונ אויב מען וועט אים מוזין שעכטין אין דער היים וועט מען פאר אים געבין ווייניגער. זאגט דיא משנה וויל דאס וואס מען ניט מער גיהער צום בית המקדש. דריבער (נמכרין באטליז) אונ פאר קויפין דיא פלייש אין דער היים. מען מעג מען דעם קרבן אויך פאר קויפין אין יאטקע (ונשחטין באטליז) אונ מען מעג אים שעכטין אין יאטקע (ונשקלין בליטרא) אנ זייא ווערין געוואוגין אויף דיא וואג. אזוי וויא קצבים פאר קויפין אלע פראסטע פלייש (חוץ מן הבכור ומן המעשר) אויב דער בכור וואס

לבעלים. פסולי המוקדשין הנייתן להקדש. ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור: ב בש"א לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור. ב"ה מתירין ואפי' נכרי. בכור שאחזו דם אפי' הוא מת. אין מקיזין לו דם. דברי ר"י. וחכ"א

להמכר כדרך שהקצבים מוכרים בשר חולין. דמתוך שיכול למכור ביוקר מוסיפים בדמים כשפודים אותם מן ההקדש: חוץ מן הבכור ומן המעשר. שאם נמכרים ביוקר הנאתן לבעלים. בכור שהנאתו לכהן. דבשר בכור נאכל לכל אדם והכהן מוכרו ונוטל דמיו ולכהן קרי בעלים של בכור ומשום הנאת הדיוט לא מזלזלינן בקדשים לנהוג בהן מנהג חולין למכרן באטליז. אלא בביתו. ואף ע"פ שלא יקפצו עליהם בני אדם כל כך ואין נמכרים בליטרא כל כך אלא בזול ואם יפסיד לית לן בה: ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור. שאם יש לו חתיכת בשר חולין שנשקלה בליטרא יכול לשקול בשר בכור כנגדה. אבל מעשר אין שוקלים מנה כנגד מנה דמחזי כאילו מוכרו. ובהמת מעשר אסור למכרה כלל משום דלא כתיב בה לא יפדה כדרך שכתוב בבכור אלא לא יגאל. ושנינו בספרי בכור שנאמר בו לא יפדה הוא נמכר. מעשר שנאמר בו לא יגאל. אינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא תמים ולא בעל מום: ב לא ימנה ישראל עם הכהן. לאכול עמו בחבורה. מבשר בכור בעל מום שאין נמנין על הבכור אלא חבורה שכולה כהנים דכתיב (במדבר יח) ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין מה חזה ושוק כהנים אין ישראל לא אף בכור בין תמים בין בעל מום כהנים אין ישראל לא: וב"ה מתירין. ואפילו נכרי דכתיב (דברים יב) כצבי וכאיל מה צבי ואיל אפילו נכרי אף בכור נמי. וקרא דכתיב (במדבר יח) ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין. בבכור תמים דוקא משתעי: שאחזו דם. חולי שהוא מסתכן בו מרבוי הדם: אין מקיזין לו דם. ואפי' במקום שאינו עושה בו מום. דמתוך שאדם בהול על ממונו אי

בייא דעם כהן האט בעקומען אפעלער. אדער דיא בהמה פון מעשר האט בעקומען אפעלער בייא דעם בעל הבית אונ מען פאר קויפט זייא. ווייל (שהנייתן לבעלים) זייער הנאה גיהער צום בעל הבית. אז מען וועט זייא פאר קויפן פאר טייער. גיהער דאס פאר דינסט פון בכור צום כהן אונ פון מעשר צום בעל הבית. דריבער טאר מען ניט פאר קויפן דיא פלייש אין יאטקע. אונ מען טאר ניט שעכטין אין יאטקע. אונ מען וועגט ניט דיא פלייש אויף דיא וואג. נאר מען פאר קויפט אזוי אויף דיא שטיק (פסולי המוקדשין הנייתן להקדש) קרבנות וואס זענען פסול גיווארין. דיא הנאה וואס מען האט פון דעם פאר קויפן גיהער צום בית המקדש ואזו וויא פריער שטייט) (ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור) אויב ער האט אשטיק פלייש פראסטע. אונ ער ווייס וויא פיל זיא וועגט. מעג ער וועגן געגין די שטיק פלייש. די פלייש פון בכור. ער לייגט אריין דיא פראסטע שטיק פלייש אין איין וואג שאל. אונ אשטיק פלייש פון בכור אין דיא אנדערע וואג שאל. אונ אויב זייא וועגין ביידע גלייך. ווייס ער וויא פיל דיא שטיק פלייש פון בכור וועגט: ב בית שמאי זאגין (לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור) אויב אכהן האט אבכור צו עסין אים. טאר ער ניט בעטין ישראלים זאלין מיט אים אויך עסין פון דעם בכור (בית הלל מתירין ואפילו אכותי) בית הלל זאגין אפילו אכותי מעג אויך עסין פון דעם בכור (בכור שאחזו דם אפילו הוא מת) אוב דם בלוט האט זיך גשטארקט אין דעם בכור. אפילו ער וועט פיינגערין דורך דיא בלוט. פון דעסטוועגין (אין מקיזין לו דם) טאר מען ניט עפענין אאדער דיא בלוט זאל ארויס גיין (דברי רבי יהודה) אזוי זאגט רבי יהודה (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגן

אי שרית ליה במקום שאין עושה בו מום אתי למעבד במקום שעושה בו מום: ובלבד שלא יעשה בו מום. שלא יסדוק ראש אזנו או ניב שפתיו במקום שלא יוכל לחזור ולהתרפאות ואפילו נפל בו מום אחר משום קנס. לפי שעבר והטיל מום בקדשים שהמטיל מום בקדשים הופג את הארבעים. ואפילו עשה מום בבעל מום דכתיב (ויקרא כב) כל מום לא

יקיז. ובלבד שלא יעשה בו מום. ואם עשה בו מום. הרי זה לא ישחט עליו. ר"ש א' יקיז. אע"פ שהוא עושה בו מום: **ג** הצורם באוזן הבכור. הרי זה לא ישחט עולמית. דברי ר"א. וחכ"א כשיולד לו מום אחר. ישחט עליו. מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל. ראהו קסדור אחד. אמר מה טובו של זה. אמרו לו בכור הוא. ואינו נשחט אלא אם כן היה בו מום. נטל

דסברי רבנן כ"ש דאי לא שרית ליה במקום שאין בו מום אתי למעבד אפי' במקום שיש בו מום: לא ישחוט עליו. הואיל והוא הכילו עד שיפול בו מום אחר: יקיז. אף במקום שעושה בו מום אם הוא צריך לסקיז מאותו אבר ולא ימיתנו שימות. ואע"פ שהוא הכיל

יהיה; קרי ביה לא יהיה בו שלא יטיל בו מום ומדהוה ליה למכתב מום וכתב כל מום לרבות אפילו בעל מום שלא יטיל בו מום: כשיולד לו מום אחר ישחט עליו. ואפילו באותו מום עצמו אם מת המטיל את המום בנו שוחט אחריו על אותו מום דלדידיה קנסו

המום בידיו ישחט עליו והל' כר"ש: **ג** הצורם. רבנן. לבריה לא קנסו רבנן וכן הל': ושערו הפוגם. והכהן איירי שפוגם אוזן הבכור כדי מרודלדל. לפי שלא נגזז מעולם: קסדור. שיהיה חולין בידו: הרי זה לא ישחט עולמית. ממונה מהמלך: מה טובו של זה. שהניחוהו

(יַקִיז) מֶען זָאל יָא עֶפֶענֶען אַאָדֶער דִיא בְּלוּט זָאל אַרוּס גֵיין (וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה בּוֹ מוּם) נָאר עֶר זָאל נִיט מאכין אִין דֶעם בְּכוֹר אַפֶּעלֶער (וְאִם עָשָׂה בּוֹ מוּם) אוּנ אוֹיבּ עֶר הָאט גֶמַאכְט אַפֶּעלֶער אִין דֶעם בְּכוֹר מִיט דֶעם אָדֶער עֶפֶענֶען (הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׁחֵט עָלָיו) טָאר מֶען נִיט שֶׁעכְטִין דֶעם בְּכוֹר דוּרְךְ דֶעם פֶּעלֶער. נָאר מֶען מוּז וַוארְטִין בִּיז עֶר וֶועט בֶּעקוּמֶען אֵיין אַנְדֶער פֶּעלֶער. רַבִּי שִׁמְעוֹן זָאגְט (יַקִּיז אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בּוֹ מוּם) פוּן וֶועלְכִין אָרְט עֶר דַארְף עֶפֶענֶען דֶעם אָדֶער. מֶעג עֶר עֶפֶענֶען. אֲפִילוּ דוּרְךְ דֶעם וֶועט וֶוערִין אַאֵייבִּיגֶער פֶּעלֶער. מֶעג עֶר אוֹיךְ. אוּנ אוֹיבּ עֶס אִיז טַאקִי גֶוָוארִין אַאֵייבִּיגֶער פֶּעלֶער. מֶעג עֶר אִים שֶׁעכְטִין דוּרְךְ דֶעם פֶּעלֶער אַלֵיין: **ג** (הַצּוֹרֵם בְּאֹזֶן הַבְּכוֹר) אוֹיבּ דֶער כֹּהֵן הָאט אַיין גֶשְׁפָּאלְטִין דֶעם אוֹיעֶר פוּן אַבְּכוֹר עֶס זָאלִין וֶוערִין אַפֶּעלֶער עֶר זָאל אִים מֶעגִין שֶׁעכְטִין (הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׁחֵט עוֹלָמִית) טָאר מֶען קֵיין מָאל נִיט שֶׁעכְטִין דֶעם בְּכוֹר. אֲפִילוּ עֶס וֶועט אִין אִים וֶוערִין נָאךְ אַפֶּעלֶער (דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר) אַזוֹ זָאגְט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (וַחֲכָמִים אוֹמְרִים) אוּנ דִיא חֲכָמִים זָאגִין (כְּשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ מוּם אַחֵר יִשָּׁחֵט עָלָיו) אַז דֶער בְּכוֹר וֶועט בֶּעקוּמֶען אֵיין אַנְדֶער פֶּעלֶער וֶועט מֶען אִים מֶעגִין שֶׁעכְטִין. אוּנ אוֹיבּ דֶער כֹּהֵן וָואס הָאט צוּ שְׁפָּאלְטִין דֶעם אוֹיעֶר פוּן דֶעם בְּכוֹר אִיז גֶשְׁטָארְבִּין. דֶער זוּן פוּן דֶעם כֹּהֵן מֶעג שֶׁעכְטִין דֶעם בְּכוֹר דוּרְךְ דֶעם פֶּעלֶער אַלֵיין (מַעֲשֶׂה בְּזָכָר שֶׁל רְחֵלִים זָקֵן וּשְׂעָרוֹ מְדֻלְדָּל) עֶס אִיז אַמָאהְל גֶוֶועזֶען אַזָכָר פוּן שֶׁעפְּסִין אֵיין אַלְטֶער אוּנ דִיא הָאר (דִיא וָואלֶע) זַיינֶע הָאט זִיךְ גֶשְׁלֶעפְּט בִּיז אוֹיף דִיא עֶרְד (רָאָהוּ קַסְדּוֹר אֶחָד) הָאט אַשַׂר אִים גֶעזֶעהְן (אָמַר מָה טִיבוֹ שֶׁל זֶה) הָאט דֶער שַׂר גֶפְרֶעגְט וָואס אִיז מִיט דֶעם שֶׁעפְּס. פַאר וָואס שֶׁערְט מֶען נִיט זַיינֶע וָואל. אוּנ עֶר אִיז שׁוֹין אַזוֹי אַלְט (אָמְרוּ לוֹ) הָאט מֶען גֶזָאגְט צוּם שַׂר (בְּכוֹר הוּא) דֶער שֶׁעפְּס אִיז אַבְּכוֹר (וְאֵינוֹ נִשְׁחָט אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ מוּם) אוּנ מֶען טָאר אִים אַנְדֶערְשׁ נִיט שֶׁעכְטִין סַיידִין עֶר וֶועט בֶּעקוּמֶען

לכוקין כל כך: פגיון. סכין שיש לו שתי פיות קרוי פגיון: והתירוהו. אע"פ שהנכרי נתכוין להטיל בו מום. כיון דשלא מדעת ישראל עשה בלא נתכוין לעשות נחת רוח לישראל: ראה שהתירו והלך וצרם באזני בכורות אחרים. כדי לעשות נ"ר לישראל. נעשה כאילו אמר לו ישראל שיעשהו ואסור: היו תינוקות משחקים. ואריכא לאשמועינן קסדור נכרי ותינוקות. דאי אשמועינן קסדור הוה אמינא בנכרי הוא דשרי דליכא למגזר דלמא אתי למסרך וללמוד להטיל מום בקדשים דסרכיה דנכרי לא אכפת לן. שהרי נהוג הוא באיסורין. אבל קטן דלאו שריה ליה אתי למסרך ואימא לא. ואי אשמועינן תינוקות הוה אמינא תינוק הוא דשרו רבנן. דמאן דחזי לא אתי למימר כמו אי הוה שרי בית גדול מומא הוה משתרי. דקטן בגדול לא מחלף. אבל נכרי גדול דאתי לאחלופי בגדו ישראל אימא לא צריכא: כל שהוא לדעתו אסור. לאתויי גרמא כגון שמוליך הבהמה במקום שיש בו ברזל כדי שתכשל בו ויפול בו מום: ושלא לדעתו מותר. לאתויי אם היה ישראל מסיח לפי תומו ואומר בפני הנכרי בכור זה אם נפל בו מום היינו אוכלים אותו. ושמע

נטל פגיון וצרם באזנו. ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו. ראה שהתירו והלך וצרם באזני בכורות אחרים. ואסרו. פעם אחת היו תינוקות משחקין בשדה. וקשרו זנבות טלאים זה לזה. ונפסקה זנבו של אחד מהם והרי הוא בכור. ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו. ראו שהתירו. והלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים. ואסרו. זה הכלל כל שהוא לדעתו אסור.

ושלא

אפעלער נטל פגיון וצרם באזנו) האט דער שר גנומען א מעסער אונ האט אים אשניט געטאהן אין אויער (ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו) האט מען דער ציילט די זאך פאר די חכמים. האבין זייא געזאגט מען מעג אים שעכטין (ראה שהתירו) ווי דער שר האט געזעהן אז מען האט מתיר געוועזן צו שעכטין דעם בכור (הלך וצרם באזני בכורות אחרים). יז דער שר גיגאנגען אונ האט איין געשניטען די אויערין פון נאך אנדערע בכורים. די יודין זאלין זייא מעגין שעכטין (ואסרו) האבין די חכמים געזאגט מען טאר זייא ניט שעכטין. ווייל דער שר האט דאס גיטאהן פון די יודינס וועגן. איז גלייך ווי די יודין וואלטין אים גיבעטין, ער זאל מאכין פעלערס אין זייערע בכורים (פעם אחת היו תנוקות משחקין בשדה) אמאהל האבין זיך קינדער געשפילט אין פעלד (וקשרו זנבות טלאים זה בזה) האבין זייא צו זאמען גיבונדען די וויידלין פון די שעפסין איין ווייד'ל צום אנדערין (ונפסקה זנבו של אחד מהם) אונ פון איין שעפס איז אפ געריסין גיווארין דער ווייד'ל (והרי הוא בכור) אונ דער שעפס איז גיוועזן א בכור (ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו) האט מען דער ציילט די זאך פאר די חכמים. האבין זייא געזאגט מען מעג אים שעכטין (ראו שהתירו) האבין די קינדער געזעהן אז מען האט מתיר געוועזן צו שעכטין דעם בכור (והלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים) זענען די קינדער גיגאנגען אונ האבין צו זאמען גיבונדען די וויידלען פון נאך אנדערע בכורים. די ווייד'לען זאלין זיך אפ רייסין. וועלין די בכורים האבין א פעלר. אונ עס איז אזוי גיוועזן. די וויידלען זענען אפ געריבען גיווארין (ואסרו) האבין די חכמים געזאגט די בכורים טאר מען ניט שעכטין (זה הכלל) דאס איז דער כלל (כל שהוא לדעתו אסור) אויב דער פעלער ווערט געמאכט אין דעם בכור מען זאל אים מעגין שעכטין. טאר מען אים ניט שעכטין (ושלא לדעתו מותר) אונ אויב דער פעלער איז ניט געמאכט גיווארין אין דעם בכור מען זאל אים מעגין שעכטין. מעג מען אים שעכטין ועיין בהרע"ב ותי"ט:

ושלא לדעתו מותר: **ד** היה בכור רודפו ובעטו ועשה בו מום. הרי זה ישחט עליו. כל המומין הראויין לבא בידי אדם. רועים ישראל נאמנים ורועים כהנים אינן נאמנים. רשב"ג אומר נאמן הוא על של חברו. ואינו נאמן על של עצמו. רבי מאיר אומר החשוד על דבר. לא דנו ולא מעידו:

ה נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה

הכלי והטיל בו מום מותר: **ד** היה בכור רודפו כו' הרי זה ישחט עליו. ולא שנו אלא שבעטו בשעת רדיפה אבל שלא בשעת רדיפה לא: הראויין לבוא בידי אדם. שיש לומר אדם הטילם בו. כגון נסמית עינו נקטעה ידו נסדקה אזנו: רועים ישראל נאמנים. ישראל הרועים בהמתו של כהן נאמן לומר על המומין שבהן שבבהמתו של כהן. שמאליהם אירעו ויאכלנו בעליו הכהן במומו. ולא חשדינן ליה שמא ע"י אדם בא זה המום בכוונה ורוצה זה משקר ובא להתירו כדי שיתננו לו הכהן ויאכילנו ממנו. שהישראל מותר לאכול מן הבכור בעל מום כשהכהן נותן לו ממנו. דהכי לא חשדינן ליה דלגימה מועטת כזו לא חיישינן שישקר הרועה ויעבור עבירה בשביל הנאת לגימה בלבד: רועים כהנים. רועים שהם כהנים אין נאמנים כשהרועים בהמתן של ישראל דנחשד האי כהן רועה שהוא עצמו הטיל בו מום דמימר אמר האי רועה לא שביק רבי לדידי ויהביה לכהן אחרינא. וה"ה דכהן רועה אינו נאמן להעיד על הבכור של כהן אחר דחיישינן לגומלים דהכא העידנו עכשיו ויהא גומל לו כשיתן לו ישראל בכור הם והטיל בו מום ויבא כהן זה ויעידנו שמאליו נפל בו מום: רשב"ג אומר נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו. רשב"ג פליג את"ק וסבר דלא נחשדו כהנים אלא על בכור עצמו שהבכור נתנו לו ישראל אבל על של חבירו בין רבו בין אחר לא נחשדו עליו: רבי מאיר אומר כל החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו. ואיכא בין ר"מ לת"ק דלר"מ בכור כהן שנפל בו מום צריך שנים מן השוק להעיד עליו ועד אחד אפילו שאינו כהן אין מועיל בו. ולת"ק דוקא כהן אינו נאמן להעיד על בכורו של כהן דחיישינן לגומלים. אבל שאינו כהן אפי' אחד מעיד נאמן להתירו ורשב"ג אומר אפילו בניו ובני ביתו של כהן נאמנים דדוקא איהו גופיה על של עצמו אינו נאמן ואשתו נמי איכא נאמנת מפני שהיא כגופו והלכה כרשב"ג: **ה** הראיתי בכור זה. לחכם ואמר לי שמום

ד (הָיָה בְּכוֹר רוֹדְפוֹ) אויב דער בְּכוֹר האט גיאגט א מענטשין ער זאל אים שטויסין (וּבְעָטוֹ) האט דער מענטש אקלאפ גיטאהן דעם בְּכוֹר מיט דעם פוס (וְעָשָׂה בּוֹ מוּם) אונ ער האט גימאכט אין אים א פעלער (הֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט עָלָיו) מעג מען שעכטין דעם בְּכוֹר דורך דעם פעלער (כָּל הַמּוּמִין הָרְאוּיִן לָבֹא בִּידֵי אָדָם) אלע פעלערס וואס קענען גימאכט ווערין דורך א מענטשין (רוֹעִים יִשְׂרָאֵל נֶאֱמָנִים) אויב דער פאסטוך פון דעם בְּכוֹר איז א ישראל. איז ער בגלויבט צו זאגין אז דער פעלער איז פון זיך אליין גיווארין אין דעם בְּכוֹר. מעג מען דעם בְּכוֹר שעכטין אונ עסין (וְרוֹעִים כֹּהֲנִים אֵין נֶאֱמָנִים) אונ אויב דער פאסטוך פון בְּכוֹר איז א כֹּהֵן. איז ער ניט בגלויבט צו זאגין אז דער פעלער איז פון זיך אליין גיווארין אין דעם בְּכוֹר. נאר מען איז אים חוֹשֵׁד אז ער האט גימאכט דעם פעלער צו טאהן א טוֹבָה דעם בַּעַל הַבַּיִת (ועיין בהרע"ב). רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל זאגט (נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ) איין כֹּהֵן איז בגלויבט צו זאגין אויף דעם בְּכוֹר פון איין אנדער כֹּהֵן. אז דער פעלער איז גיווארין פון זיך אליין (וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ) אונ דער כֹּהֵן איז ניט בגלויבט אויף זיין אייגענעם בְּכוֹר צו זאגין אז דער פעלער איז גיווארין פון זיך אליין. רַבִּי מֵאִיר זאגט (הֶחָשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ) דער וואס איז אין חָשֵׁד אויף א זאך. טאר ער ניט זיין א דיין אויף דיא זאך. אונ טאר ניט זיין א עֵדוּת אויף דיא זאך (ועיין בהרע"ב): ה (נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר הֶרְאֵיתִי

ובעל מום הוא. הכל נאמנים על מומי המעשר. בכור שנסמית עינו. שנקטעה ידו. שנשברה רגלו. ה"ז ישחט ע"פ שלשה בני הכנסת. ר' יוסי אומר אפילו יש שם עשרים ושלשה. לא ישחט אלא ע"פ מומחה: ו השוחט את הבכור ומכרו. ונודע שלא הראהו.

קבוע הוא ושוחטו ובלבד שיהיו לו עדים שלא הטילו בו שהכהנים חשודים להטיל מום בבכור כדי למוכרו ולהאכילו בחולין אבל אין חשודין להאכיל קדשים תמימים בחוץ ולומר על מום עובר שהוא קבוע. וכהן שהוא מומחה נאמן לדון על מומי הבכור שהוא קבוע ולהתירו וכן נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו שהוא עשוי להגלות אם נתנו לו ישראל במומו אם לאו. ומלתא דעבידא לאגלויי לא משקרי בה אינשי: הכל נאמנים על מומי המעשר. הכהנים חי ביה לכפרים מעשר בהמה כישראל. והכל נאמנים לומר על מום שנעשה בבהמות מעשר דהלא בכולה היה ואפילו הבעלים. תנו דלא בעי עדי שים מומא בכולה עדרים קודם שיעשר ומלא המעשר בעל מום: שנסמית עינו שנקטעה ידו. דהייגו מום מובהק: בני הכנסת. כלומר שאינן חכמים והני מילי במקום שאין יחיד מומחה אבל במקום שיש יחיד מומחה אינו נשחט אלא ע"פ מומחה ואפילו במום מובהק. דומיא דהפרת נדרים. במקום שיש יחיד מומחה אין שלשה הדיוטות מועילים: אפי' היו שם עשרים ושלשה. אפילו היתה סנהדרין במקום אחד. ואין שם אחד שנטל רשות להתיר מומי הבכור. אינו נשחט על פיהם ואפילו במום מובהק עד שיהיה שם מומחה. ואין הלכה כר' יוסי: ו השוחט את הבכור. יוכר מבשרו ונודע לנו שלא הראהו לחכם:

מה:

הראיתי בכור זה ובעל מום הוא) אכהן איז בגלויבט צו זאגין אויף זיין בכור אז ער האט אים געוויזען צו אמומחה. אונ דער מומחה האט גיזאגט אז דער פעלער איז אאייביגער. נאר דער כהן דארף ברייגגען עדות אז דער פעלער איז גיווארין פון זיך אליין (הכל נאמנים על מומי המעשר) אלע זענען בגלויבט צו זאגין אויף דיא פעלערס פון דיא בהמה פון מעשר אז דאס איז גיווארין פון זיך אליין, אפילו דער בעל הבית אויף זיין אייגענע בהמות איז אויך בגלויבט (בכור שנסמית עינו) אויב עס איז בלינד גיווארין דיא אויג פון אבכור (שנקטעה ידו) אדער דיא פאדערשטע פוס איז אפ גיהאקט גיווארין (שנשברה רגלו) אדער אאינטערשטע פוס איז צו בראכין גיווארין. דיא דרייא פעלערס זענען געווים אייביגע פעלערס. אויב אין דיא שטאט איז ניטא קיין מומחה דארף מען ניט ווארטין ביז אמומחה וועט זעהן דעם פעלער. נאר (הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת) מען מעג שעכטין דעם בכור דורך דרייא מענשין וואס זענען ניט קיין מומחים. זיי זאלן זעהן אז דר פעלער איז אאייביגער. אבער אז אין דיא שטאט איז דא אמומחה. טאר מען ניט שעכטין ביז דער מומחה וועט זעהן דעם פעלער. רבי יוסי זאגט (אפילו יש שם עשרים ושלשה) אפילו דארט זענען דא דרייא אונ צוואנציג דיינים. פון דעסטוועגין (לא ישחט) טאר ער ניט גישאכטין ווערין דורך זייא (אלא על פי מומחה) נאר דורך אמומחה. אפילו אלע ווייסין אז דער פעלער איז אאייביגער פעלער. אונ אויף דעם ארט איז ניטא קיין מומחה. פון דעסטוועגין טאר מען ניט שעכטין דעם בכור ביז דער מומחה זאל אים זעהן וועער הייסט אמומחה. שטייט אין פרק ד משנה גו: ו (השוחט את הבכור ומכרו) אכהן האט גישאכטין אבכור אונ ער האט פאר קויפט דיא פלייש (ונודע שלא הראהו) דער נאך איז דער וואוסט גיווארין אז דער כהן האט ניט געוויזען דעם בכור צו אמומחה (מה שאכלו אכלו) דיא פלייש וואס מען האט שוין אויף

מה שאכלו. הלוקחים אכלו: ויחזיר להם את הדמים. משום קנס. בשהאכילום בשר איסור: מכרוהו הלוקחים לעו״ג. הואיל ולא גרם להם שום איסור ישלמו לו דמי טרפה כמו שהיא נמכרת בזול. והוא יחזיר להם את המותר. וגבי בכור לא תני מכרוהו לעו״ג דבכור תנינן אסור בהנאה:

פרק ו על אלו מומין. נפגמה אזן פגימה בלא חסרון אלא סדק משמע כמו בלא חסרון. ושיעור פגימה. כדי שתחגור בה צפורן: הסחוס. תוך האזן שקורין טנרום בלע״ז: אבל לא מן העור. דעור הדר בריא

מה שאכלו אכלו. והוא יחזיר להם את הדמים. ומה שלא אכלו. הבשר יקבר. והוא יחזיר להם את הדמים. וכן השוחט את הפרה. ומכרה. ונודע שהיא טרפה. מה שאכלו אכלו. ויחזיר להם את הדמים. ומה שלא אכלו. הן יחזירו לו את הבשר. והוא יחזיר להם את הדמים. מכרוהו לעובד כוכבים. או הטילוהו לכלבים. ישלמו לו דמי הטרפה:

פרק ו **על** אלו מומין שוחטין את הבכור. נפגמה אזנו מן הסחוס. אבל לא מן העור. נסדקה

אע״פ

גיגעסין איז פאר פאלין (והוא יחזיר להם את הדמים) אונ דער כהן זאל זייא צוריק געבין דיא געלט וואס ער האט בייא זייא גינומען פאר דיא פלייש (ומה שלא אכלו) אונ דיא פלייש וואס עס איז נאך דא. וואס מען האט נאך ניט אויף גיגעסין (הבשר יקבר) דיא פלייש זאל מען בגראבין (והוא יחזיר להם את הדמים) אונ דער כהן זאל זייא צוריק געבין דיא געלט וואס ער האט בייא זייא גינומען פאר דיא פלייש (וכן השוחט את הפרה ומכרה) אונ אזוי אויב ער האט גישאכטין אקוה אונ ער האט פאר קויפט דיא פלייש פון איר (ונודע שהיא טרפה) דער נאך איז דער וואוסט גיווארין אז דיא בהמה איז גוועזן אטרפה (מה שאכלו אכלו) דיא פלייש וואס מען האט שוין אויף גיגעסין איז פאר פאלין (ויחזיר להם את הדמים) אונ ער זאל זייא צוריק געבין דיא געלט וואס ער האט בייא זייא גינומען פאר דיא פלייש (ומה שלא אכלו) אונ דיא פלייש וואס עס איז נאך דא. וואס מען האט נאך ניט אויף גיגעסין (הן יחזירו לו את הבשר) זאלין זייא אים צוריק געבין דיא פלייש (והוא יחזיר להם את הדמים) אונ ער זאל זייא צוריק געבין דאס געלט (מכרוהו לכותים) אויב דיא יודין האבין גיקויפט דיא טרפה פלייש. האבין דיא פלייש ניט גיגעסין. נאר זייא האבין דיא פלייש פאר קויפט צו כותים (או הטילוהו לכלבים) אדער זייא האבין גיווארפין דיא פלייש פאר הינט (ישלמו לו דמי הטרפה) זאלין זייא אים בצאהלין וויא פאר טרפה פלייש. אונ וואס ער האט בייא זייא גינומען מער. זאל ער זייא צוריק געבין ווארום טרפה פלייש איז דאך וועלוועלער וויא כשרה:

פרק ו א (על אלו מומין שוחטין את הבכור) אויב אבכור האט איינע פון דיא פעלערס מעג מען אים שעכטין (נפגמה אזנו מן הסחוס) אויב עס פעלט אשטיקיל פון אויער דער אויער איז אויס גישטשערבעט ניוו׳ ריין. פון דיא הארטע (ועיין תי״ט) (אפילו עס פעלט נאר אקליינע שטיקיל. נאר אז מען וועט פירען דעם נאגיל אויף דעם ארט. וועט ער פאר האלטין ווערין. דאס איז שון אפעלער) (אבל לא מן העור) אבער אז עס פעלט אשטיקיל פון דיא הויט פון אויער (פון דיא ווייכע פון אויער) דאס איז ניט קיין פעלער (ועיין תי״ט) (ונסדקה אף על פי שלא חסרה) אויב דער אויער איז צו שפאלטין גיווארין. אפילו עס פעלט

אע״פ שלא חסרה. נקבה מלא כרשינה או שיבשה. איזו היא יבשה. כל שתנקב ואינה מוציאה טפת דם. ר׳ יוסי בן משולם אומר יבשה שתהא נפרכת: ב רים של עין שנקב. שנפגם. שנסדק. הרי בעיניו דק תבלול חלזון נחש ועינב. ואיזהו תבלול. לבן הפוסק בסירא ונכנס בשחור. בשחור ונכנס בלבן אינו מום׳ שאין מומין בלבן: ג חורוד. והמים הקבועים

ולא הוי מומא. והאי עור היינו אליה רכה של אזן: נקבה מלא כרשינה. היה בחלל הנקב שיעור גרגיר של כרשינה בין שנקבה ארוך בין עגול. אם יש בחללו. כדי להצטרף בחללו כשיעור גרגיר של כרשינה. הרי זה מום: שתהא נפרכת. כעשית פרוכים ופתיתי׳ כשממשמשים בה. ואין הלכה כר׳ יוסי. וכל הני מומין דחשיב במתניתין שוחטין עליהן את הבכור ילפינן מקרא׳ דכתיב (דברים טו) וכי יהיה בו מום כלל. פסח או עור פרט. כל מום רע חזר וכלל. כלל ופרט וכלל. אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ואינו חוזר. אף כל מומין שבגלוי ואינו חוזר: ב רים של עין. עפעף של עין: הרי בעיניו. כלומר הרי היה בעיניו: דק. טיל״א בלע״ז: חלזון

ונחש. היינו הלזון היינו נחש וקורסו נחש שעשוי מכומר כנחש והוא בשר נוסף המסך והופה קלת מן השחור שבעין וק״רין לו בערבי טפרא כמו שקורין לצפורן טפרא לפי שהוא חופה את העין כדרך שהצפורן חופה בשר האצבע: ועינב. היה בעינו כגרגיר של ענב: לבן הפוסק בסירא. היינו שורה שבעין סביב השחור שמשם מראית העין באה. ואם חוט לבן יוצא מן הלבן שבעין ופוסק אותה שורה ונכנס בשחור. הוי מום: שחור ונכנס בלבן. אם חוט אחד שחור יוצא מן השחור שבעין ופוסק בסירא ונכנס בלבן. אינו מום. שאין מומין בלבן. דלאו עין הוא אלא שומן העין: ג הורוד. כמין טיפין לבנות בעין תרגום לבן חיור: והמים. היורדים אל העין מוכים הרגות: הקבועים. אתרווייהו קאי אחלזון

גיט פון אים. איז אויך אפעלער (נִקְבָה מְלֹא כַּרְשִׁינָה) אויב דער אויער איז גילעכערט גיווארן. אז אקערינדיל כַּרְשִׁינָה קען אריין גיין אין דיא לעכיל (אוֹ שֶׁיָּבְשָׁה) אדער דר אויער איז פר טריקנט גיווארן (אֵיזוֹ הִיא יְבֵשָׁה) וואס הייסט פר טריקנט (כָּל שֶׁתִּנָּקֵב וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה טִפַּת דָּם) אז מען וועט מאכין אלעכיל אין דעם אויער וועט ניט ארויס גיין קיין טראפין בלוט. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשֻׁלָּם זאגט (יְבֵשָׁה שֶׁתְּהֵא נִפְרֶכֶת) טרוקען הייסט אז מען רירט אן מיט דיא האנט ברעכט זיך אף שטיקלאך פון דעם אויער: ב (רִים שֶׁל עַיִן שֶׁנִּקַּב) אויב דיא הויט וואס דעקט צוא דיא אויג איז גילעכערט גיווארן (שֶׁנִּפְגַּם) אדער עס איז אויס גישטשערבעט גיווארן (שֶׁנִּסְדַּק) אדער עס איז צוא שפאלטין גיווארן (הֲרֵי בְּעֵינָיו דַּק) אויב אויף דיא אויג איז גיוועזן אדינע הויט (תְּבַלּוּל) אדער עס איז גיוועזן אתבלול אין אויג (חִלָּזוֹן נָחָשׁ) אדער עס איז גיוועזן אין אויג דיא שווארציל אזוי ווי אשלאנג (וְעֵינָב) אדער עס איז גיוועזן אין אויג אויף דיא שווארציל אזוי וויא אווייַנטרויב (וְאֵיזֶהוּ תְּבַלּוּל) וואס איז אתבלול (לָבָן הַפּוֹסֵק בְּסִירָא וְנִכְנָס בְּשָׁחוֹר) אויב עס גייט אווייסער שנירול פון דיא ווייסיל ביז אין דעם געלין שנירול וואס ארום דיא שווארציל אונ ביז אין דיא שווארציל (בְּשָׁחוֹר וְנִכְנָס בְּלָבָן אֵינוֹ מוּם) אונ אויב עס גייט אשווארצער שנירול פון דיא שווארציל ביז אין דעם געלין שנירול וואס ארום דיא שווארציל אונ ביז אין דיא ווייסיל. דאס איז ניט קיין פעלער (שֶׁאֵין מוּמִין בְּלָבָן) דער פעלער וואס אין דיא ווייסיל (פון אויג) הייסט ניט קיין פעלער: ג (חִוָּרוֹד) אויב עס איז דא ווייסע פינטלאך אין אויג (וְהַמַּיִם הַקְבוּעִים) אדער עס רינט פון אויג אזוי וויא וואסער. אונ דורך דעם קען ער ניט זעהן.

אונ

הקבועים. איזהו חירוד הקבוע. כל ששהה שמונים יום. ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר. בודקין אותו שלשה פעמים בתוך שמונים יום. ואלו הם מים הקבועים. אבל לח ויבש של גשמים. לח ויבש של שלחים. אבל

ומים: בודקין אותו שלשה פעמים בתוך שמונים יום. בכל כ"ז יום. שהוא שליש הזמן של שמונים יום בקירוב בודקים אותו אם הלך החורוד. ואם הלך אע"פ שחזר מונין לו פ' יום מיום שחזר. ואין החורוד קבוע עד שיעמוד פ' יום. ואם לא בדקוהו בתוך פ' יום שלא פסקו החורוד שם ביום שמונים לא הוי מום דשמא בנתים הלך וחזר והלכה כר"ח בן אנטיגנוס: אלו הן המים הקבועים. כלומר במאי ידעינן אי קבועים או עוברים: אבל לח ויבש של גשמים. אם האכילוהו לרפואה תבן ואחיר שקורין פיינ"ו בלע"ז: לח. הגדל באדר ואחי ניסן. ויבש הגדל באלול ואחי תשרי. ושל גשמים. היינו הגדל בשדה בית הבעל. ומתניתין חסורי מחסרא והכי קתני אכל לח ויבש של גשמים הרי זה מום. של בית השלחין אינו מום. ודגשמים נמי אכל יבש ואחר כך אכל לח אינו מום עד שיאכל יבש אחר הלח: של בית השלחין אכן הצריכם לספקות לא הוי רפואה. ולא בדקיק ביה. אבל יבש ואח"כ לח. לרפואה אין זו רפואתו ואע"פ שלא נתרפא בכך. אינו מום עד שיאכל יבש אחר הלח. זו היא דרך רפואתו. תבן ואחיר הגדל באדר ואחי ניסן. מאכילים אותו באדר

אונ דיא פינטלאך אדער דיא וואסער זענען שטענדיג אין אויג. דאס הייסט אפעלער (איזהו חרוד הקבוע) וועלכעס הייסט שטענדיגע פינטלאך (כל ששהה שמונים יום) אז די פינטלאך זענען אין אויג אכציג טעג. דאס הייסט שטענדיג. רבי חנינא בן אנטיגנוס זאגט (בודקין אותו שלשה פעמים בתוך שמונים יום) אין דיא אכציג טעג זוכט מען נאך דרייא מאהל אלע זיבען אונ צוואנציג טעג אויב דער חרוד איז נאך דא. אונ אויב דער חרוד איז אוועק גיגאנגען אונ צוריק גיקומען. ציילט מען דיא אכציג טעג פון דעם טאג וואס ער איז צוריק גיקומען. ווארום עס הייסט אנדערש ניט אשטענדיגער חרוד. סיידין ער שטייט אכציג טעג צו זאמען אטאג נאך אטאג אונ ער איז ניט אוועק גיגאנגען אין דער צייט. אונ אויב מען האט ניט נאך גיזעהן אין דיא אכציג טעג צוא דער חרוד איז דא. אפילו מען קומט צום אכציגסטען טאג אונ מען געפינט דעם חרוד. איז דאס נאך ניט קיין פעלער. טאמער איז ער אוועק גיגאנגען אונ צוריק גיקומען (ואלו הם מים הקבועים) אונ דאס איז דער סימן צוא וויסען אויב דיא וואסער וואס רינט פון אויג וועט אייב ג אזוי זיין אדער עס וועט אויף הערין (אבל לח ויבש של גשמים) אויב מען האט גיגעבין דעם בכור ער זאל עסין פייכטע גראז וואס וואקסט אין חדש אדר ביז האלב חודש ניסן. אונ מען האט אים גיהאלטין דעם גאנצין זומער. אונ ער האט גיגעסין דיא טרוקענע גראז וואס וואקסט אין חודש אלול ביז האלב חודש תשרי. אונ דיא ביידע ערליי גראז וואקסט אין אזוי אפעלד וואס זיא האט גינוג דיא רעגין וואסער. זענען דיא ביידע ערליי גראז ארפואה צו דיא אויגין. אונ אויב דיא אויגין זענען נאך ניט גיהיילט גיווארין. וועלין זיא שוין ניט גיהיילט ווערין. איז דאס אאייביגער פעלער (לח ויבש של שלחים) אבער אז דיא פייכטע אונ טרוקענע גראז זענען גיוועזן פון אזוי אפעלד וואס איר איז ניט גינוג רעגינוואסער. נאר מען מוז איר בגיסען מיט וואסער. דיא גראז איז ניט ארפואה צוא דיא אויגין. דריבער קען זיין אז דיא אויגין וועלין נאך גיהיילט ווערין. איז דאס נאך ניט קיין פעלער (אבל ביבש) אונ אפילו דער בכור האט גיגעסין דיא גראז פון דיא פעלד וואס זיא האט גינוג דיא

ומלי ניסן . ותבן ותמיר הגדל באלול ומלי תשרי . כגון שנקבה מחילה החולקת את החוטם . אינו מאכילין או ו באלול ומלי תשרי . דלא שהטינן מום . שסתר הוא . ואנן ילפינן מכלל ופרט עד שיעברו עליו כל ימי הקיץ ויבדוק וכלל דמומין שבגלוי בעינן : שנפגם . ויש בו בשניהם . ואם לא נתרפא הוי מום וצריך חסרון : שנסדק . ואין בו חסרון ושיעור פגימה שיאכל מהם לא פחות כדי שתחגור בה לפורן:

מגרוגרת בכל סעוד׳ וסעודה כל שלשה אחדי בתחלת הסעוד׳ ולאחר שמתה . ולא יהיה כפות בשעה שאוכל השעבים הללו לרפואה . ולא יהיה יחידי . אלא עם חבירו . בשדה ולא בתוך העיר .

היבש ואחר כך אכל הלח אינו מום . עד שיאכל היבש אחר הלח: **ד** חוטמו שנקב . שנפגם . שנסדק . שפתו שנקבה. שנפגמה . שנסדקה . חטיו החצונות שנפגמו . או שנגממו . והפנימיות שנעקרו . ר׳ חנינא בן אנטיגנוס אומר . אין בודקין מן המתאימות ולפנים . אף לא את המתאימות

שפתו . שורה חילונה של שפה . כלו׳ חודה החילון: חטיו החיצונות. השינים שבאמצע הפה: שנפגמו . נחסרו : נגממו . נימוקו ולא נשאר מהם אלא רושם מועט . ואיכן בולטות. כמו שרגילים להיות : והפנימיות . שינים

ואם אלמו כל השנאים הללו ולא נתרפא הוי הגדולות שקורין מסילא״ש . שנעקרו מום ושוחטין עליו : **ד** חוטמו שנקב וכו׳ . לגמרי . אבל נפגמו ונגממו לא הוי מום : ואות שנקבו וחילות החילונות של חוטם שהנקב אין בודקין מן המתאימות ולפנים . נראה מבחוץ . אבל אינו נראה אלא מבפנים שינים הגדולות שאחת נראית כשתים ועשוית

רענין וואסער . אויב ער האט פריער גיגעסן דיא טרוקענע גראז וואס וואקסט אין אלול און ביז האלב תשרי . און מען האט אים גיהאלטין אגאנצין ווינטער (ואחר כך אכל הלח) און דער נאך האט ער גיגעסן דיא גראז וואס וואקסט אין אדר און ביז האלב ניסן . דיא גראז העלפט ניט צוא דיא אויגין . דריבער (אינו מום) איז דאס ניט קיין פעלער . ווארום עס קען זיין דיא אויגין וועלין נאך גיהיילט ווערין (עד שיאכל היבש אחר הלח) ביז דער בכור עסט פריער דיא פייכטע גראז פון אדר און ניסן . און נאך דיא פייכטע עסט ער דיא טרוקענע גראז פון אלול און תשרי . און דיא אויגין זענען ניט גיהיילט גיווארין . איז דאס אפעלער אויף זיכער . ווארום זייא וועלין שוין ניט גיהיילט ווערין ועיין בהרע״בו : ד (חוטמו שנקב) אויב דער נאז איז גילעכערט גיווארין . ודי אויסווייניגסטע ווענט פון דיא נאז לעכער (שנפגם) אדער עס איז אויס גישטשערבעט גיווארין . עס פעלט אשטיקל (שנסדק) אדער עס איז צוא שפאלטין גיווארין א נ עס פעלט ניט (שפתו שנקבה) אדער דיא ליפ איז גילעכערט גיווארין (שנפגמה) אדער זיא איז אויס גישטשערבעט גיווארין . עס פעלט אשטיקל (שנסדקה) אדער זי איז צו שפאלטין גיווארין (חטיו החצונות שנפגמו) אדער דיא פאדערשטע ציין זענען אויס געשטשערבעט אפ גיבראכין גיווארין פון דיא הייך . זייא זענען נידעריגער וויא דיא איבעריגע ציין (או שנגממו) אדער זייא זענען אפ גיבראכין גיווארין פון דיא גרעב . און זייא זענען דינער גיווארין פון די איבעריגע ציין (והפנימיות שנעקרו) אדער דיא אינווייניגסטע ציין (דיא באק ציינער) זענען ארויס גיפאלין . דיא אלע זאכין זענען אפעלער ביי אבכור . רבי חנינא בן אנטיגנוס זאגט (אין בודקין מן המתאימות ולפנים) פון דיא גרויסע ציין וואס איינער זעהט אויס ווי צוויי . און ווייטער . זאל מען ניט זוכען אויב דארט איז דא אפעלער . ווארום אפילו דארט איז דא אפעלער . רעכנט מען דאס ניט פאר אפעלער . ווייל קיינער זעהט ניט דעם פעלער

המתאימות: **ה** נפגם הזובן. או עריה של נקבה. במוקדשים. נפגם הזנב מן העצם. אבל לא מן הפרק. או שהיה ראש הזנב מפציל עצם. או שיש (בשר) בין חוליא לחוליא מלא אצבע: **ו** אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת. ר' ישמעאל אומר אם יש לו שני כיסין יש לו שני ביצים. אין לו אלא כיס אחד אין לו אלא ביצה אחת. רבי עקיבא אומר מושיבו על עכוזו וממעך.

בתאומות. משם ולפנים אינו נחשב מום מפני שהוא סתר. והן עלמן שנעקרו לא הוי מום ואין הלכה כר"ח בן אנטיגנוס: ה הזובן. שנרתק שהגיד של בהמה תבוי בו. כשנפגם הוי מום דלא סדר בריה. אבל ניטל לא הוי מום דחוזר לאיתנו: עריה של נקבה. בית הערוה שבולט לחוץ ונראה על שאר בשר סנוף: במוקדשים. בשאר קדשים שיש בהן נקבה כגון שלמים. דאילו בבכור ליכא נקבה: אבל לא מן הפרק. דנפגם בין הפרקים מעלה ארוכה כשלא נחתך כל הזנב: או שהיה ראש הזנב מפציל עצם. הזנב שתלוי למטה כקלף שעור ובשר ונשאר העלם מגולה. שוב אין מעלה ארוכה הואיל ונראה הזנב הוא מפציל. כמו אשר פצל. פ"א שנחלק הזנב בקלסו לשתי זנבות ובכל אחת תשחיהו עלם:

בין חוליא לחוליא מלא אצבע. שחוליות של זנב רחוקות זו מזו מלא אצבע דהיינו רוחב גודל: ו אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת. מתני' חסורי מחסרא וה"ק. אין לו שתי ביצים בשתי כיסין אלא בכיס אחד. א"נ שני כיסין וביצה אחת הרי זה מום: רבי ישמעאל אומר אם יש לו ב' כיסים. אסיפא פליג דקאמר ת"ק אם אין לו אלא ביצה אחת ושני כיסין הוי מום. לא היא דכל שיש לו שני כיסין בידוע שיש לו שתי ביצים אבל הרישא מודה דכי אין לו אלא כיס אחד כמי שאין לו אלא ביצה אחת דמי: רבי עקיבא אומר. בידוע לא תמריק. אלא מושיבו על עכוזו גרסינן. ודוגמתו בפרק כילד מעברין (דף כד) אכוזו תנן. או עכוזו תנן. על עגבתו אחת מושיבין את הבכור שאין לו אלא ביצה אחת שני כיסין: וממעך. וממשמש בכיס

(אף לא את המתאימות) אונ אויב דיא גרויסע ציין פעלן. איז אויך ניט קיין פעלער: ה (נפגם הזובן) אויב עס איז אפ געריסען געווארין אשטיקול פון דיא ביישיל וואס איגוויינינ ליגט דער זכר פון דיא בהמה (או עריה של נקבה) אדער עס איז אפ געריסען געווארען אשטיקול פון דיא ערוה פון אנקבה (במוקדשים) ביי אקרבן. איז ער פסול (נפגם הזנב מן העצם) אויב עס איז אפ געריסען געווארין אשטיקול פון דעם ביין פון וויידיל איז פסול (אבל לא מן הפרק) אבער אז עס איז אפ געריסען געווארין אשטיקול צווישען די גלידער פון וויידיל. איז ניט פסול (או שהיה ראש הזנב מפציל עצם) אדער דיא הויט אונ פלייש פון וו ידיל וואס איינגט צראפ איז צראפ געצויגין געווארין ביז צום ביין. איז פסול (או שיש בשר בין חוליא לחוליא מלא אצבע) אדער די פלייש וואס צווישען די גלידער פון וויידיל איז ברייט וויא אפינגער. איז פסול: ו (אין לו ביצים) אויב זיינע צוויא אייער זענען ניט אין צוויא ביישלען נאר אין איין ביישיל (או אין לו אלא ביצה אחת) אדער ער האט איין איי אונ צוויי ביישלען. איז דאס אפעלער. רבי ישמעאל זאגט (אם יש לו שני כיסין יש לו שני ביצים) אויב ער האט צוויא ביישלען האט ער געווים צוויא אייער (אין לו אלא כיס אחד) אויב ער האט נאר איין ביישיל (אין לו אלא ביצה אחת) אפילו ער האט אין איר צוויא אייער. איז גלייך וויא ער וואלט נאר האבין איין איי. איז דאס אפעלער. רבי עקיבא זאגט אוב ער הט צוויי ביישלען אונ איין איי (מושיבו על עכוזו וממעך) זאל מען זעצין דיא בהמה אויף דיא פאלקעס אונ מען זאל גוט זוכען אונ קוועטשין אין דיא ביישיל אונ צווישען דיא פלאנקען (אם יש שם ביצה סופה לצאת) אויב עס איז דא נאך אאיי. וועט

אם יש עם ביצה. סופה לצאת. מעשה שמיעך ולא יצאת ונשחט ונמצאת דבוקה בכסלים. והתיר ר"ע. ואסר ר"י בן נורי: ז בעל חמש רגלים. או שאין לו אלא שלש. ושרגליו קלוטות כשל חמור. והשחול והכסול. איזהו שחול שנשמטה ירכו. וכסול שאחת מירכותיו גבוהה: ח נשבר עצם ידו ועצם רגלו. אע"פ שאינו ניכר. מומין אלו מנה אילא ביבנה. והודו לו חכמים. ועוד שלשה הוסיף. אמרו לו לא שמענו את אלו. אם שגלגל

עינו

ובכסלים: אם יש שם ביצה אחת סופה לצאת. ואם אינה יוצאה הוי מום: והתיר ר"ע. דהוי מום הואיל ולא מצאה במקומה כשמיעך ומשמש. וכן הלכה: ז בעל חמש רגלים או שלש. הא דתנינן ליה בעל מום ולא טרפה. הני מילי כשיתר או חסר בידיו דהיינו אותם של צד הראש. אבל חסר רגל או יתר רגל מרגליו האחורים הויא טרפה ואסורה באכילה: קלוטות. עגולות ואפילו הן סדוקות הוי מום. דפרסות בהמה טהורה אינן עגולות: שחול. שנשמטה ירכו תרגום מפיקתו באלתים: כסול. דרך הבהמה שהירך מחוברת גבוה סמוך לכסלים. ולא למעלה מן הכסלים. וזו הירך ע"ג הכסל: ח אע"פ שאינו ניכר. כשהוא עומד שאין השבר נראה. אבל ניכר כשהוא מהלך שהוא צולע דהוי איננו ניכר כלל לא הוי מום: מומין אלו. השבר עצם ידו ועצם רגלו שבוארכו

זיא ארויס קומען. אונ אז עס קומט ניט ארויס איז געוויס ניטא. איז דאס אפעלער (מעשה שמיעך ולא יצאת) עס האט אמאהל גיטראפין אז מען האט גיקוועטשט אונ עס איז ניט ארויס גיגאנגען. קיין איי (ונשחט ונמצאת דבוקה בכסלים) האט מען דעם בכור גישאכטין. אונ מען האט גיפונען דיא איי איז גוועזן אן גיקלעבט אין דיא פלאנקען (והתיר רבי עקיבא) רבי עקיבא האט גזאגט מען מעג עסין דעם בכור (ואסר רבי יוחנן בן נורי) אונ רבי יוחנן בן נורי זאגט מען טאר ניט עסין דעם בכור: ז (בעל חמש רגלים) אויב דער בכור האט פינף פיס. אינטען צווייא אונ פארנט דרייא (או שאין לו אלא שלש) אדער ער האט נאר דרייא פוס. אונטען צווייא אונ פארנט איינע (ושרגליו קלוטות כשל חמור) אדער דיא קלאהען פון דיא פיס זענען קיילעכדיג אזו וויא בייא אאייזיל (והשחול והכסול. אונ אויב דער בכור איז אשחול אדער אכסול איז דאס אפעלער (איזהו שחול) וואס איז אשחול (שנשמטה ירכו) אז דיא פאלקע איז ארויס גיצויגין גיווארין פון ארט. אונ דיא פוס שלעפט זיך לייגגער וויא דיא אנדערע פוס (וכסול) וואס איז כסול (שאחת מירכותיו גבוהה) אז איין פאלקע איז העכער וויא דיא אנדערע. דיא פאלקע דארף ליגען נאנט פון דיא פלאנקען. אונ זיא ליגט אויף דיא פלאנקען: ח (נשבר עצם ידו ועצם רגלו) אויב עס איז צו בראכין גיווארין דער ביין פון דיא פאדערשטע פוס. אדער דער ביין פון דיא אינטערשטע פוס (אף על פי שאינו ניכר) אפילו ווען ער שטייט דער קענט מען ניט אז עס איז צוא בראכין. נאר אז ער גייט דער קענט מען אז עס איז צו בראכין. ער לאמט. איז דאס אפעלער (מומין אלו מנה אילא ביבנה) דיא צווייא פעלערס האט גירעכינט אילא אין יבנה (והודו לו חכמים) אונ דיא חכמים האבין גיזאגט עס איז אמת וויא ער זאגט. דאס זענען פעלערס (ועוד שלשה הוסיף) אונ נאך דרייא פעלערס האט אילא גירעכינט (אמרו לו) האבין דיא חכמים גיזאגט צו אילא (לא שמענו את אלו) פון די פעלערס האבין מיר ניט גיהערט. אז זייא זאלין הייסין אפעלער. אונ דאס זענען דיא דרייא פעלערס וואס אילא רעכינט (את שגלגל עינו עגול כשל אדם) אז דיא

עינו עגול כשל אדם. ופיו דומה לשל חזיר. ושניטל רוב המדבר של לשונו. ובי"ד של אחריהן אמרו הרי אלו מומין: **ט** מעשה שהלחי התחתון עודף על העליון. ושלח רשב"ג לחכמים ואמרו הרי זה מום. אזן הגדי שהיתה כפולה. אמרו חכמים. בזמן שהיא עצם אחד מום. ואם אינה עצם אחד. אינה מום. רבי חנניא בן גמליאל אומר זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר ושאין בה שלש חוליות. הרי זה מום: י רבי חנינא בן

למעלה: אילא. שם חכם: עגול כשל אדם. דלאו היינו אורתא ביפה גלגל עין כבהמה עגול כשל אדם: רוב המדבר. היינו אותו קלת הלשון שאינו מודבק למלקוחיו. ובי"ד של אחריהן אמרו הרי אלו מומין. וכן הלכה: **ט** מעשה שהלחי התחתון. מפום דתנן לעיל דפיו דומה לחזיר פליגי רבנן עליה דאילא. קמ"ל דהא דלא פליגי רבנן עליה אלא בשפתו העליונה עודפת על התחתונה אבל שפתו התחתונה עודפת על העליונה מודו רבנן דהוי מום ומעשה נמי בשלחי התחתון עודף על העליון ואמרו חכמים הוי מום. וה"מ כבהמה סלחי התחתון עודף על העליון או הוי מום

אפילו בבהמה: אבל אין בה עלה אלא שפתו התחתונה ארוכה ומקבלת את העליונה הוי מום באדם. אבל לא בבהמה: אזן הגדי שהיתה כפולה. שיש לו שתי אזנים אלא אחד אזן בתוך אזן: בזמן שהיא עצם אחד. שאין לה אלא תנוך אחד שנכפל תנוך העליון לתוכו ונתחבר למטה הוי מום: ואם אינה עצם אחד. שהתנוכים מובדלים למעלה: אינו מום. וטעמא לא אתפר׳ ומ"מ לא דמי לבעל חמש רגלים. דאזן בתוך האזן אינו נראה כ"כ: שהוא דומה לשל חזיר. ענוה כזנב החזיר. ואע"פ שאינה דקה כמותה: שלש חוליות. דוקא בזנב של גדי הוא דבעינן ג׳ חוליות.

אויג פון דעם בכור איז קיילעכדיג אזוי וויא דיא אויג פון אמענטש (ופיו דומה לשל חזיר אוג אז דיא מויל פון דעם בכור איז אזוי וויא דיא מויל פון אחזיר (ושניטל רוב המדבר של לשונו) אויב עס איז אפ געשניטען געווארין מער וויא אהעלפט פון דיא שטיק צונג וואס מען רעט מיט איר דאס איז דיא שטיק צונג וואס איז ניט בהעפט צום מויל (ובית דין של אחריהן אמרו הרי אלו מומין) אוג דער בית דין וואס נאך דיא חכמים האבין גיזאגט אז דיא דרייא זאכין זענען יא פעלערס. אזו ווי אילא זאגט: ט (מעשה שהלחי התחתון עודף על העליון) עס האט אמאהל גיטראפין בייא אבכור אז דיא אונטערשטע באק דיא ליפ איז גיוועזין גרעסער וויא דיא אויבערשטע ליפ ועיין בהרע"ב) (ושלח רבן שמעון בן גמליאל לחכמים) האט רבן שמעון בן גמליאל געשיקט פרעגין בייא דיא חכמים (ואמרו הרי זה מום) האבין דיא חכמים גיזאגט דאס איז אפעלער (אזן הגדי שהיתה כפולה) אויב אקאזע אדער אזין אנדער בהמה האט גיהאט צווייא אויערין אין איין זייט. איין אויער אין דעם אנדערין (אמרו חכמים) האבין דיא חכמים גיזאגט (בזמן שהוא עצם אחד) אויב עס איז איין ביין. אויב דער ברעג פון דעם אויסווייניגסטען אויער איז אריין גיבויגין אין דעם איגווייניגסטען אויער (מום) איז דאס אפעלער (ואם אינה עצם אחד) אוג אויב עס איז ניט איין ביין. דער אויסווייניגסטער אויער איז בזונדער. אוג דער איגווייניגסטער אויער איז בזונדער (אינה מום) דאס איז ניט קיין פעלער. (רבי חנניא בן גמליאל) זאגט (זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר) אויב דער וויידיל פון אקאזע איז קיילעכדיג אזוי וויא דער וויידיל פון אחזיר (ושאין בה שלש חוליות) אוג אויב אין דעם וויידיל פון אשעפס איז ניטא קיין דרייא גלידער. נאר צווייא אדער איינער. אדער אין דעם וויידיל פון אקאזע איז נאר דא איין גליד (הרי זה מום) דאס איז אפעלער:

אנטיגנוס אומר את שיבלת בעינו · ושנפגם עצם ידו ועצם רגלו. ושנפסק עצמו שבפיו. עינו אחת גדולה ואחת קטנה. אזנו אחת גדולה ואחת קטנה. במראה אבל לא במדה. רבי יהודה אומר. אחת מביציו גדולה כשתים בחברתה. ולא הודו לו חכמים:

יא זנב העגל שאינה מגיע לערקוב. אמרו חכמים כל מרבית העגרים כן כל זמן שהן מגדילין הם נמתחות · לאיזה ערקוב אמרו. ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר ריירקיב שבאמצע

אבל זנב של גדי חוליא אחת בלבד מום. שהיא אינו מום וכן הל': י יבלת. פורו"ש בלע"ז. ואפילו היא בלובן שבעין. ויש בה שער הרי זה מום: ושנפגם עצם ידו. שניכר שמום. ולעיל איירי בשנשבר: ושנפסק עצמו שבפיו. שהשינים קבועות בו ולמעלה מן החוטיקא איירי דאי חוטין גופייהו דהיינו השיני' עלמן שבלחמי' הפה. הא תנן לעיל דאפילו נפגמו . או נגממו הוי מום: עינו אחת גדולה. כשל עגל ואחת קטנה כשל אווז: במראה. שנראה לכל הזו גדולה מזו: אבל לא במדה. שאם אינו ניכר אלא במדה. אינו מום: ולא הודו לו חכמים. לר"י. והל' כחכמים: **יא** לערקוב. לקשר העליון שהוא מקום חבור הירך עם השוק וכנגדו בגמל ניכר שיש לו כנגד ארכובה עליונה זו עלה בולט לחוץ: כל מרבית העגלים כן. כל תרבות עגלים ומנכן היסא זנבן מגיע לערקוב (הלכך בליר מהכי הוי מומא) וכשהן גדולים נמתחות עד למטה: שבאמצע הירך: סוף הקפץ העליון שפירשתי דכנגדו בגמל

י רבי חנינא בן אנטיגנוס זאגט (את שיבלת בעינו) אויב ער האט אברארעווקע מיט האר אין אויג . אויף דיא שוואַרציל אדער אויף דיא ווייסיל (ושנפגם עצם ידו ועצם רגלו) אדער עס איז אפ גיבראכין גיווארין אשטיקיל ביין פון דיא פאדערשטע פוס אדר פון די אינטערשטע פוס (ושנפסק עצמו שבפיו) אדר עס איז אוס גריסן גיווארן דר ביין פון מול חם די ציין זיצן אין אים (עינו אחת גדולה ואחת קטנה) איין אויג איז גרוס אזו ווי די אויג פון אקאלב . אונ איין אויג איז קליין אזוי וויא דיא אויג פון אנאנדז (אזנו אחת גדולה ואחת קטנה) איין אויער איז גרויס אונ איין אויער איז קליין (במראה) מען זעהט אז איין אויער איז גרעסער וויא דער אנדערער . מען דארף גאר ניט מעסטין . גאר אזוי אויגין מאסטין זעהט מען אויך . דאס איז אפעלער (אבל לא במדה) אבער אז מען דערקענט ניט אז איין אויער איז גרעסער וויא דער אנדערער . נאר אז מען מעסט ביידע אויערין . ווייס מען אז איין אויער איז גרעסער וויא דער אנדערער . דאס איז ניט קיין פעלער . רבי יהודה זאגט (אחת מביציו גדולה כשתים בחברתה) אויב זיינע איין איי איז אזו גרויס וויא צווייא אייער פון איין אנדער בהמה וואס איז גלייך מיט איר . איז אויך אפעלער (ולא הודו לו חכמים) אבער דיא חכמים האבין ניט מודה גיוועזן צו רבי יהודה . דיא חכמים זאגין דאס איז ניט קיין פעלער: יא (זנב העגל שאינה מגיע לערקוב) אויב דער וויידיל פון אקאלב איז אזוי קורץ אז ער דער לאנגט ניט ביז צו דעם ארט וואס דארט ווערט בהעפט דיא פאלקע צו דיא זייט (אמרו חכמים) האבין דיא חכמים גיזאגט (כל מרבית העגלים כן) אלע קעלבער וואקסין אזוי . אז זייערע וויידלען זענען לאנג ניט ווייניגער וויא ביז צו דעם ערקוב . אונ אז דער וויידיל איז קירצער איז דאס אפעלער (כל זמן שהן מגדילין הם נמתחות) אונ אז דיא קעלבער ווערן גרעסער ווערן די וויידלן אוך גרעסר (לאיזה ערקוב אמרו) ביז צו וועלכן ערקוב דארף זיין לאנג דער וויידיל . רבי חנינא בן אנטיגנוס זאגט (לערקוב שבאמצע הירך) ביז צו

היורד. על אלו מומין שוחטין את הבכור. ופסולי המוקדשין נפדין עליהן: יב אלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה. חורור והמים שאינם קבועין. וחטיו הפנימיות שנפגמו. (אבל לא) שנעקרו. ובעל גרב. ובעל יבלת. ובעל חזזית. וזקן וחולה ומזוהם. ושנעבדה בה עבירה. ושהמית את האדם (ע"פ עד אחד או

זכר: על אלו מומין שוחטין את הבכור. אע"ג דתנן בר"פ על אלו מומין שוחטים את הבכור. הדר תנייה הכא. משום דתנן שלשה הוסיף וכו׳. ואמרו לו לא שמענו את אלו. הדר וכללינהו לומר שאף על אלו מומין שוחטים: יב לא במקדש. לפי שאינן כאין שאין מקריבין במקדש אלא מן המובחר: ולא במדינה. שאינן מומין קבועים לספקינהו קדושתן אלא מניחין אותן עד שיפול בהן מום אחר קבוע ויהיו נשחטים עליו: גרב. מין שחין לח מבחוץ ומבפנים. וגרב האמור בתורה דהוי מום. הוא שחין יבש: יבלת. בלובן העין. ואין בה שער. ולעיל דחשיב לה במומין שנשחטין עליו מיירי דיש בה שער: ובעל חזזית. תרי גווני חזזית הוו. חזזית המצרית היא ילפת הכתובה בתורה דהוא לח מבחוץ ויבש מבפנים. והוי מומא דלא הדר בריה דאמר מר למה נקרא שמה ילפת שמלפפת והולכת עד יום המיתה. וחזזית הפשוטה כאן היא מין שחין שיש לה רפואה: ומזוהם: שיוצא זוהמא ריח רע: ושנעבדה בו עבירה. שרבע את האשה. או שהמית את האדם ע"פ עד אחד. שאין (לו) אלא עד אחד לא ברביעה ולא בנגיחה: או ע"פ עצמו. שאין שם עד אלא הבעלים אמרו לאינוסו שנרבע. או שהמית. ואינו נסקל על פיהם ואי הוו שנים

דעם ערקוב וואס אין מיטען דיא זייט. וויא פריער איז געשטאנען ווא עס ווערט בהעפט דיא פאלקע צוא דיא זייט (על אלו מומין שוחטין את הבכור) אויב אבכור האט איינע פון דיא פעלערס. מעג מען אים שעכטין (ופסולי המוקדשין נפדין עליהן) אויב אקרבן האט איינע פון דיא פעלערס ווערט ער פסול. זאל מען אים אויס לייזין אויף געלט. אונ דער קרבן ווערט חולין. אונ דיא געלט ווערט הייליג צוא קויפען פאר זייא איין אנדער קרבן: יב (אלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה) אויב אבכור האט איינע פון דיא פעלערס טאר מען איך ניט שעכטין ניט אין בית המקדש אונ ניט אין דיא מדינה. ביז ער וועט געזונד ווערין וועט מען אים מעגין שעכטין אין בית המקדש. אדער ער וועט בעקומען איין אנדער פעלער וועט מען אים מעגין שעכטין אין דער מדינה (חורור והמים שאינם קבועין) אויב עס איז דא ווייסע פינטלאך אין דיא אויגין. אדער עס רינט וואסער פון די אויגין. נאר ניט שטענדיג. די פינטלאך גייען אמאל אוועק פון די אויגין. אונ די וואסער הערט אמאהל אויף צוא רינען (וחטיו הפנימיות שנפגמו) אדער דיא אינווייניגסטע ציין זענען אויס געשטשערבעט געווארין (אבל לא שנעקרו) אבער זייא זענען ניט אויס געריסען געווארין (ובעל גרב) אדער ער האט אפארך וואס ער איז פייכט פון אינווייניג אונ פון אויס ווייניג (ובעל יבלת) אדער ער האט אברארעווקע אין אויג. אונ אויף דיא בראדעווקע איז גיטא קיין האר (ובעל חזזית) דאס איז אזוי אפארך וואס מען קען אים אויס היילין (וזקן) אאלטער (וחולה) אקראנקער (ומזוהם) וואס עס שטינקט פון אים (ושנעבדה בה עבירה) אדער וואס מיט אים איז געטאהן געווארין אעבירה. ער האט מזנה געוועזן מיט אאשה (ושהמית את האדם) אדער ער האט געהרגעט אמענטש (על פי עד אחד) דורך איין עדות (או על פי הבעלים) אדער דורך דעם בעל הבית. דער בעל הבית אדער איין עדות זאגין אז ער האט

עליס כשרים מעידים בדבר שהוא ספק בסקילה. ואפילו בסגלה מתסר: וטומטום אנדרוגינוס. דספק זכר הם וקדשי ספק נקבה ולא קדשי: אין לך מום גדול מזה. אנדרוגינוס קאי [דמקום] נקבות הוי כמום והוי כבכור בעל מום ונשחט במדינה ואסור בגיזה ועבודה: וחכ"א אינו בכור. דבריה בפני עצמו הוא. ונגזז ונעבד. והלכה כחכמים:

שראשו דומה ללפת. שרחבה מלמעלה והולכת וכלה מלמטה: מקבן. שדומה ראשו למקבת שבונה ספחת לחוץ וכן ערפו מאחוריו. ולגדעיו הוא ראשו ודומה לפטיש דהיינו מקבת שיוצא מלפניו ומאחריו וראשו שקוע. גרסי'. יש מפרשים שראשו בולט הרבה ויוצא לחוץ כלפי פניו וי"מ שאינו בולט כלל לפניו כמין שקיפה מאחוריו שאין ראשו בולט מאחוריו כלל. והוא מחוסר

ע"פ הבעלים). וטומטום ואנדרוגינוס לא במקדש ולא במדינה. ר' ישמעאל אומר אין מום גדול מזה. וחכ"א אינו בכור. אלא נגזז ונעבד:

פרק ז **מומין** אלו בין קבועין בין עוברין. פוסלין באדם. יותר עליהן באדם. הכילון והלפתן. המקבן ושראשו שקוע ושקיפס. ובעלי

פרק ז **מומין** אלו. פוסלין בבכור פוסלים בכהן לעבודה בין קבועים בין עוברים כל זמן שהן עליו: הכילון. שראשו חד מלמעלה ורחב למטה ודומה לכסוי של חבית שקרוי אכלה לפיכך נקרא כילון: והלפתן.

שדומה כמי שנחתך ממנו חתיכה מאחוריו. ול' שקיפה שקול פיסא שמיטלה ממנו חתיכה. ובתוספתא מוכח ג"כ שראשו מוטל בין כתפיו ודומה כמי שאין לו צואר: ובעלי החטוטרת רבי

מנה געוועזן מיט אאשה. אדער זייא זאגן ער האט גיהרגעט אמענטש. בדארף מען ניט הרגנן דיא בהמה (וטומטום ואנדרוגינוס) עס איז אספק אויף דעם בכור וואס ער איז אזכר אדער אנקבה (לא במקדש ולא במדינה) דיא אלע טאר מען ניט שעכטין ניט אין בית המקדש אונ ניט אין דיא מדינה. רבי ישמעאל זאגט (אין מום גדול מזה) מען דארף ניט קיין גרעסערין פעלער וויא אאנדרוגינוס איז. מעג מען אים שעכטין אין דיא מדינה (וחכמים אומרים) אונ דיא חכמים זאגין (אינו בכור) ער איז ניט קיין בכור. ווארום אאנדרוגינוס איז אבזונדער בשעפעניש ניט אזכר אונ ניט אנקבה (אלא נגזז ונעבד) נאר מען מעג שערין פון אים דיא וואל אונ מען מעג ארבעטין מיט אים:

פרק ז א (מומין אלו) אויב אכהן האט איינע פון דיא אלע פעלערס וואס מאכין פסול אבכור (בין קבועין בין עוברין) סיי אזעלכע פעלערס וואס זענען אויף אייביג. אונ סייא אזעלכע פעלערס וואס גייען אוועק אונ ווערין גיזונד (פוסלין באדם) מאכין זייא פסול דעם מענטש (דעם כהן) ער זאל ניט טאהן דיא עבודה דיא גאנצע צייט וואס ער האט דעם פעלער (יותר עליהן באדם) בייא אכהן זענען דא נאך מער פעלער וואס מאכען אים פסול (הכילון) אויב דער קאפ זיינער איז הויבין שפיציג אונ אונטען ברייט (והלפתן) אדער דער קאפ זיינער איז הויבין ברייט אונ אונטען שמאל (המקבן) אדער דיא קאפ זיינע איז וויא אהאמער. דער שטערין גייט ארויס ברייטער וויא דיא קאפ. אונ אינטען דער נאקן גייט אויך ארויס ברייטער וויא דיא קאפ (ושראשו שקוע) אדער דיא קאפ זיינע איז פון פארונט געוועזן הויבין שמאל און אונטען ברייט (ושקיפס) אדער דיא קאפ זיינע איז פון אינטען געוועזן הויבין שמאל אונ אונטען ברייט (ועיין רש"י) (ובעלי החטוטרת) אונ דער כהן וואס האט אהויכע פלייצע אהארב. אהויקער. אויב דער ביין איז הויך האלטין אלע אז דער כהן איז פסול צו טאהן דיא עבודה. נאר אויב דיא ביינער פון דיא פלייצע זענען

החטוטרת. ר' יהודה מכשיר. וחכמים פוסלין: **ב** הקרח פסול. איזהו קרח. כל שאין לו שטה של שער מקפת מאזן לאזן. ואם יש לו הרי זה כשר. אין לו גבינים. אין לו אלא גבין א'. הוא גבן האמור בתורה. ר' דוסא אומר כל שגביניו שוכבין. ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר. מי שיש לו שני גבים ושתי שדראות: **ג** החרום פסול. איזהו חרום. הכוחל שתי עיניו כאחת. שתי עיניו למעלה. ושתי עיניו למטה.

יהודה מכשיר. כשיש עלם בחטוטרת כ"ע ל"פ דהוי מום. כי פליגי כשאין בה עלם. ר"י סבר חתיכת בשר בעלמא היא. ורבנן סברי ה"ק (ויקרא כא) כל איש אשר בו מום מזרע אהרן שהוא בזרעו של אהרן יעבוד. ושאינו מום בזרעו של אהרן לא יעבוד. והלכה כחכמים: **ב** ואם יש לו ה"ז כשר. והוא שתהיה שטת השער מקפת מאזן לאזן מאחוריו ולא לפניו. דאפי' הוי כהים לו לאחוריו ולא לפניו. יותר מכהים לו כהיב כל הכהנים

עיניו מי שיש לו שני גבים ושתי שדראות. לא שיש לו שני גבים ממש דההוא לא חי. אלא כגון שעדרתו עקומה ומחזי כגבין ושדראות הרבה וכולי עלמא מודו דכל הני מומי דחשיבי הני תגלי הוי מום ומשמעות דורשי' בלבד איכא בינייהו. דכל חד סבר שהמום שהוא מונה הוא גבן האמור בתורה: **ג** הבוחל שתי עיניו כאחת. שחוטמו שבין עיניו שקוע. ואינו בולט כלל עד שכשהוא בא להעביר מכחול בעיניו. יכול למשוך במכחול בין עין

וכלהו קרח. וכ"ש דיש לו לפניו ולא לאחוריו לעין ואין החוטם מעכבו: שתי עיניו למעלה.
דפסול: גבינים. גבות העין: שגביניו בגובה הסמלה. שלא כשאר בני אדם: וב'
שובבים. שערות גביניו ארוכים ומוטלים על עיניו למטה. מן המקום שנוהגים להיות:

גבייך. נאר אין איין זייט פלייצע איז דא אהויכע שטיק פלייש (רבי יהודה מכשיר) רבי יהודה זאגט דער כהן מעג טאהן די עבודה (וחכמים פוסלים) אונ די חכמים זאגין ער טאר ניט טאהן די עבודה: ב (הקרח פסול) דער כהן וואס האט אגאלין קאפ טאר ניט טאהן די עבודה (איזהו קרח) וויא נאל זאל ער זיין (כל שאין לו שיטה של שער מקפת מאזן לאזן) אז ער האט ניט אפילו איין שורה האר פון איין אויער ביז צום אנדערין אויער. איז ער פסול (ואם יש לו) אונ אויב ער האט אשורה האר אויף דעם קאפ אינטען פון איין אויער ביז צום אנדערין אויער (הרי זה כשר) מעג ער טאהן די עבודה ועיין בהרע"ב (אין לו גבינים) אז ער האט ניט קיין האר אויף די ברעמען (אין לו אלא גבן אחד) אדער אויף איין ברעם האט ער האר. אונ אויף איין ברעם האט ער ניט קיין האר (הוא גבן האמור בתורה) דאס מיינט די תורה גבן. איז ער פסול. רבי דוסא זאגט (כל שגביניו שוכבין) אז די האר פון די ברעמען זענען לאנג אונ ליגען אויף די אויגין. איז ער פסול. רבי חנינא בן אנטיגנוס זאגט (מי שיש לו שני גבים ושתי שדראות) דער וואס האט אקרומע פלייצע אונ עס זעהט אויס אזוי וויא ער וואלט געהאט צוויא רוקענס אונ צוויא שדרות. איז ער פסול צו טאהן די עבודה: ג (החרום פסול) דער כהן וואס איז אחרום איז ער פסול. איז די משנה מפורש (איזהו חרום) וואס איז אחרום (הכוחל שתי עיניו כאחת) אז דער נאז וואס צווישען די אויגין איז נידעריג. אז ער פארבט די אויגין קען ער ציהען די פארב פון איין אויג צו די אנדערע אויג אונ דער נאז פאר האלט אים ניט. איז ער פסול (שתי עיניו למעלה) אויב זיינע צוויי אויגין זענען העכער וויא ביי אלע מענטשין זיי זענען אין שטערין (ושתי עיניו למטה) אדער זיינע צוויא אויגין זענען נידעריגער וויא ביי אלע מענטשין. זיי זענען נעבין באק

עינו אחת למעלה. ועינו אחת למטה. רואה את החדר ואת העליה כאחת. סבי שמש. זוגדום. והצירן. ושנשרו ריסי עיניו. פסול. מפני מראית העין: ד עיניו גדולות כשל עגל. או קטנות כשל אווז. גופו גדול מאבריו. או קטן מאבריו. חוטמו גדול מאבריו. או

עינו אחת למעלה. מן המקום הגבוה: ועינו אחת למטה. מן המקום הנמוך: רואה את החדר ואת העליה כאחת. שעיניו עומדות במקומן הראוי. אבל עינו אחת רואה למעלה ועינו האחת למטה. חדר למטה. ועליה למעלה. וכל מי שהוא מעוות הראות עושה כן שמדבר עם חברו ונראה כאינו מביט בפני אדם אחר: סבי שמש. כשרוצה להביט אל השמש מעמץ עיניו וסוגר עפעפיו: זגדום. זוג שנים. דום בלשון רומי שנים. כלומר הזוג של עינים. או שגביני העין צריכים להיות שוין חלוק לשני עיניים. כגון עינו אחת שחורה ואחת כעין הכחלת. באחת מגבות עיניו שער מרובה ובאחת מעט. וכן בכל שאר זוגות של אברים כל זוגא דלא שוו להדדי זגדום קרי ליה: צירן. שעיניו זולגות דולפות ויורדות תמיד דמעה: שנשרו ריסי עיניו. שנפל שער שבעפעפיו: מפני מראית העין. אבל מום גמור לא הוי. וה"מ כשנשאר בעפעפים רושם שער. אבל אם לא נשאר רושם לשער כל עיקר הרי זה מום גמור. וכן אי נפישי שערי בריס העין. הוי מום גמור. ושלשה דינים חלוקים יש במומי אדם. המומין השוין באדם ובבהמה. כהן שעבר ועבד בהן לוקה ועבודתו מחוללת. והמומין היתירים באדם ואינן בבהמה לוקה אם עבד ואין עבודתו מחוללת. והמומין שהן מפני מראית העין אם עבר ועבד אינו לוקה. ואין צ"ל שאין עבודתו מחוללת: ד גופו גדול מאיבריו. שיעור גופו גדול מן הראוי. לפי שיעור שאר איבריו. כגון ידיו

(עינו אחת למעלה) אדער איין אויג איז העכער אין שטערן (ועינו אחת למטה) אונ איין אויג איז נידעריגער. געבין באק (רואה את החדר ואת העליה כאחת) אדער דיא אויגין זעהען אויף דעם ארט וויא ביא אלע מענטשין. נאר איין אויג קוקט העכער אונ איין אויג קוקט נידעריגער. זעהט ער מיט איין קוק די אונטערשטע שטוב מיט די אויבערשטע שטוב אין איין מאהל (סבי שמש) ער קען ניט קוקען צוא דיא זוהן (ועיין רש"י) (זוגדום) אויב איין אויג איז ניט גלייך צוא דיא אנדערע. איין אויג איז בלאה אונ איין אויג איז שווארץ. אדער דיא האר פון איין ברעם איז פיל. אונ דיא האר פון דיא אנדערע ברעם איז ווייניג (והצירן) אויב עס רינט שטענדיג טרערין פון די אויגין (שנשרו ריסי עיניו) אדער דיא האר פון דיא לאדינם פון דיא אויגין איז ארויס גיפאלין (פסול) איז דער כהן פסול צו טאהן דיא עבודה (מפני מראית העין) ווייל עס איז ניט שיין עס זעהט אוס אזוי וויא א פעלער. ואונ דא שמועסט אז מען דער קענט א צייכין פון האר. אבער אז מען דער קענט נאר ניט קיין צייכין פון האר איז דאס א אמת'ער פעלער (ועיין בהרע"ב): ד (עיניו גדולות כשל עגל) אויב דיא אויגין פון כהן זענען גרויס אזוי וויא דיא אויגין פון א קאלב (או קטנות כשל אווז) אדער זייא זענען קליין אזוי וויא דיא אויגין פון א גאנדז (גופו גדול מאיבריו) אדער דער גוף זיינער איז גרויס אונ דיא גלידער זיינע זענען קליין. נאך דיא גרייס פון זיין גוף האבין גיבארפט דיא גלידער זיינע ודיא הענט אונ פיס גרעסער זיין (או קטן מאבריו) אדער דער גוף זיינער איז קליין אונ דיא גלידער זיינע זענען גרויס. נאך דיא קליינקייט פון גוף האבין גיבארפט דיא גלידער זיינע דיא הענט אונ פיס קלענער זיין (חוטמו גדול מאבריו) אויב דער נאז איז גרעסער וויא זיינע גלידער. דיא לייגג פון נאז בארף

ורגליו ושוקיו : חוטמו גדול . שיעור החוטם כשיעור אצבע קטנה של ידו . ואם היה ארוך מכן . או קצר מכן הרי זה מום : דומות לספוג . שטוחות וסתומות : ה דדיו שוכבים. גדולים על הבהמה שוכבים כדדי אשה : נכפה. נופל מחמת חולי : אפילו אחת לימים . שאינו נופל תדיר אלא פעם אחת לזמן מרובה : רוח קצרית. שרוחו קצרה מחמת (מרה) השחורה שגוברת עליו לפרקים ונשאר בלא הרגש : המאושכן . שהיה של ביצים ארוך עד שמגיע לארכובה בין שסוף כיסו מחמת רוח או מחמת ניתוק : ובעל גבר . בעל אבר. שנתארך

קטן מאבריו. הצמם. והצמע. איזה הוא צמע שאזניו קטנות . והצמם שאזניו דומות לספוג : ה שפתו העליונה עודפת על התחתונה . והתחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום. ושניטלו שניו . פסול מפני מראית העין . דדיו שוכבים כשל אשה. כרסו צבה. טבורו יוצא. נכפה אפילו אחת לימים. רוח קצרית באה עליו. המאושכן . ובעל גבר . אין לו ביצים . או אין לו אלא ביצה אחת. זהו מרוח אשך האמור בתורה. ר' ישמעאל אומר כל שנמרחו אשכיו . ר"ע אומר כל

זיין אזוי וויא דער קלענסטער פינגער פון זיין האנט . אונ אויב דער נאז איז לייגער וויא זיין קלענסטער פינגער . איז אפעלער (או קטן מאבריו) אדער דער נאז איז קירצער וויא זיין קלענסטער פינגער . איז אויך אפעלער (הצמם והצמע) צמם אונ צמע איז אויך אפעלער ביא צבהן (איזה הוא צמע) וואס איז צמע (שאזניו קטנות) זיינע אויערן זענען קליין (והצמם) וואס איז צמם (שאזניו דומות לספוג) זיינע אויערן זענען גלייך צו א שוואם . זיא זענען איינגישרומפן אונ דיא לעכלאך פאר מאכט אזוי וויא א שוואם וואס איז טרוקין : ה (שפתו העליונה עודפת על התחתונה) אויב דיא אויבערשטע ליפ איז גרעסער וויא דיא אונטערשטע ליפ (והתחתונה עודפת על העליונה) אדער דיא אונטערשטע ליפ איז גרעסער וויא דיא אויבערשטע ליפ (הרי זה מום) דאס איז אפעלער (ושניטלו שיניו) אויב זיינע ציין זענען ארויס גינומען גיווארין (פסול) איז ער פסול צו טאהן דיא עבודה (מפני מראית העין) ווייל עס איז ניט שיין . עס זעהט אויס אזו ווי אפעלער (דדיו שוכבים כשל אשה) אויב ער האט גרויסע ברוסט אונ זיא פארליינן זיך אויפן הארץ אזוי וויא דיא ברוסט פון א אשה (כרסו צבה) זיין בויך איז גראב אונ גרויס אזוי וויא ער וואלט גיוועזן גישוואלין (טבורו יוצא) ביא דאס מערסטע מענטשין איז דא אין בויך אלעכיל . ווא דער נאפיל איז . אונ ביא דעם כהן איז דער ארט פון דעם נאפיל הויך אזוי וויא א קנאפ . דאס איז אפעלער (נכפה אפילו אחת לימים) אויב ער האט דיא שלעכטע קראנקייט . אפילו ער האט דאס ניט שטענדיג . נאר אמאהל אין א לאנגע צייט (רוח קצרית באה עליו) אדער דער כהן איז אמאהל מרה שחורה . אונ ער בלייבט אויסער זיינע גידאנקען .ועיין תי"ט (המאושכן) אויב דיא בייטיל זיינע פון דיא אייער איז לאנג ביז צו דיא קניא (ובעל גבר) אדער דער גיד זיינער איז לאנג ביז צו דיא קניא (אין לו ביצים) אדער ער האט ניט קיין אייער (או אין לו אלא ביצה אחת) אדער ער האט נאר גיהאט איין איי (זהו מרוח אשך האמור בתורה) דאס מיינט דיא תורה "מרוח אשך" אז ער האט ניט ביידע אייער . אדער ער האט נאר איין איי . רבי ישמעאל זאגט (כל שנמרחו אשכיו) אז דיא אייער זיינע זענען צו קוועטשט גיווארין . דאס הייסט מרוח אשך . רבי עקיבא זאגט (כל

כל שרוח באשכיו. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שמראיו חשובין: ן המקיש בקרסוליו ובארכבותיו ובעל פיקה והעיקל. איזהו עיקל כל שמקיף פרסותיו. ואין ארכבותיו נושקות זו לזו. פיקה יוצאה מגודלו. עקבו יוצא לאחוריו. פרסתו רחבה כשל אוז. אצבעותיו מורכבות זו על זו. או קלוטות (למעלה) עד הפרק כשר. למטה מן

כגיד שלו ונעשה גדול עד שמגיע לארכובותיו: שנמרח אשכיו. שנימוחו ביציו: שרוח באשכיו. ועל ידי כן ביציו נפוחים: שמראיו חשובין. שהוא שחור. ואע"פ שאינו שחור ככושי כשין מרוח אשך מראה אשך ולאו בכלים משתעי קרא. ובכי קר סדין נ"פ שכל אחד מהם מודה במום שמונה חבירו. דהוי מום. ולא נחלקו אלא בפירושו של מקרא ומשמעות דורשין היכא ביצייהו: ן המקיש בקרסוליו. שארכובותיו עקומות לחוץ וקרסוליו לפנים. ונוקשים זה בזה כשהוא מהלך. ומקיש בארכובותיו הוי איפכא שרגליו עקומים כלפי חוץ. ומרוחקים זו מזו עד שארכובותיו למעלה

(שעקומות) כלפי פנים נוקשות זו בזו: בעל הפיקה והעיקל וקא פריך עיקל ברישא כל שהוא מקיף פרסותיו כשיושב ומקרב פרסות רגליו זו לזו: ואין ארכבותיו נוגעות זו לזו. שעקומות כלפי חוץ ובעל ספיקה. סוף שפיקה יוצא מגודלו חתיכת בשר עגולה כפיקה יוצאה מגודל של ידו או מגודל של רגלו: עקבו יוצא מאחוריו. כגון שסוקו עומד באמצע רגלו שחצי הרגל לפנים וחצי רגל לאחור: רחבות כשל אווז שקלוטות הן כשל אווז ואין ארכן יותר על רחבן: קלוטות. מדובקות זו בזו: עד הפרק. באמצעי של אצבעות: למטה מן הפרק. דהיינו אצל הצפורן שמחוברי כולן

שרוח באשכיו) אויב עס איז אריין געקומען אווינט אין דיא אייער. אונ דיא אייער זענן געשוואלין געווארן. דס הייסט מרוח אשך. רבי חנינא בן אנטיגנוס זאגט (כל שמראיו חשובין) אז דר פנים פון כהן איז שווארץ. דס הייכט מרוח אשך אונ דס איז אפעלער. אונ ער טאר ניט טאהן דיא עבודה: ו (המקיש בקרסוליו ובארכובותיו) אויב דער כהן האט קרומע פיס וואס דיא קניא זענען אויס געבויגן אויסווייניג. אונ אונטען דיא קנעכיל קלאפין איינער אן אנדערין ווען ער גייט. אדער דיא קניא זענען אויס געבויגן אינווייניג אריין. אונ דיא קניא קלאפין איינער אן אנדערין ווען ער גייט (ובעל פיקה והעיקל) אויב דער כהן האט צפיקה אדער צעיקל. דאס איז אפעלער (איזה עיקל) וואס איז אעיקל (כל שמקיף פרסותיו ואין ארכבותיו נושקות זו לזו) אז ער זיצט אונ ער האלט ביידע פיס צו זאמען. אתטען ביא דעם טריט איז אין פוס נעבין אנדערין. אבער הויכין ביא דיא קניא רירט ניט אן איין קניא דיא אנדערע. וויל דיא קניא זענען קרום אונ אויסגעבויגן צום אויסווייניג (פיקה יוצאה מגודלו) פון גראבין פינגער פון האנט אדער פון גראבין פינגער פון פוס גייט ארויס אשטיק פלייש קיילעכדיג וויא אקנויל (עקבו יוצא לאחוריו) דער טריט גייט ארויס פון הינטען. אהאלבער פוס איז פארונט אונ אהאלבער פוס איז הינטען (פרסתו רחבה כשל אווז) דער טריט זייגער איז ברייט אזוי וויא דער טריט פון אגאנדז (אצבעותיו מורכבות זו על זו) דיא פינגער פון דיא הענט אונ פון דיא פיס ליגען איינער אויף דעם אנדערין (או קלוטות) אדער דיא פינגער זענען בהעפט איינער צום אנדערין (עד הפרק כשר) אויב זייא זענען בהעפט ביז צום מיטעלסטין גליד. אונ פון דעם מיטעלסטין גליד ביז צום סוף פינגער זענען דיא פינגער האפין אין ער כשר (למטה מן הפרק) אונ אויב דיא פינגער זענען בהעפט פון דעם מיטעלסטין

בולן: ותחכה שיהיו מחולקים כשר: היתה בה יתרת. אצבע יתירה: אם יש בה עצם פסול. דה"ל ותחכה. הרי הוא מחוסר אבר במלאת בה: שש ושש עשרים וארבע. כלומר אפי' היו אצבעו' ידיו ואצבעות רגליו שוין שבכל יד ובכל רגל יש שש ושש. אפ"ה החכמים פוסלי' וכ"ש אם היה בידו אחת חמש וב'ידו אחת שש דהוי תוספת וכו' לחכמי': השולט בשתי ידיו ר' פוסל. דסבר כחיבותא אתילידא היא בימין: והחכמים מכשירין. הכי בריותא היא דאתילידא ליה במהאל וכל' כחכמים: הכושי. שחור: הגיחור. אדום בוהק וכלו הפך לבן. דאי מנגעים טמאים ל"ל

כארגמן: הלבקן. לבן ביותר: והקפח. ארוך ודק שאינו עב לפי ארכו. והוא מכוער ומגונה: והשכור. ואת מיין. הוא דחשיב כבעל מום מן המומים הפוסלים באדם שאם עבד לוקה ואין עבודתו מחוללת. אבל השכור מיין ושכר אם עבד חלל דבפרשה שהוי יין כתיב (ויקרא י) ולהבדיל בין הקדש ובין החול. ושכור דמתני' אינו אלא שאכל חלב הרבה. או רוב דבש. או אכל דביל קעילי' ונתבלבל' דעתו שאלו חשובים כבעלי מומים. ואין מחללים עבודה: ובעלי נגעים טהורים. כגון

הפרק וחתכה כשר. היתה (בו) יתרת וחתכה. אם יש בה עצם פסול. ואם לאו כשר. יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע. רבי יהודה מכשיר. וחכמים פוסלים. השולט בשתי ידיו. רבי פוסל. וחכמים מכשירים. הכושי. והגיחור. והלבקן. והקפח. והננס. והחרש. והשוטה. והשכור. ובעלי נגעים טהורין. פסולין באדם וכשרין בבהמה. רשב"א שוטה

גליד ביז צום סוף פינגער (וחתכה כשר) אונ מען האט צו שניטן יעדער פינגער זאל ווערין באזונדער. איז ער כשר (היתה בה יתרת וחתכה) אויב עס איז געוועזן אן עקסטער פינגער אונ ער האט אים אפ געשניטן (אם יש בה עצם פסול) אויב אין דעם פינגער איז געוועזן אביין. אונ מען האט אים אפ געשניטן. איז דער כהן פסול (ואם לאו כשר) אונ אויב אין דעם פינגער איז ניט געוועזן קיין ביין. איז דער כהן כשר (יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע) אויב יעדער האנט אונ יעדער פוס האט אפינגער מער. צו זעקס פינגער. צו זאמען איז געוועזן פיר אונ צוואנציג פינגער (רבי יהודה מכשיר) רבי יהודה זאגט דער כהן איז כשר (וחכמים פוסלים) אונ די חכמים זאגן ער איז פסול (השולט בשתי ידיו) אז ער קען טאהן מיט ביידע הענט. מיט די לינקע אזוי ווי מיט די רעכטע (רבי פוסל) רבי זאגט דער כהן איז פסול. ווייל מיר זאגן זיא רעכטע האנט זייגע איז שוואך געווארין. דריבער איז זיא גלייך צו די לינקע האנט (וחכמים מכשירים) אונ די חכמים זאגן דער כהן איז כשר. ווייל מיר זאגן די לינקע האנט זייגע איז שטארקער געווארין. דריבער איז זיא גלייך צו די רעכטע האנט (הכושי) אשווארצער (והגיחור) ארויטער (והלבקן) אגאנץ ווייסער (והקפח) אהויכער אונ אדינער (והננס) אונ אקליינער (והחרש) אטויבער (והשוטה) אמשוגענער (והשכור) אויב דער כהן איז שכור פון וויין אונ ער האט געטאהן די עבודה. איז די עבודה פסול. אונ אויב ער איז שכור פון אנדערע משקה. איז די עבודה ניט פסול (ובעלי נגעים טהורין) אדער דער כהן האט אנגע. אפילו אזוי אנגע וואס איז טהור. איז אויך דער כהן פסול (פסולין באדם וכשרים בבהמה) די אלע פעלערס זענען פסול ביא אמענטש. אונ כשר ביא אבהמה. רבן שמעון בן גמליאל זאגט (שוטה בבהמה אינה מן המובחר) אבהמה וואס איז אשוטה איז ניט צום בעסטן מען זאל איר מקריב זיין

אימר דאפילו אכילת עורה חייב כרת : לא גירש מותר לעבוד אחר שנדר שלא יהנה
דלדולין כמין חתיכות בשר יוצאות תלויות ס״א ממנה והיא ממנו עד שיגרש והוא שידיר
בשן ובלשון כרמב״ י : ז אותו ואת בנו . אב על דעת רבים שאין לו התרה אלא לדבר מצוה .
ובנו כהן . שעובדים עבודה ביום אחד ובזמן וליכא למיחש שמא ילך אצל חכם ויאמר דלצורך

אחד . ואין אותו ואת בנו בבהמה ק״בין ביום אחד : וטרפה . שנולד בה אחת מסימני טרפות השנויין בפ׳ אלו טריפות . אינה קריבה ע״ג המזבח : ויוצא דופן. שקרעו את אמו והוציאוהו חי . בבהמ׳ פסול׳ להקרב׳. דכי יולד כתיב

בבהמה אינה מן המובחר . ר׳ אליעזר אומר אף בעלי דלדולין. פסולין באדם. וכשרין בבהמה: ז אלו כשרין באדם. ופסולין בבהמה. אותו ואת בנו וטרפה. ויוצא דופן (ושנעבדה בהן עבירה. ושהמית את האדם) הנושא נשים בעבירה פסול. עד שידיר הנייה. המיטמא למתים פסול. עד שיקבל עליו שלא יהא מיטמא למתים :

דבר מצוה הוא שואל שיתירו לו את נדרו . דכיון דקי״ל שהבא להתיר נדרו צריך לפרט על מה נדר ודאי כי שמע חכם דמשום שהיא גרושה או זונה דאסורה לו נדר לא שרי ליה נדרו: עד שיקבל עליו שלא יהא מיטמא

פרט ליוצא דופן . ובכהן שמקריב לא מפסיל למתים . והכי סגי ליה בקבלה ולא מדרינן ליה
בהכי : הנושא נשים בעבירה . כהן שנשא כמו גבי טמא נשים בעבירה משום דהתם ילדו
גרושה וחללה זונה נודר ועובד . אע״פ שעדיין תוקפו . הכא גבי טומאה אין ילדו הוקפו

פאר אקרבן. רבי אליעזר זאגט (אף בעלי דלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה) אויב
אויף אמענטשין וואכסין איינגט שטיקלאך פלייש וואס פון אים איז אפ געריסען געווארין.
איז ער פסול. אונ אויב אויף אבהמה איינגט שטיקלאך פלייש וואס פון איר איז אפ
געריסען געווארין. איז זיא כשר : ז (אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה) דיא זאכין זענען
כשר בייא אכהן אונ פסול בייא אקרבן (אותו ואת בנו) אפאטער מיט אזוהן כהנים מעגין
טאהן דיא עבודה צו זאמען אין איין טאג אונ אין איין צייט. אבער אקרבן טאר
מען ניט מקריב זיין אין איין טאג אמוטער מיט אזוהן אדער מיט אטאכטער (וטרפה)
אבהמה וואס איז אטרפה (אזוי וויא עס שטייט אין חולין פרק ג) טאר מען איר ניט
מקריב זיין פאר אקרבן. אבער אכהן וואס האט אזוי אפעלער מעג מקריב זיין אקרבן
(ויוצא דופן) אויב מען האט אבהמה אויף געשניטען דעם בויך אונ ארויס גינומען
אקאלב. טאר מען ניט מקריב זיין דיא קאלב פאר אקרבן. אבער אז מען האט אאשה
אויף געשניטען דעם בויך אונ ארויס גינומען אקינד. אונ דער קינד איז אכהן מעג
ער מקריב זיין קרבנות (ושנעבדה בהן עבירה) אבהמה וואס מען האט גיטאהן מיט איר
אעבירה ומען האט מיט איר מזנה גיוועזן (ושהמית את האדם) אדער דיא בהמה האט
גיהרגת אמענטשין. טאר מען איר ניט מקריב זיין פאר אקרבן. אבער אכהן וואס
האט מזנה גיוועזן. אדער ער האט גיהרגת אמענטשין. מעג ער מקריב זיין קרבנות
ועיין תי״ט (הנושא נשים בעבירה פסול) אכהן וואס האט גינומען אזוי אווייב וואס ער
טאר ניט נעמען. ער האט גינומען אגרושה אדער אחלוצה. טאר ער ניט טאהן דיא
עבודה (עד שידיר הנייה) ביזין ער זאל אנדר טאהן. ער זאל פון איר קיין הנאה ניט
האבין. ער זאל זיא גטין. אונ אפילו ער האט איר נאך ניט גיגט. מעג ער שוין
טאהן דיא עבודה (המיטמא למתים פסול) אכהן וואס איז זיך מטמא צו מתים. טאר
ער ניט טאהן דיא עבודה (עד שיקבל עליו שלא יהא מיטמא למתים) ביזין ער [illegible]

הלכך בקבלה גרידה סגי ליה : קיימא(הוא)דאין לבו דוה עליו אבל לענין פטר
פרק ח **יש** בכור לנחלה . ליטול פי שנים : רחם פטור הוא ולד (אחרון) דבפטר רחם
ואינו בכור לכהן . לאו לכהן תלה רחמנא והרי הראשון פטר את
פדיונו חמשת סלעים : הבא אחר הנפלים . הרחם : ובן ט' שיצא ראשו מת . והחזירו

כגון שהיו תאומים אחד מהם נפל שלא כלו לו חדשיו יצא ראשו חי והחזירו וקדמו אחיו ויצא . זה האחרון בכור לנחלה דראשון לא הפסידו . ואע"ג דיציאת הראשון חשיבה לידה מעליא . וטעמא משום

יש בכור לנחל' ואינו בכור לכהן. בכור לכהן ואינו בכור לנחלה. בכור לנחלה ולכהן . יש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן . איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לכהן . הבא אחר הנפלי' שיצא ראשו חי . ובן תשעה שיצא ראשו מת . והמפלת כמין בהמה חיה ועוף . דברי ר"מ . וחכ"א עד שיהא בו מצורת

ויצא אחיו והוי בכור לנחלה דהא ראשון לא חשיב דאין לבו דוה עליו ולענין כהן (לאו) פטר רחם הוא אבל יצא ראשו בן ט' חי ואח"כ החזירו ומת בכור לנחלה נמי לא הוי זה הבא אחריו: ובן המפלת

דכתיב ראשית אונו מי שלב אביו דוה עליו אם בהמה כו': למפטר מנחלה לא חשיבי דאין
מת יצא נפל שהוציא ראשו הראשון דלאו בר הלב דוה עליהם . אבל פטר רחם מיהא הוי :
והכ"א

געמן אויף זיך . ער זאל זיך שוין ניט מער מטמא זיין צו מתים. מעג ער שוין טאהן די עבודה :

פרק ח **א** (יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן) עס איז דא אבכור וואס ער נעמט ירושה פון זיין פאטער צווייא חלקים. את מען דארף אים ניט אוים לייזין פון כהן פאר פינף טאלער (בכור לכהן ואינו בכור לנחלה) אונ עס איז דא אבכור וואס מען דארף אים אוים לייזין פון כהן פאר פינף טאלער. אונ ער נעמט ניט ירושה צווייא חלקים (בכור לנחלה ולכהן) אונ עס איז דא אבכור וואס ער נעמט ירושה פון זיין פאטער צווייא חלקים. אונ מען דארף אים אוים לייזין פון כהן פאר פינף טאלער (יש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן) אונ עס איז דא אבכור וואס ער נעמט ניט צווייא חלקים ירושה. אונ מען דארף אים ניט אוים לייזין פון כהן פאר פינף טאלער. זאגט די משנה (איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לכהן) וועלכער בכור ירשט צווייא חלקים אונ מען דארף אים ניט אוים לייזין פון כהן (הבא אחר הנפלים שיצא ראשו חי) אויב אאשה איז גיוועזן מעוברת מיט אצווילינג. אונ ווען זייא זענען נאך גיוועזן אין אכטין חודש האט אייגער ארויס גישטעקט די קאפ לעבעדיג. אונ האט די קאפ צוריק אריין גינומען. דער נאך אין ניינטען חודש. איז דער אנדערער קינד פריער גיבארין גיווארין (ובן תשעה שיצא ראשו מת) אדער ביידע זענען גיוועזן אין ניינטען חודש. אונ אייגער האט ארויס גישטעקט די קאפ טויט. אונ האט איר צוריק אריין גינומען. דער נאך איז דער אנדערער פריער גיבארין גיווארין (והמפלת כמין בהמה חיה ועוף) אדער אאשה האט מפיל גיוועזן אזוי אזאך וואס עס זעהט אוים אזוי וויא אבהמה אדער אזוי וויא אחיה אדער אזו וויא אעוף. דער נאך איז גיבארין גיווארין אקינד. ביי די אלע דרייא זאכין דער קינד וואס איז פריער גיבארין גיווארין. איז ער אבכור צו ירשנן צווייא חלקים. אבער צום כהן איז ער ניט קיין בכור. מען דארף אים ניט אוים לייזין פון כהן פאר פינף טאלער (דברי רבי מאיר) אזוי זאגט רבי מאיר (וחכמים אומרים) אונ די חכמים זאגין אויב די אשה האט מפיל גיוועזן אצורה פון אבהמה אדער פון אחיה אדער פון אעוף. דער קינד וואס ווערט שפעטער גיבארין איז

האדם. המפלת סנדל או שליא ושפיר מרוקם והיוצא מחותך. הבא אחריהן בכור לנחלה ואינו בכור לכהן. מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה. עודה שפחה ונשתחררה. עודה כותית ונתגיירה. ומשבאת לישראל ילדה. בכור לנחלה ואינו בכור לכהן. ריה"ג אומר בכור לנחלה ולכהן. שנא' (שמות יג) פטר רחם בבני ישראל. עד

ואבל"א עד שיהא בו מצורת אדם. לא חשיב פטר רחם והבא אחריו הוי בכור לכהן והלכה כחכמים: סנדל. חתיכת בשר עשויה כדמות סנדל ואין לה צורת אברים ורגילה לבוא עם ולד. ולשון סנדל יש מפרשים שגלוי ולד: או שליא: דאין שליא בלא ולד אלא שנמוח ומיהו פטר רחם הוא: ושפיר מרוקם. חתיכה של בשר שמרוקם בה צורה שהוכר וע"ש שעשויה כשפופרת של ביצה קרויה שפיר: והיוצא מחותך. שנחתך אבר אבר ובדרך זה יצא כלו אבל רחם מחותך לא פטר אם קדם אחיו ויצא קודם יציאת רוב אברי המחותך והוי נמי בכור לכהן: שכבר ילדה. דלענין נחלה ראשית אונו כתיב. ולענין כהן תלא רחמנא בפטר רחם: עודה שפחה. אפילו עודה שפחה בלידה ראשונה והשתחררה עכשיו. או כותית ונתגיירה ומשבאת ליד ישראל ילדה נמי הוי בכור לנחלה שהרי לא היו לזה בנים: ריה"ג

ער אבכור צו אלע זאכין (עד שיהא בו מצורת האדם) ביזדין זיא האט מפיל גיוועזן אצורה פון אמענטש. דער קינד וואס ווערט דער נאך גיבארין איז נית קיין בכור (המפלת סנדל) אויב אאשה האט מפיל גיוועזן אשטיקיל פלייש וואס עס זעהט אויס אזו ווי אשוך (או שליא) אדער זיא האט מפיל גיוועזן אבייטיל וואס אין איר ליגט דאס קינד (ושפיר מרוקם) אדער זי האט מפיל גיוועזן אשטיקיל פלייש וואס איז גימאכט אזוי וויא אאיי. אונ אינווייניג ווערט גיוועבט דאס קינד (והיוצא מחותך) אדער דאס קינד איז ארויס גינומען גיווארין אין נאנצין נאר צו שניטען אויף שטיקער (הבא אחריהן בכור לנחלה ואינו בכור לכהן) דער קינד וואס ווערט גיבארין נאך איינע פון דיא אלע זאכין. איז ער אבכור צוא ירשנן צווייא חלקים. אונ ער איז נית קיין בכור מען זאל אים דארפין אויס צו לייזין פון כהן פאר פינף טאלער (מי שלא היו לו בנים) אויב איינער האט נית גיהאט קיין קינדער (ונשא אשה שכבר ילדה) אונ ער האט גינומען אווייב וואס זיא האט שוין גיהאט קינדער (עודה שפחה ונשתחררה) אפילו זיא איז גיוועזן אשפחה ואדינסט. אכנענית ווען זיא האט גיהאט דאס ערשטע קינד. דער נאך איז זיא פריי גיווארין. אונ איינער וואס האט נאך נית גיהאט קיין קינדער האט איר גינומען פאר אווייב (עודה נכרית ונתגיירה) אדער זיא איז גיוועזן אגויה ווען זיא האט גיהאט דאס ערשטע קינד. דער נאך האט זיא זיך מגייר גיוועזן. אונ איינער וואס האט נאך נית ג האט קיין קינדער האט איר גינומען פאר אווייב (ומשבאת לישראל ילדה) אונ וויא דיא שפחה אדער דיא גיורת איז גיקומען צום יודין. איז זיא פון אים מעוברת גיווארין אונ האט גיבארין אזכר (בכור לנחלה ואינו בכור לכהן) צו ירושה נעמין פון זיין פאטער איז ער אבכור. אונ אויך צו לייזין אים פון כהן בארף מען נית. רבי יוסי הגלילי זאגט (בכור לנחלה ולכהן) ער איז אבכור צוא ירושה נעמען. אונ מען בארף אים אויס לייזן פון כהן. ווארום דיא קינדער וואס זי האט גיהאט ווען זיא איז גיוועזן אשפחה אדער אגויה. ווערין גאר נית גירעכינט. אונ דאס קינד וואס זיא האט איצט גיבארין פון דעם יודין ווערט גירופען דאס ערשטע קינד (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (פטר רחם בבני ישראל) דאס ערשטע קינד וואס אידישע אשה

שיפטרו רחם מישראל. מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה. נתגיירה מעוברת. נשתחררה מעוברת. ילדה היא וכהנת. היא ולויה. היא ואשה שכבר ילדה. וכן מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים. ונשאת וילדה. ואין ידוע אם בן תשעה לראשון. או בן שבעה לאחרון. בכור לכהן ואינו בכור לנחלה. איזהו בכור לנחלה

אומר בכור לנחלה ולכהן. דבנים שנולדים בנכריות לא פטרי ואין הלכה כר"י הגלילי: נתגיירה מעוברת. ובעלה עמה וילדה הרי אותו ולד בכור לכהן דפטר רחם הוא בישראל ולא לנחלה: ילדה היא וכהנת. בת ישראל מבכרת שילדה עם כהנת מבכרת ואין ידוע אי זה ולד של ישראל: או היא ולויה. דלויים נמי בניה פטור מחמש סלעים כדאמרן בפ"ק: או היא ואשה שכבר ילדה. ואין ידוע איזה בנה: בכור לכהן. ובעלה של מבכרת חייב חמשה סלעים לכהן דהא בן זכר יש לו כל היכא דאיתיה: ולא לנחלה. דהא לא ידע בריה דמאן הוא: וכן מי שלא שהתה כו'. הוא בכור לכהן והוא יפדה את עצמו וגם

ווערט געבארען ופון אידין. זאל מען אים אויס לייזין פון כהן (עד שיפטרו רחם מישראל) דאס ערשטע קינד וואס דיא אשה האט געבארען ווען זיא איז געוועזן אגויה. איז ער ניט קיין בכור. נאר דאס ערשטע קינד וואס פון איר ווערט געבארען דער נאך וויא זיא האט זיך מגייר געוועזן (אפילו זיא האט פריער געהאט קינדער) פון דעסטוועגען הייסט ער אבכור (מי שהיו לו בנים) איינער וואס האט געהאט קינדער (ונשא אשה שלא ילדה) האט גענומען אוויב וואס האט נאך ניט געהאט קיין קינדער (נתגיירה מעוברת) אדער אכותי האט גינומען אכותית. ער אונ זיא האבען נאך ניט געהאט קיין קינדער. אונ ווען זיא איז געוועזן מעוברת מיט דעם ערשטין קינד האט זיא זיך מגייר געוועזן מיט איר מאן (נשתחררה מעוברת) אדער אקנעכט אכנעני האט געהאט אוויב אשפחה כנענית. אונ ער אונ זיא האבין נאך ניט געהאט קיין קינדער. אונ ווען זיא איז געוועזן מעוברת מיט דעם ערשטין קינד האט מען זיא מיט איר מאן פריי געמאכט. זענען זייא געווארין יודין (ילדה היא וכהנת) אדער אישראליש טאכטער האט געבארין אבכור. אונ אטאכטער פון אכהן האט געבארין אבכור (היא ולויה) אדער אישראליש טאכטער האט געבארין אבכור אונ אטאכטער פון אלוי האט געבארין אבכור (היא ואשה שכבר ילדה) אדער איין אשה האט געבארין אבכור. אונ נאך אאשה האט געבארין אקינד וואס איז ניט קיין בכור. ואונ דיא קינדער זענען צוא מישט געווארין. מען וויים ניט וועלכער איז פון ישראל אונ וועלכער איז פון כהן. אדער וועלכער איז פון לוי. אדער וועלכער איז אבכור אונ וועלכער איז ניט קיין בכור (וכן מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים) אויב אאשה האט ניט געווארט נאך איר מאנס שטארבין דרייא חדשים (ונשאת וילדה) אונ זיא האט גענומען איין אנדער מאן. אונ זיא האט געבארין אקינד צוא זיבען חדשים נאך די חתונה (ואין ידוע אם בן תשעה לראשון) אונ מען וויים ניט אויב דאס קינד איז געבארין געווארין צוא ניין חדשים. איז ער פון ערשטין מאן (או בן שבעה לאחרון) אדער דאס קינד איז געבארין געווארין צוא זיבען חדשים. איז ער פון אנדערין מאן (בכור לכהן ואינו בכור לנחלה) דיא אלע בכורים וואס זענען אספק. צום כהן איז ער אבכור ער דארף אויס געלייזט ווערין מיט פינף טאלער. אבער צוא ירושה נעמען איז ער ניט קיין בכור. ער נעמט ניט קיין צווייא חלקים. אונ אויב מען וויים ניט פון וועלכין מאן ער איז. פון ערשטין אדער פון אנדערין. נעמט ער גאר ניט ירושה. ניט פון ערשטין אונ ניט פון אנדערין. אונ דאס אנדערע קינד פון דעם אנדערין מאן נעמט אויך ניט פון דיא ירושה צווייא חלקים. טאמער איז יענער קינד זייער אברודער (איזהו בכור לנחלה ולכהן)

יועלבער

ולכהן. המפלת שפיר מלא דם מלא מים מלא גנונים. המפלת כמין דגים. וחגבים. שקצים. ורמשים. המפלת יום ארבעים. הבא אחריהן בכור לנחלה ולכהן: ב יוצא דופן והבא אחריו. שניהם אינן בכור. לא לנחלה ולא לכהן. רש"א. הראשון לנחלה. והשני לחמש סלעים: ג מי שלא בכרה אשתו וילדה שני זכרים. נותן חמש סלעים לכהן. מת א' מהן בתוך שלשים יום. האב פטור. מת האב

גמרא דהא לא ידע מאן יריה ואפי' כפשוט לא יריה דהאי מדחי ליה לגבי האי והאי מדחי ליה לגבי האי. ומתני' דקתני ולא לנחלה על הבא אחריו קאמר שהבא אחריו אינו בכור לנחל' דמאת זה הספק בן שהארון הוא: מלא גנונים. מלא גוונים הרבה. פירוש אחר תולעים שהשפיר עשוי כלו חתיכות קטנות דקות דומות לתולעים. דגים וחגבים לאו ולד נינהו דגוף נהמרה בהן יצירת האדם: יום ארבעי'. משנתעברה מיא בעלמא נינהו אין כאן ולד עד למחרת יום ארבעים דארבעים יום הוי צורת הולד: ב יוצא דופן והבא אחריו. דרך רחם כגון שקרעו האם שתאומים בבטנה ולאחר שהוציאו הראשון דרך דופן יצא השני

דרך רחם. אבל לסוגיא ולד מן האם דרך דופן ומתרפאת האם ומחזור ומתעבר ותלד כ' רמב"ם דא"א: שניהם אינן בכור. ראשון לא הוי בכור לנחלה וילדו לו בעינן ובני נמי לא, דאמיה הוא בעינן. ובכור לכהן ראשון לא הוי דפטר רחם בעינן. ושני נמי לא הוי בכור לכהן דבכור לרחם ואינו בכור לנולדות כגון זה שהיה ולד קודם לכן אינו בכור: ר"ש אומר הראשון לנחלה. סבר וילדו לו אף יוצא דופן במשמע: והשני לחמש סלעים. סבר בכור לרחם אע"פ שאינו בכור לנולדות הוי בכור ואין הלכה כר' שמעון: ג וילדה שני זכרים נותן חמש סלעים. דאחד מהן בכור: האב פטור. דמצי למימר הבכור מת. וכבמת

וועלכער איז אבכור צו ירושה אונ צום כהן (המפלת שפיר מלא דם מלא מים מלא גנונים) אויב אאשה האט מפיל גיוועזן אזוי וויא אבייטיל פול מיט בלוט. אדער פול מיט וואסער. אדער פול מיט דינגע שטיקלאך וואס זייא זעהן אויס אזוי וויא ווערים (המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים) אדער זיא האט מפיל גיוועזן אזוי וויא פיש. אדער אזוי וויא אישעריקען. אדער אזוי וויא אנדערע שרצים וואס קריכען אויף דיא ערד (המפלת יום ארבעים) אדער זיא האט מפיל גיוועזן דעם פערציגסטען טאג פון דער צייט וואס זיא איז מעוברת גיווארין (הבא אחריהן בכור לנחלה ולכהן) דער קינד וואס ווערט גיבארין נאך איינע פון דיא אלע זאכין. איז ער אבכור צוא דיא ירושה אונ צום כהן: ב (יוצא דופן והבא אחריו) אויב אאשה איז גיווען מעוברת מיט אצווילינג. אונ מען האט אויף געשניטען איר בויך. אונ מען האט ארויס גינומען איין קינד. אונ דער נאך איז דאס אנדערע קינד גיבארין גיווארין אזוי וויא אלע קינדער (שניהם אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן) זענען ביידע ניט קיין בכור. ניט צוא ירושה אונ ניט צום כהן. רבי שמעון זאגט (הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים) דער ערשטער קינד איז אבכור צוא דיא ירושה. אונ דער אנדערער קינד איז אבכור מען זאל מוזין געבין פאר אים פינף טאלער צום כהן: ג (מי שלא בכרה אשתו וילדה שני זכרים) אויב אאשה וואס האט נאך ניט גיהאט קיין קינדער. האט גיבארין צווייא זכרים מיט איין מאהל אונ מען וויים ניט וועלכער איז דער בכור (נותן חמש סלעים לכהן) דארף דער פאטער געבין פינף טאלער צום כהן. ווארום איין קינד איז דאך אבכור (מת אחד מהן בתוך שלשים יום) אויב איין קינד איז גישטארבין אין דיא דרייסיג טעג (האב פטור) דארף ניט דער פאטער געבין דיא פינף טאלער. ווארום ער קען זאגין דער בכור

והבנים קיימים. ר"מ אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו. ואם לאו פטורין. ר' יהודה אומר נתחייבו נכסים. זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: **ד** שתי נשים שלא בכרו וילדו שני זכרים. נותן עשר סלעים לכהן. מת א' מהן בתוך ל' יום. אם לכהן א' נתן. יחזיר לו חמש סלעים. אם לשני כהנים נתן. אינו

הבן קודם שלשים אינו חייב בפדיון ועכשיו שהדבר ספק שמא הבכור מת ופטור שמא זה שנשאר הוא הבכור וחייב הוי הכהן מוציא מחבירו. והמוציא מחבירו עליו הראיה. וה"ה שהבן הנשאר פטור מלפדות את עצמו כשיהיה גדול: מת האב. לאחר ל': ואם לאו פטורים. דסבר ר"מ שהאחין שחלקו בנכסי אביהן דין לקוחות יש להן לפי שאין ברירה לכ"א על ירושתו אלא הרי הן כאילו קנו זה מזה כל א' חלקו ואלו הה' סלעים היה חוב על אביהן במלוה על פה ומלוה על פה אינה גובה מן הלקוחות הלכך אם חלקו עד שלא נתנו פטורים: ר' יהודה אומר נתחייבו הנכסים. קסבר האחים שחלקו יורשים הן דיש ברירה לומר כל א' זכה בחלקו ומלוה על פה גובה מן היורשים והלכה כר"י: זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום דאמר' הנקבה יצאה להשונה והמוציא מחבירו עליו הראיה: **ד** שתי נשים. של איש אחד וילדו שני זכרים במחבואה שנתערבו: אם לכהן אחד נתן. פדיון שניהם יחזיר לו הכהן ה' סלעים הואיל ומת בתוך שלשים. ואגלאי מלתא דנפל הוא והוא כדין

איז געשטארבן (מת האב והבנים קיימים) אויב דער פאטער איז געשטארבן אונ די קינדער לעבן. רבי מאיר זאגט (אם נתנו עד שלא חלקו נתנו) אויב איידער זייא האבען צוא טיילט דיא ירושה. האבן זייא גינומען פון דיא ירושה געלט פינף טאלער אונ האבן גיגעבן צום כהן. איז פאר פאלין. בלייבט דיא פינף טאלער ביי דעם כהן (ואם לאו פטורין) אויב זייא האבן שוין צוא טיילט דיא ירושה. יעדער האט שוין גינומען זיין חלק. דארפין זייא ניט געבן דיא פינף טאלער. ווארום יעדער קען זאגן איך בין ניט דער בכור. רבי יהודה זאגט (נתחייבו נכסים) דער פאטער איז דאך שולדיג גיוועזן צוא בצאהלין דיא פינף טאלער צום כהן. אז דער פאטער איז געשטארבן. דארף מען בצאהלין דיא פינף טאלער פון זיין פאר מעגין. אונ אז דיא ביידע קינדער האבן גירשת דאס פאר מעגין. דארפין זייא ביידע בצאהלין דיא פינף טאלער. דער ניט צוויי מיט אהאלבין טאלער. אונ דער גיט צוויי מיט אהאלבין טאלער (זכר ונקבה) אויב דיא צווייא קינדער זענען גיוועזן איינער אזכר אונ איינע אנקבה. אונ מען וויים ניט וועלכער איז פריער גיבארין גיווארין (אין כאן לכהן כלום) נעמט דער כהן גאר ניט. ווארום דער פאטער קען זאגן צום כהן ברייננ עדות אז דער זכר איז פריער גיבארין גיווארין: ד (שתי נשים שלא בכרו וילדו שני זכרים) איינער האט גיהאט צווייא ווייבער וואס זייא האבין נאך ניט גיהאט קיין קינדער. אונ דיא ווייב האט גיבארין אזכר אונ דיא ווייב האט גיבארין אזכר. אונ זייא זענען צו מישט גיווארין. מען דער קענט ניט וועלכעס קינד גיהער צוא דיא ווייב אונ וועלכעס קינד גיהער צוא דיא ווייב (נותן עשר סלעים לכהן) מוז ער געבין צעהן טאלער צום כהן. ווארום ער האט דאך צווייא בכורים (מת אחד מהם בתוך שלשים יום) אויב איין קינד פון דיא צווייא קינדער איז געשטארבן אין דיא דרייסיג טעג וויא ער איז גיבארין גיווארין (אם לכהן אחד נתן) אויב ער האט גיגעבן דיא צעהן טאלער צוא איין כהן (יחזיר לו חמש סלעים) זאל ער אים פינף טאלער צוריק געבן (אם לשני כהנים

נתן

אינו יכול להוציא מידם. זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה. נותן חמש סלעים לכהן. שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות. אין כאן לכהן כלום. אחת בכרה ואחת שלא בכרה וילדו שני זכרים. נותן חמש סלעים לכהן. מת א' מהן בתוך ל' יום האב פטור. מת האב והבנים קיימין ר"מ אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו. ואם לאו פטורין. ר' יהודה אומר נתחייבו נכסים. זכר ונקבה אין כאן

שקל: אין יכ"ל להוציא מידם. דכל חד וחד מצי לים ולומר שריני מחזיק בה בשביל פדיו: כהי: או ב' זכרים ונקבה. ילדו הנשים שני במחבוא: נותן חמש סלעים לכהן דממ"נ חד הוי בכור אם האחת ילדה שני זכרים האחד בכור. ואם האחת ילדה זכר ונקבה נמצא שחברתה ילדה זכר לבדו. והוא בכור והוא שעם הנקבה פט"ר. שמא נקבה יצאה ראשון: אין לכהן כלום. דאיכא למימר הנקבות יצאו תחלה. ואין כאן בכור: האב פטור. דמצי למימר בן המבכרת מת. נתנו עד שלא חלקו כו'. כדפרישית לעיל והלכה כר"י: זכר

נתן) אויב ער האט גיגעבין דיא צעהן טאלער צוא צוויא כהנים (אינו יכול להוציא מידם) קען ניט דער פאטער אפ נעמען דיא פינף טאלער. ניט פון דעם כהן אונ ניט פון דעם כהן. ווארום יעדער כהן קען זאגין מיינע פינף טאלער זענען פאר דעם קינד וואס לעבט (זכר ונקבה) אויב איין ווייב האט גיבארין אזכר. אונ איין ווייב האט גיבארין אנקבה (או שני זכרים ונקבה) אדער דיא צוויא ווייבער האבין גיבארין צוויא זכרים אונ איין נקבה (נותן חמש סלעים לכהן) זאל ער געבין פינף טאלער צום כהן (שתי נקבות וזכר) אויב דיא צוויא ווייבר האבין גיבארין צוויא נקבות אונ איין זכר (או שני זכרים ושתי נקבות) אדער דיא צוויא ווייבער האבין גיבארין צוויא זכרים אונ צוויא נקבות (אין כאן לכהן כלום) נעמט דער כהן גאר ניט. טאמער זענען דיא נקבות פריער גיבארין גיווארין (אחת בכרה ואחת שלא בכרה) אויב איין ווייב האט שוין אמאהל גיהאט אקינד. אונ איין ווייב האט נאך קיין מאהל ניט גיהאט קיין קינד (וילדו שני זכרים) אונ זייא האבין גיבארין צוויא זכרים (נותן חמש סלעים לכהן) זאל ער געבין פינף טאלער צום כהן (מת אחד מהן בתוך שלשים יום) אויב איין קינד פון דיא צוויא קינדער איז גישטארבען אין דיא דרייסיג טעג ווייא ער איז גיבארין גיווארין (האב פטור) דארף ניט דער פאטער געבין דיא פינף טאלער. ווארום ער קען זאגין דער בכור איז גישטארבין (מת האב והבנים קיימין) אויב דער פאטער איז גישטארבין אונ דיא קינדער לעבין. רבי מאיר זאגט (אם נתנו עד שלא חלקו נתנו) אויב איידער זייא האבין צו טיילט דיא ירושה. האבין זייא גינומען פון דיא ירושה געלט פינף טאלער אונ האבין גיגעבין צום כהן. איז פאר פאלין. בלייבט דיא פינף טאלער בייא דעם כהן (ואם לאו פטורין) אויב זייא האבין שוין צו טיילט דיא ירושה. יעדער האט שוין גינומען זיין חלק. דארפין זייא ניט געבין דיא פינף טאלער. ווארום יעדער קען זאגין איך בין ניט דער בכור. רבי יהודה זאגט (נתחייבו נכסים) דער פאטער איז דאך שולדיג גיוועזן צו בצאהלין דיא פינף טאלער צום כהן. אז דער פאטער איז גישטארבין. דארף מען בצאהלין דיא פינף טאלער פון זיין פארמעגין. אונ אז דיא ביידע קינדער האבין גירשת דאס פארמעגין. דארפין זייא ביידע בצאהלין דיא פינף טאלער. דער גיט צוויא מיט אהאלבין טאלער. אונ דער גיט צוויא מיט אהאלבין טאלער (זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום) אויב דיא צוויא קינדער זענען גיוועזן איינער אזכר אונ איינע אנקבה. אונ מען ווייס ניט טאמער איז דער זכר גיבארין גיווארין פון דיא ווייב וואס זיא האט שוין אמאהל גיהאט

ונקבה. יש לומר אותה שלא בכרה ילדה הנקבה ואין כאן בכור: ה מת אחד. מן הולדות: יחזיר להם חמש סלעים. ויחלוקו שני האבות. וה״מ כשכתב אחד מהן הרשאה לחברו אבל אם לא כתב אחד מהן הרשאה לחברו כי אזיל חד מנייהו לגבי כהן דחי ליה לומר בנך הוי. וכי אזיל אידך דחי ליה לומר בנך הוי: זכר ונקבה האבות פטורים. דכל חד וחד א״ל לכהן. הנקבה שלי היא: והבן חייב לפדות את עצמו. דמ״מ בכור הוא: שתי נקבות וזכר. י״ל שאחת ילדה נקבה והאחרת זכר ונקבה והנקבה יצאה תחלה הלכך אין כאן לכהן כלום. וכן ב׳ זכרים וב׳ נקבות: ו אחת

לכהן כלום ה שתי נשים של שני אנשים. שלא בכרו. וילדו שני זכרים. זה נותן חמש סלעים לכהן. וזה נותן חמש סלעים לכהן. מת א׳ מהן בתוך ל׳ יום. אם לכהן אחד נתנו. יחזיר להן חמש סלעים. אם לשני כהנים נתנו. אינן יכולין להוציא מידם. זכר ונקבה האבות פטורין. והבן חייב לפדות את עצמו. שתי נקבות וזכר. או שני זכרים ושתי נקבות. אין כאן לכהן כלום: ו אחת בכרה ואחת שלא בכרה. של שני אנשים. וילדו שני

אקינד. איז ער ניט קיין בכור. נעמט דער כהן גאר ניט. ווארום דער פאטער קען זאגן צום כהן ברייננ עדות אז דער זכר איז אבכור: ה (שתי נשים של שני אנשים) צווי ווייבער פון צווייא מאנען (שלא בכרו) וואס זייא האבן נאך ניט געהאט קיין קינדער (וילדו שני זכרים) אונ זייא האבן געבארין צווייא זכרים. זענען ביידע בכורים (זה נותן חמש סלעים לכהן) דער מאן דארף געבן פינף טאלער צום כהן (וזה נותן חמש סלעים לכהן) אונ דער מאן דארף געבן פינף טאלער צום כהן (מת אחד מהן בתוך שלשים יום) אויב איין קינד פון דיא צווייא קינדער איז געשטארבן אין דיא דרייסיג טעג וויא ער איז געבארין געווארין (אם לכהן אחד נתנו) אויב זייא האבן געגעבן דיא צעהן טאלער צו איין כהן (יחזיר להן חמש סלעים) מוז ער זיי צוריק געבן פינף טאלער. אונ זייא ביידע צו טיילין זיך מיט דיא פינף טאלער. דער פאטער נעמט צווייא מיט אהאלבין טאלער. אונ דער פאטער נעמט צווייא מיט אהאלבין טאלער (אם לשני כהנים נתנו) אויב זייא האבן געגעבן דיא צעהן טאלער צו צווייא כהנים (אינן יכולין להוציא מידם) קענען זייא ניט אפ נעמען פון זייא דיא פינף טאלער. ווארום יעדער כהן קען זאגן מייגע פינף טאלער זענען פאר דעם לעבעדיגען קינד (זכר ונקבה) אויב איין אשה האט געבארין אזכר. אונ איין אשה האט געבארין אנקבה. אונ מען ווייס ניט וועלכע האט געבארין דעם זכר אונ וועלכע האט געבארין דיא נקבה (האבות פטורין) זענען דיא פאטערס פטור צו געבן דיא פינף טאלער צום כהן. ווארום יעדער וועט זאגן מיין ווייב האט געבארין דיא נקבה (והבן חייב לפדות את עצמו) אונ דער זוהן אז ער וועט גרויס ווערין מוז ער זיך אויס לייזין. ווארום ער איז דאך געוויס אבכור (שתי נקבות וזכר) אויב דיא ווייבער האבן געבארין צווייא נקבות אונ איין זכר. קען זיין איינע האט געבארין אנקבה אליין. אונ דיא אנדערע האט געבארין פריער דיא נקבה דער נאך דעם זכר. איז דער זכר ניט קיין בכור (או שני זכרים ושתי נקבות) אדער עס זענען געבארין געווארין צווייא נקבות אונ צווייא זכרים. קען אויך זיין אז יעדע אשה האט געבארין אנקבה מיט אזכר. אנקבה פריער דער נאך אזכר. זענען דיא זכרים ניט קיין בכורים (אין כאן לכהן כלום) האט דער כהן גאר ניט: ו (אחת בכרה ואחת שלא בכרה) אויב איין אשה האט שוין אמאהל געבארין אקינד. אונ איין אשה האט נאך קיין מאהל ניט געבארין קיין קינד (של שני אנשים) אונ דיא צווייא ווייבער זענען פון צווייא מאנען (וילדו שני זכרים) אונ

בכרה ואחת שלא בכרה וכו'. אין כאן לכהן כלום. די"ל שמבכרת ילדה הנקבה: מת הבן בתוך שלשים יום. אבכורות ודאין דעלמא קאי: יחזיר. דכפל סוס. ולא מחייב בפדיון עד לאחר שלשים יום: מת ביום שלשים כיום שלפניו. ואע"פ שנתן לו יחזיר דגמרינן חדש חדש ממדבר כתיב הכא (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה. וכ' במדבר (שם ג) פקוד כל בכור זכר מבן חדש ומעלה דמשמע לאחר שלשים: ר"ע אם נתן לא יטול. מספקא ליה לר"ע מדאיצטריך למכתב ומעלה גבי ערכין. ולא גמרינן ממדבר. הוו לה שני כתובים הבאים כאחד. ואין מלמדים. הלכך אם נתן לא יטול. ואם לא נתן לא יתן. דהמוציא מחבירו עליו הראיה והל' כחכמים בחזקת שלא נפדה. דלא עביד איניש דפריק

זכרים. זה שלא בכרה אשתו. נותן חמש סלעים לכהן. זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום. מת הבן בתוך שלשים יום. אע"פ שנתן לכהן. יחזיר (לו חמש סלעים). לאחר שלשים יום. אף ע"פ שלא נתן יתן. מת ביום שלשים כיום שלפניו. ר"ע אומר אם נתן. לא יטול. ואם לא נתן. לא יתן. מת האב בתוך שלשים יום. בחזקת שלא נפדה. עד שיביא ראיה שנפדה.

זייא האבין איצט געבארין צווייא זכרים (זה שלא בכרה אשתו נותן חמש סלעים לכהן) דער פאטער וואס זיין ווייב האט נאך ניט געהאט קיין קינדער גיט ער פינף טאלער צום כהן (זכר ונקבה) אויב איינע האט געבארין א זכר אונ איינע האט געבארין א נקבה. אונ מען ווייס ניט וועלכע האט געבארין דעם זכר אונ וועלכע האט געבארין א נקבה (אין כאן לכהן כלום) גיט דער כהן גאר ניט. ווייל טאמער די אשה וואס האט שוין אמאהל געהאט קינדער. האט געבארין דעם זכר. אונ די וואס האט נאך ניט געהאט קיין קינדער האט געבארין די נקבה. איז דאך דא ניטא קיין בכור (מת הבן בתוך שלשים יום) איינער האט געהאט אגעוויסען בכור. אונ אין די דרייסיג טעג ווי דער בכור איז געבארין געווארין איז ער געשטארבין (אף על פי שנתן לכהן) אפילו ער האט געגעבין צום כהן פינף טאלער (יחזיר) מוז דער כהן צוריק אפ געבין די פינף טאלער (לאחר שלשים יום) אונ אויב דער בכור איז געשטארבין נאך דרייסיג טעג (אף על פי שלא נתן יתן) אפילו דער פאטער האט נאך ניט געגעבין די פינף טאלער ווען דער בכור האט געלעבט מוז ער איצט געבין נאך זיין טויט (מת ביום שלשים) אויב דער בכור איז געשטארבין דעם דרייסיגסטען טאג (כיום שלפניו) איז גלייך ווי ער וואלט געשטארבין מיט א טאג פריער. אין די דרייסיג טעג. אונ אפילו ער האט שוין געגעבין די פינף טאלער צום כהן מוז ער זייא צוריק געבין. רבי עקיבא זאגט (אם נתן לא יטול) אויב דער פאטער האט שוין געגעבין די פינף טאלער צום כהן. זאל ער זייא ניט נעמען צוריק פון אים (ואם לא נתן לא יתן) אונ אויב ער האט נאך ניט געגעבין צום כהן די פינף טאלער. זאל ער זייא אים ניט געבין (מת האב בתוך שלשים יום) אויב דער פאטער איז געשטארבין אין די דרייסיג טעג. אונ מען ווייס ניט צוא ער האט געגעבין פינף טאלער צום כהן אויס צוא לייזין זיין זוהן. צוא ניין (בחזקת שלא נפדה) איז געווים אז דער פאטער האט נאך ניט געגעבין די פינף טאלער. אונ דער בכור איז נאך ניט אויס געלייזט. אז ער וועט גרויס ווערין וועט ער מוזין געבין פאר זיך די פינף טאלער. ווארום עס איז ניט דער שטייגער אפאטער זאל געבין פינף טאלער צום כהן אויס צוא לייזין דעם בכור אין די דרייסיג טעג (עד שיביא ראיה שנפדה) ביז דער בכור וועט

לאחר ל׳ יום. בחזקת שנפדה עד (שיביא ראיה) שלא נפדה. הוא לפדות ובנו לפדות. הוא קודם את בנו. ר׳ יהודה אומר בנו קודמו. שמצותו על אביו ומצות בנו עליו: ז חמש סלעים של בן. במנה צורי. שלשים של עבד. וחמשים של אונס ושל מפתה. ומאה של מוציא שם רע. כולם בשקל

הון סלעים: לאחר שלשים בחזקת שנפדה. הכהן (הוי מוציא מחבירו והוציא כהו): הוא קודם לבנו. הכל מודים כל היכא דלית ליה אלא חמש סלעים הוא קודם את בנו דמלוה דידיה עדיף כי פליגי דאיכא חמש סלעים ממשעבדי וה׳ בני חורי ר״י סבר מלו׳ הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא וה׳ סלעים דידיה דאחייב בהו אבוה אזיל כהן וטריף ממשעבדי וסברי שעבודו של כהן קדים והיינו דקאמר שמצותו על אביו כלומר שמאביו נשתעבדו הנכסים ובהני חמש בני חורי פריק לבריה מיד. דאי יהיב בני חורי משום פדיון דידיה. הו לא מפריק בנו דשמא שעבוד הלקוחות קודם ללידת בנו ורבנן סברי מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמי ולא יהיב בני חורי בשביל בנו הו לא מפריק איהו דכהן לא אתי טריף מלקוחות הלכך מלוה דידיה עדיף והלכה כחכמים: ז ה׳ סלעים של בן. הסלע האמור במשנה סוף הפרק האמור בתורה בכ״מ ופעמים נקרא בתורה כסף. חמשים כסף. מאה כסף והוא היה בימי משה משקל ג׳ מאות ועשרים גרגירי שעורה ובבית שני הוסיפו עליו והעלוהו למשקל ג׳ מאות וש״ד שעורה. וכן נוהגים היום לחמש סלעים של בן ונמלאו חמש סלעים משקל אלף וע׳ מאות ועשרים שעורות בינונית

בריינגען עדות אז דער פאטער האט אים אוים געלייזט. איז ער שוין פטור (לאחר שלשים יום) אויב דער פאטער איז געשטארבען נאך דרייסיג טעג וויא דער בכור איז געבארין געווארין (בחזקת שנפדה) זאגין מיר אז דער בכור איז געוויס אוים געלייזט געווארין (עד שיאמרו לו שלא נפדה) ביידין מענטשין זאגין זייא האבין געהערט פון זיין פאטער וויא ער הט געזאגט פאר זיין שטארבין אז ער האט נאך ניט אוים געלייזט דעם בכור (הוא לפדות ובנו לפדות) אויב דער פאטער דארף געבין פינף טאלער צום כהן ער זאל זיך אליין אוים לייזין. ווארום ער איז אויך אבכור. אונ זיין פאטער האט אים ניט אוים געלייזט. אונ ער דארף אוים לייזין דעם זוהן וואס ער איז אבכור. אונ ער האט נאר פינף טאלער (הוא קודם את בנו) זאל ער פריער זיך אוים לייזין מיט דיא פינף טאלער וואס ער האט איצט. אז ער וועט האבין נאך אמאהל פינף טאלער וועט ער אוים לייזין דעם זוהן. רבי יהודה זאגט (בנו קודמו) פריער זאל ער אוים לייזין זיין זוהן מיט דיא פינף טאלער וואס ער האט איצט. אונ אז ער וועט האבין. נאך אמאהל פינף טאלער וועט ער זיך אוים לייזין (שמצותו על אביו) דיא מצוה פון דעם פאטער אוים צו לייזין איז געווען אויף זיין פאטער (ומצות בנו עליו) אונ דיא מצוה דעם זוהן אוים צו לייזין איז אויף דעם פאטער ועיין בהרע״ב מה שפירשו: ז (חמש סלעים של בן במנה צורי) דיא פינף טאלער וואס מען גיט דעם כהן אוים צו לייזין דעם בכור. זאל מען געבין דיא טאלערס פון דיא מדינה צור (שלשים של עבד) דיא דרייסיג טאלער וואס מען בצאלט פאר אעבד כנעני אויב אאקס האט אים גיהרגת (וחמשים של אונס ומפתה) אונ דיא פופציג טאלער וואס מען דארף געבין אז מען גייט אבתולה אדער מען רעט איר איבער אונ מען איז מיט איר מזנה (ומאה של מוציא שם רע) אונ דיא הונדערט טאלער וואס מען דארף געבין אז אמאן ציהט אוס אשלעכטין נאמען אויף זיין ווייב אז ער האט ניט געפונען בייא איר קיין בתולים (כולם בשקל הקדש

הקדש במנה צורי. וכולם נפדין בכסף ובשוה כסף. חוץ מן השקלים: ח אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות ולא בהקדשות. כתב לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים. חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי. לפיכך אם

של כסף מוקף: במנה צורי. היולא במדינות צור וכל כסף של תורה כגון חמשת סלעים של בן. שלשים של עבד וחמשים של אונס ומפתה. ומאה של מוליא שם רע. כולם במנה צורי בהוא כסף מזוקק. וכל כסף שהוא מדבריהם כגון הקנסות וכתובת אשה לדברי הרמב"ם כלם כסף מדינה שהוא משמונה חלקים שבכסף צורי כלומר אחד משמונה חלקים שבכסף צורי הלכך כתובת אבל רבותי הורו שכתובת בתולה יש לה דין כסף של תורה. שכן כתיב כמוהר הבתולות ומאתן זוז הן של כסף נקי ומשקל כל זוז ל"ו שעורות: וכולן נפדין. ה"ק וכל הנפדים נפדין בכסף ובשוה כסף: חוץ מן השקלים. כל הנפדין כגון בכור אדם והקדשות נפדין בין בכסף בין בשוה כסף חוץ מן השקלים שהבא לשקול מחלית השקל לריך שיתן אותו מכסף נקי מטבע מלוייר ולא שוה כסף. ומעשר שני נמי אין נפדה אלא במטבע של כסף שיש עליו צורה. ולא בשוה כסף דכתיב (דברים יד) וצרת הכסף בידך כסף שיש עליו צורה: ח אין פודין. בכור אדם: לא בעבדים. אע"ג דאמרן לעיל בכסף ובשוה כסף. אין פודין לא בעבדי' ולא בשטרו'. שאם יש לו שטר על חבירו בחמש סלעים ונתנו לכהן ביגב הוא חוב בפדיון בנו אין בנו פדוי: ולא בהקדשות. כלומר ולא בהקדשות נמי אין פודין אותן לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות: כתב לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים. משום פדיון בנו: חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי. דבר תורה בנו פדוי לכשיתן ומה טעם אמרו יתן ובנו אינו פדוי. גזירה שמא יאמרו פודין בשטרות: לפיכך. דאמרי' שחייב ליתן לו ב' סלעים אחרים לפדיון בנו: אם רצה הכהן להחזירם וליתנם לו במתנה רשאי. הג:

במנה צורי) דיא אלע טאלערס זאל מען וועגן אויף דיא הייליגע וואג. וויא זאלין זיין אזעלכע טאלערס וויא עס איז אין דיא מדינה צור (וכולם נפדין בכסף ובשוה כסף) דיא אלע זאכין וואס מען דארף אויס לייזן. מעג מען אויס לייזן מיט וואלפערע טאלערס אונ מיט אזעלכע זאכין וואס זעגען ווערט געלט (חוץ מן השקלים) נאר אז מען גיט אמחצית השקל. מוז מען געבין אזילבערנע מטבע. אונ מען טאר ניט געבין אזעלכע זאכין וואס זעגען ווערט געלט: ח (אין פודין) מען טאר ניט אויס לייזן אבכור (לא בעבדים) מען טאר ניט געבין פאר דעם בכור אקנעכט אדינסט (ולא בשטרות) אונ אויב דער פאטער פון בכור האט אוועקסיל אויף איינעם אויף פינף טאלער. אונ ער האט געגעבין דעם וועקסיל צום כהן ער זאל אפ נעמען דיא פינף טאלער פאר דעם בכור. איז נאך דער בכור ניט אויס געלייזט (ולא בקרקעות) אונ אויב ער גיט אשטיקיל פעלד וואס איז ווערט פינף טאלער צום כהן פאר דעם בכור. איז נאך דער בכור ניט אויס געלייזט (ולא בהקדשות) אונ אז מען דארף אויס לייזן הייליגע זאכין פון בית המקדש. וויא זאלין ווערין חולין. קען מען זיי ניט אויס לייזן ניט מיט קנעכט אונ ניט מיט וועקסלען אונ ניט מיט פעלדער. נאר מיט געלט אדער מיט אנדערע זאכין וואס זעגען ווערט געלט (כתב לכהן שהוא חייב לו חמש סלעים) אויב דער פאטער האט געשריבען אויף אפאפיר אז ער איז שולדיג צום כהן פינף טאלער אויס צו לייזן געלט פאר זיין בכור (חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי) מוז ער געבין צום כהן דיא פינף טאלער. אונ דער בכור איז ניט אויס געלייזט. נאר ער מוז אים געבין נאך אמאהל פינף טאלער אויס צו לייזן דעם בכור (לפיכך) דריבער ווייל מיר זאגין אז ער מוז אים געבין נאך אמאהל פינף טאלער (אם רצה הכהן ליתן לו מתנה) אויב דער כהן ווער נאך וויא ער האט שוין גענומען דיא פינף טאלער) ווי ער זייא אים צוריק שיקען

רצה הכהן ליתן לו מתנה. רשאי. המפריש פדיון בנו ואבד. חייב באחריותו שנאמר (במדבר יח) יהיה לך ופדה תפדה: ט הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב. ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם. ואינו נוטל פי שנים בשבח. ולא בראוי כבמוחזק. ולא האשה בכתובתה.

תקנה אחרת ליכא ואע"פ שהכהן רשאי להחזיר וליתן החמש סלעים במתנה לאבי הבכור. אם דעת אבי הבן סומכת בוודאי שיחזיר לו הכהן החמש סלעים אין הבן פדוי. בין החזיר הכהן בין לא החזיר. כך נראה מן הגמ': שנא' יהיה לך ופדה תפדה. כשיהיה לך הפדיון אז בנו פדוי והאי קרא לאהרן נאמר: ט ולא בנכסי האם. נכסי מלוג של האם. דכתיב (דברים כא) כי הוא ראשית אונו לו משפט הבכורה. משמע דאדידיה קאי. כלומר בנכסי משפט הבכורה ולא בנכסי אמהו: ואינו נוטל פי שנים בשבח. אם השביחו הנכסים לאחר מיתת האב קודם שחלקו. אין הבכור נוטל פי שנים בשבח אלא שמין את הנכסים מה שהן שוין בשעת מיתת אביהן והבכור נוטל פי שנים בהן בלבד. שנאמר (שם) בכל אשר ימצא לו לאב בשעת מיתה: בראוי. בנכסים שלא היה אביהן מוחזק בשעת מיתתו. אבל ראוין היו ליפול לו בירושה ונפלו להן לאחר זמן אין הבכור נוטל בהן פי שנים: ולא האשה בכתובתה. בשבח שהשביחו אם אין שוין הנכסים בשעת מיתת בעלה כדי שיעור כתובתה ואח"כ השביחו. אינה נוטלת כתובתה. אלא כמה שהיו שוין. ואע"ג דבעלמא ב"ח גובה השבח. מקולי כתובה שנו כאן וכן אינה נוטלת בראוי כבמוחזק:

רשאי) מעג ער (המפריש פדיון בנו ואבד) אויב איינער האט אוועק געלייגט פינף טאלער ער זאל מיט זיא אויס לייזין זיין זוהן דעם בכור. אונ דיא פינף טאלער זענען פאר לארין געווארין (חייב באחריותו) דארף ער געבין אנדערע פינף טאלער (שנאמר) ווארום עס שטייט אין פסוק (יהיה לך ופדה תפדה) אויב דער כהן וועט האבין דיא פינף טאלער. וועט דער בכור זיין אויס געלייזט. אונ אז דער כהן האט נאך ניט דיא פינף טאלער. איז נאך דער בכור ניט אויס געלייזט: ט (הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב) אויב דער בכור מיט נאך ברידער קומען ירשנן זייער פאטער. נעמט דער בכור צוויא חלקים (ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם) אבער אז דער בכור מיט נאך ברידער קומען ירשנן זייער מוטער. נעמט ניט דער בכור צוויא חלקים. נאר אלע ברידער טיילין זיך גלייך (ואינו נוטל פי שנים בשבח) אויב דאס פאר מעגין וואס דער פאטער האט געלאזין ווען ער איז געשטארבין. איז למשל ווערט געוועזן הונדערט רובל אונ איצט ווען זיי קומען צו טיילין איז ווערט הונדערט מיט פופציג רובל. נעמט נאר דער בכור צוויא חלקים פון דיא הונדערט רובל. אבער פון די פופציג רובל נעמט ער ניט קיין צוויא חלקים. נאר מיט דיא פופציג רובל טיילין זיך אלע ברידער גלייך (ולא בראוי כבמוחזק) פון דעם פר מעגין וואס עס איז דא אין שטוב ווען דר פאטר שטארבט. נעמט דר בכור צוויי חלקים. אבר פון דעם פר מעגין וואס עס קומט צו די קינדער נאך דעם פאטערס טויט. דהיינו מען נעמט אפ דעם פאטערס חובות נאך דעם פאטערס טויט. פון דיא געלט נעמט ניט דר בכור צוויא חלקים. נאר אלע ברידער טיילין זיך גלייך (ולא האשה בכתובתה) א אשה וואס מאנט דיא כתובה נאך איר מאנס טויט למשל איז הונדערט רובל אונ דאס פארמעגין וואס איז געבליבען אין שטוב ווען דער מאן איז געשטארבין איז נאר ווערט געוועזן זיבעציג רובל. אבער איצט איז דאס פאר מעגין פאר בעסערט געווארין אונ עס איז ווערט הונדערט רובל. אדער מען האט אפ גענומען דעם מאנס חובות. אונ איצט איז שוין דא הונדערט רובל. פון דעסטוועגן נעמט

האשה בכתובתה. ולא הבנות במזונותיהן. ולא היבם. וכולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק: י אלו שאינן חוזרין ביובל. הבכורה.

ולא הבנות. שנוטלות מזונות לאחר מיתת אביהן בתנאי כתובה ובנן נוקבן די יהוויין ליכי מנאי יהויין יתבן בביתי ומתזנן מנכסאי לא מן השבח שהשביחו הנכסים ולא מן הראוי לבוא לאחר מיתה כיון דמזונות הבנות מתנאי כתובה הן ככתובה דמו: ולא היבם. שנוטל חלק המת שיבם את אשתו אינו נוטל חלק אחיו לא מן השבח ולא מן הראוי לבא מאי טעמא דבכור קרייה רחמנא (דברים כה) והיה הבכור אשר תלד כבכור מה בכור אינו נוטל בשבח ולא בראוי לבוא. אף יבם אינו נוטל לא בשבח ולא בראוי לבוא: וכולן אין נוטלין בשבח. הכי תנא ליה לאתויי שבחא דממילא כגון תבואה שהיתה שחת כשמת אביו ועכשיו נעשו שבולים. או תמרים כמדר ונעשו עכשיו תמרים גדולים. דאי מרישא ה"א כי אין בכור נוטל פי שנים בשבח ה"מ בשבח שהשביחו אחיו כגון זבל שדות וקשקוש ועדור: ולא בראוי כבמוחזק. לאתויי אם היה אביהם חי בשעת מיתת אביהם והיו נכסים ראויים ליפול להם כשימות. אע"ג דודאי עתידים ליפול להם ואפילו יש לו בן אחר יטלו אלו חלק אביהן וסד"א דכמוחזק דמי קמ"ל. דאי מרישא ה"א ראוי דקתני רישא שאין הבכור נוטל בו. כגון שנפלו להן נכסי אחי אביהן שלא היו לו בנים בשעת מיתת אביהן. ואין ראוין אלא מספק דשמא לא יהיה לו זרע: י הבכורה. אינה חוזרת ביובל דכתיב (שם כא) פי שנים מקיש שני חלקיו זה לזה מה חלק פשיטותו אינה חוזרת ביובל דירושה היא כדכתיב (שם) והיה ביום

נאר די אשה זיבעציג רובל אזוי ווי עס איז געוועזן ווען דער מאן איז געשטארבן (ולא הבנות במזונותיהן) אז דער פאטער שטארבט און די טעכטער קומען מען זאל זיא געבן עסן ביז צו זייער חתונה (אזוי ווי עס שטייט אין דיא כתובה) גיט מען זיא נאר פון דעם פאר מעגין וואס עס איז געבליבען אין שטוב ווען דער פאטער איז געשטארבן. אבער דר פון וואס דער פאר מעגין איז איצט מער ווערט ווי פריער. אדער פון דעם פאטערס חובות וואס מען האט אפ גינומען נאך דעם פאטערס טויט. געמען זיא ניט (ולא היבם) אויב איינער (יעקב) האט גיהאט דרייא זיהן ראובן שמעון לוי און יעקב איז געשטארבן. און איידער דיא דרייא זיהן האבן זיך צו טיילט מיט דיא ירושה. איז ראובן אויך געשטארבן אן קינדער. און שמעון האט מיבם געוועזן חתונה גיהאט מיט ראובנס ווייב. דער נאך אז שמעון וויל זיך צו טיילין מיט לוי מיט דיא ירושה פון זייער פאטער יעקב. דארף שמעון נעמען צוויי חלקים. זיין חלק און דעם חלק פון ראובן. און לוי נעמט נאר איין חלק. אבער נאר פון דעם פאר מעגין וואס עס איז געוועזן אין שטוב ווען ראובן איז געשטארבן. אבער מיט דעם וואס דער פאר מעגין איז פון ראובנס טויט ביז איצט מער ווערט ווי פריער. אדער מיט דעם פאטערס חובות וואס מען האט אפ גינומען נאך דעם ווי ראובן איז געשטארבן. געמט שמעון מיט לוי גלייכע חלקים. שמעון נעמט העלפט און לוי נעמט העלפט (וכולם אין נוטלין בשבח) דיא אלע וואס זענען גירעכונט אין דיא משנה נעמען ניט אפילו וואס עס איז פאר בעסערט געווארין פון זיך אליין (ולא בראוי כבמוחזק) און זיא נעמען ניט קיין חלק אין דיא זאכן וואס עס קומט נאך זייער פאטערס טויט. אזוי ווי זיא נעמען אין דיא זאכן וואס עס איז שוין דא וועיין בהרע"ב: י (אלו שאין חוזרין ביובל) דיא זאכן גיט מען ניט צוריק אום יובל (הבכורה) דיא צווייא חלקים ירושה וואס דער בכור

והיורש את אשתו. והמיבם את אשת אחיו. והמתנה. דברי ר״מ. וחכ״א מתנה כמכר. ר״א אומר כלן חוזרין ביובל. רבי יוחנן בן ברוקה אומר היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה וינכה להם מן הדמים:

ביום שנחלו את בניו אף חלק בכורתו ירושה: והיורש את אשתו. דהאי תנא סבר דאורייתא היא לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה (במדבר כז) מכאן שהבעל יורש את אשתו: והמיבם את אשת אחיו. ונטל חלק אחיו ירושה גמורה היא ואינו מחזיר לשאר אחיו ביובל דבכור קרייה רחמנא והיה הבכור והבכורה אינה חוזרת ביובל כדלעיל: והמתנ׳ דברי ר״מ. דמכר הוא דאמר רחמנא להדר ביובל ירושה ומתנה לא: וחכ״א מתנה כמכר. דכתיב (ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו וקרא יתירא הוא דהא כבר נאמר (שם) ושבתם איש אל אחוזתו אלא לרבות את המתנה הוא דאתא: ר״א אומר כלן חוזרין ביובל. סבר לה כרבנן דאמרי תשובו לרבות את המתנה והני כולהו מתנה נינהו בכור לתת לו פי שנים מתנה קרייה רחמנא והיורש את אשתו ירושת הבעל דרבנן והמיבם את אשת אחיו בכור קריי׳ רחמנ׳ מה בכור׳ מוחלת אף יבם מוחל: היור׳ את אשתו יחזיר לבני משפחה. ר״י בן ברוקה ס״ל ירוש׳ הבעל את אשתו דאוריי׳ היא והב״ע כגון שהורישתו אשתו בית הקברות ומשום פגם משפחה אמרו רבנן לשקול דמי ולהדר הקברות לבני משפחה: וינכה להם מן הדמים. דמי קבר אשתו דהוא מיהא חייב בקבורתה והל׳ כחכמים דמתנה כמכר וכרבי יוחנן בן ברוקה דבעל שהורישתו אשתו בה״ק שקיל דמי ומהדר

נעמט. בלייבט ביא אים אויף אייביג. אונ ער דארף ניט צוריק געבין אום יובל (והיורש את אשתו) אז אמאן ירשת זיין ווייב בלייבט ביא אים די ירושה אויף אייביג. אונ ער דארף ניט צוריק געבין אום יובל (והמיבם את אשת אחיו) אז ער איז מיבם זיין ברודערס ווייב. אונ ער נעמט צו דאס פארמעגין פון זיין ברודער. בלייבט ביי אים די ירושה אויף אייביג. אונ ער דארף ניט צוריק געבין אום יובל (והמתנה) אז איינער שיינקט דעם אנדערין אפעלד אדער אשטוב. בלייבט די מתנה ביא אים אויף אייביג. אונ ער דארף ניט צוריק געבין אום יובל (דברי רבי מאיר) אזוי זאגט רבי מאיר (וחכמים אומרים) אונ די חכמים זאגין (מתנה כמכר) שיינקען איז גלייך וויא פאר קויפין. אזוי וויא אז איינער פאר קויפט אזאך איז דאס נאר פאר קויפט ביז יובל. אונ אז עס קומט יובל מוז מען אים צוריק געבין. אזוי אז איינער שיינקט אזאך. איז דאס נאר גישיינקט ביז יובל. אונ אז עס קומט יובל מוז מען אים צוריק געבין. רבי אליעזר זאגט (כולן חוזרין ביובל) די אלע מענטשין מוזין צוריק געבין אום יובל וואס זיא האבין גינומען. דער בכור מוז זיין חלק צוריק געבין צו די ברידער אום יובל. אונ ער מיט די ברידער צו טיילין זיך מיט דעם חלק. דער מאן וואס ירשת אווייב אז עס קומט יובל מוז ער צוריק געבין די ירושה צו איהרע יורשים. אונ אז איינער איז מיבם זיין ברודערס ווייב אונ ער נעמט זיין ברודערס פאר מעגין. אז עס קומט יובל מוז ער אוועק געבין דאס פאר מעגין צו די וואס דארפין אים ירשנן. אונ אז איינער שיינקט אזאך צו זיין חבר. איז דאס נאר גישיינקט ביז יובל. אונ אז עס קומט יובל מוז ער אים צוריק געבין. רבי יוחנן בן ברוקה זאגט (היורש את אשתו) אז איינער האט גירשת פון זיין ווייב אבית הקברות (פאר צייטין האט יעדער משפחה גיהאט אבזונדער בית הקברות) (יחזיר לבני משפחה) מוז ער דעם בית הקברות צוריק געבין צו די משפחה. נאר די משפחת מוזין אים בצאהלין וויא וויפיל דער בית הקברות איז ווערט (וינכה להם מן הדמים) נאר

בית הקברות לבני משפחה. ומנכה להם מן בלא מום: אבל לא במוקדשין. כגון קדשים
הדמים דמי קבר אחתו: קלים. דאיכא למ"ד ממון בעלים נינהו הד"א
פרק ט **מעשר** בהמה. כל אשר יעבור ליעשר. קמ"ל והיה קדש אמר רחמנא ולא
תחת השבט העשירי שכבר קדוש: בכבשים ועזים. כלומר ונוהג
בכבשים ובעזים:

יהיה קדש. ומקריבים חלבו ודמו. והבשר נאכל לבעלים טהורים בירושלים כדקדשים. ואם בעל מום הוא אוכלים אותו בטומאה בכ"מ: בפני הבית ושלא בפני הבית. והאידנא אמור רבנן. דלא ליפרשו מעשר

פ"ט **מעשר** בהמה נוהג בארץ ובח"ל. בפני הבית ושלא בפני הבית. בחולין אבל לא במוקדשין. ונוהג בבקר ובצאן. ואינן מתעשרים מזה על זה. בכבשים ובעזים. ומתעשרין מזה על זה. בחדש ובישן. ואינן מתעשרין מזה על זה. שהיה בדין מה אם החדש והישן שאינן כלאים זה בזה. אין מתעשרין

מתעשרין מזה על זה. מדרבי רחמנא ולאן. דמשמע כל לאן מין אחד חשיב ליה לענין מעשר: בחדש. שנולדו לאחר ר"ח אלול. שהוא ר"ה למעשר בהמה וכישן שנולדו קודם אלול: ואין מתעשרין מזה ע"ז.

בהמה משום תקלה. דאין לנו בית להקריבה. מן החדש על הישן. ומן הישן על החדש דכתיב וצריך להניח עד שתפול בה מום. ואתי בה עשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד לידי תקלה דגיזה ועבודה. או שמא ישהנה מעשר בהמה ואחד מעשר דגן מה מעשר דגן

ער זאל זיא אפ רעכענען פון דיא געלט וויא פיל דער קבר פון זיין ווייב איז ווערט. וואראום
ער וואלט דאך גידארפט קויפן פון אירעטוועגין א קבר:

פרק ט א (מעשר בהמה נוהג בארץ ובחוץ לארץ) יעדר מענטש דארף צייהלען זיינע בהמות
איינציגווייס. אונ יעדער צעהנטער זאל זיין הייליג. סייא אין ארץ ישראל
אונ סייאין הויז לארץ (בפני הבית ושלא בפני הבית) סייא ווען דער בית המקדש איז דא
אונ סייא ווען דער בית המקדש איז ניטא (בחולין אבל לא במוקדשין) פראסטע בהמות
מעשרת מען. אבער ניט קרבנות (ונוהג בבקר ובצאן) מען דארף מעשרין רינדער אונ
שעפסין (ואינן מתעשרין מזה על זה) אונ מען מעשרת ניט פון איינס אויף דאס אנדערע.
מען מוז צייהלין צעהן רינדער בזונדער אונ צעהן שעפסין בזונדער. אונ אויב ער האט ניט
קיין צעהן רינדער אדער ער האט ניט קיין צעהן שעפסין אפילו דיא רינדער מיט דיא
שעפסין צו זאמען איז דא צעהן. פון דעסטוועגין מעשרת מען זייא ניט (בכבשים ובעזים)
מען דארף מעשרין שעפסין אונ ציגען (ומתעשרין מזה על זה) אונ מען מעג מעשרין פון
איינס אויף דאס אנדערע. אויב עס זענען דא עטליכע שעפסין אונ עטליכע ציגן.
צו זאמען איז צעהן. צייהלט מען זייא פון איינס ביז צעהן אונ דער צעהנטער איז הייליג
(בחדש ובישן) מען דארף מעשרין נייע בהמות אונ אלטע בהמות (דיא בהמות וואס
ווערין געבארין פר ראש חודש אלול הייסין אלטע. אונ די בהמות וואס ווערין געבארין נאך
ראש חודש אלול הייסין נייע) (ואין מתעשרין מזה על זה) אונ מען מעשרת ניט פון איינס
אויף דאס אנדערע מען מוז צייהלן צעהן נייע בהמות בזונדר. אונ צעהן אלטע בהמות בזונדר.
אונ אויב ער האט ניט קיין צעהן נייע בהמות. אדער ער האט ניט קיין צעהן אלטע
בהמות. אפילו צו זאמן אלטע מיט נייע הט ער יא צעהן בהמות. פון דעסטוועגן מעשרת
מען זיי ניט (שהיה בדין) דער דין וואלט ניט גדארפט אזו זיין (מה אם החדש והישן) סאדאך נייע
בהמות מיט אלטע (שאינן כלאים זה בזה) וואס זייא זענען ניט קיין צוויי מינים. נאר איין

מזה על זה. הכבשים והעזים. שהם כלאים זה בזה. אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה. ת"ל (ויקרא כז) וצאן. משמע כל צאן אחד: ב מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה. וכמה היא רגל בהמה רועה. ששה עשר מיל. היה בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל. אינן מצטרפין. היה לו באמצע. מביא

מחדש על סימן לא. דהא כתיב שנה שנה. פטורות. דאמר קרא (ירמיה לג) תעבורנה דמשמע ולא משנה זו על שנה אחרת. אף הצאן ע"י מונה משמע אם יכולות לבהמות מעשר בהמה מחדש על סימן לא: ב כמלוא ברועה אחד מקרי צאן. ותעבורנה תחת רגל בהמה רועה. כמו שיכולות להשתמר שבע להתעשר ואי לא לא: שלשים ושנים

ברועה א' כשהבהמות רועות מתרחקות זו מזו והיינו ט"ז מיל דהכי שלטא עינא דרועה ואם יש לו הבהמות בכפר זה והמה בכפר אחר רחוק זה מזה ט"ז מיל מביאן לתוך דיר אחד ומעשרן. ואם רחוקות יותר

מיל אינן מצטרפין. משום דבעי למהוי בסמוך. שאם היה לו עדר באמצע אותן שהאמצעיות מצטרפות את הצדדים. לפיכך אע"פ שאם הצדדים רחוקות זו מזו שלשים ושנים מיל. אין האמצעי מצרפן: מביא ומעשר

מין (אין מתעשרין מזה על זה) פון דעסטוועגן טאר מען ניט מעשרן פון איינס אויף דאס אנדערע (הכבשים והעזים) שעפסין מיט ציגען (שהם כלאים זה בזה) וואס זייא זענען צווייא מינים (אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה) איז דען ניט געווים אז דער דין דארף זיין מען זאל ניט מעשרן פון איינס אויף דאס אנדערע (תלמוד לומר וצאן) שטייט אין פסוק „וצאן" אונ שעפסין (משמע כל צאן אחד) מיינט מען אלע שעפסין זענען איינס. שעפסין אונ ציגען איז איינס. צוא מעשרן פון איינס אויף דם אנדערע: ב (מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה) אז דיא בהמות זענען פאר שפרייט אויף דיא פעלד אזוי וויא זייא פיטערן זיך. אונ איין פאסטוך קען זייא היטען. איז גלייך וויא זייא וואלטין גישטאנען איינס בייא דאס אנדערע. דארף מען זייא מעשרן (וכמה היא רגל בהמה רועה) וויא וויט זענען פאר שפרייט דיא בהמות וואס פיטערן זיך אויף דיא פעלד (ששה עשר מיל) זעכצעהן תחום שבת. אזוי וויט קען איין פאסטוך אכטונג געבין אויף זייא. אויב פינף בהמות זענען אין איין דארף. אונ פינף בהמות זענען אין אנדערין דארף. אונ פון איין דארף צום אנדערין איז וויט זעכצעהן תחום שבת. מוז ער נעמען אלע צעהן בהמות אין איין שטאל. אונ מעשרת זייא. אבער אז פון איין דארף צום אנדערין איז ווייטער וויא זעכצעהן תחום שבת. דארף מען זייא ניט מעשרן (היה בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל) אויב פון איין דארף צום אנדערין דארף איז וויט צווייא אונ דרייסיג תחום שבת. אונ אין דעם דארף איז דא פינף בהמות. אונ אין דעם אנדערין דארף איז דא פינף בהמות. אפילו דער פאסטוך שטייט אין מיטען. איז פון פאסטוך צוא דעם דארף וויט זעכצעהן תחום שבת אונ צוא דעם דארף איז אויך וויט זעכצעהן תחום שבת. נאר וויל פון די פינף בהמות ביז צוא דיא פינף בהמות איז וויט מער וויא זעכצעהן תחום שבת (אינן מצטרפין) דארף מען ניט צו זאמען נעמען דיא בהמות אויף איין ארט מען זאל זייא מעשרן. נאר זייא זענען פטור פון מעשר (היה לו באמצע) אבער אז ער האט שעפסין אין מיטען דיא צווייא אונ דרייסיג תחום שבת. אז מען וועט רעכענען דיא שעפסין וואס שטייען אין מיטען מיט דיא שעפסין וואס אין דער זייט. וועט זיין צעהן. אונ אז מען וועט רעכענען דיא שעפסין וואס שטייען אין מיטען מיט דיא שעפסין וואס אין דר זייט. וועט אוך זיין צעהן (מביא ומעשרן באמצע) זאל מען צו זאמען ברייננען דיא שעפסין אין מיטען אונ מען זאל

ומעשרן באמצע. רבי מאיר אומר. הירדן מפסיק למעשר בהמה: ג הלקוח או שניתן לו מתנה. פטור ממעשר בהמה. האחים השותפין שחייבין בקלבון פטורי' ממעשר בהמה. ושחייבין

באמצע לאו [מביא] באמצע ממש קאמר: הירדן מפסיק. שאם היו לו חמש בהמות מכאן וחמש בהמות מכאן וירדן באמצע. אין מצטרפין ופטורות ואין הלכה כר"מ: ג הלקוח או שניתן לו מתנה פטור ממעשר בהמה. בגמ' ילפינן ליה מדכתיב (שמות כב) בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך לצאנך מה בניך אינה בלקיחה ומתנה. דלא שייך בהו לקיחה ומתנה אלא אלו שנולדו. אף צאנך ובקרך. אין בלקוח ומתנה. ואע"ג דהאי קרא בבכור הוא דכתיב ואנן ילפינן מעשר מיניה. היינו משום דכתיב כן תעשה לשורך. ועשיה ודאי לא מצית מוקמא בבכור. דהאי מרחם קדיש. ולא בעי עשיה שיקדישנו האדם. אם אינו לבכור תנהו ענין למעשר בהמה: האחים השותפים. האחים שחלקו בירושת אביהן ואח"כ נשתתפו: כשחייבין בקלבון. כשמביאין שקליהן מביאין שני חצאי שקלים ונותנים ב' קלבונות והקלבון הוא ל' הכרע שחייבין להכריע שקליהן. ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנים שני קלבונות שה"ה להם לשקול לחצאין: ופטורים ממעשר בהמה. מכל שנולדים להם כל ימי השותפות. בשותפות פוטר ממעשר בהמה דכתיב אשר יהיה לך ולא של שותפות. ואע"ג דהאי קרא בבכור הוא דכתיב אם אינו לבכור דהא שמעינן דאיתיה בשותפות דכתיב (דברים יב) ובכורות בקרכם וצאנכם. תנהו ענין למעשר בהמה: וכשחייבין במעשר בהמה כגון אם לא חלקו מעולם שתפוסת הבית קיימת דהיינו שירושת אביהן עומדת חייבין במעשר בהמה לעשר שנולדים להם כל ימי שותפותם דהכי אמרי' בברי' יכול אפילו קנו בתפוסת הבית. ת"ל

זיא מעשרין ואוג ניט נאר אין מיטען. נאר עס זאל זיין צעהן אין איין שטאלו. רבי מאיר זאגט (הירדן מפסיק למעשר בהמה) אויב איינער האט פינף שעפסין אויף דער זייט ירדן. אונ פינף שעפסין אויף דער זייט ירדן. דארף מען זיא ניט מעשרין: ג (הלקוח או שניתן לו מתנה פטור ממעשר בהמה) אז איינער האט גיקויפטע בהמות. אדער מען האט זיי אים גישיינקט. דארף ער זיא ניט מעשרין (האחים השותפים) צוויא ברידער וואס האבין גירשת זייער פאטער אונ זענען שותפים אין דער ירושה. איז דער דין אזוי. אויב זיא האבין פריער דיא ירושה צוא טיילט. יעדער האט גינומען זיין חלק. דער נאך זענען זיא גיווארין שותפים (שחייבים בקלבון) אז זיא קומען געבין אמחצית השקל. דארף יעדער בזונדער געבין אמחצית השקל (אהאלבין טאלער) אונ נאך אקליינע מטבע דאס הייסט קלבון. ווען זיא געבין צוויא האלבע טא. ערס מיט צוויא קלבונות. אונ אז זיא גיבען פאר ביידע אגאנצין טאלער. דארפין זיא אויך געבין צוויא קלבונות. ווייל זיא דארפין ניט געבין אגאנצין טאלער נאר צוויא האלבע. וואָרום דער נאך וויא זיא האבין צוא טיילט דיא ירושה. זענען זיא גלייך וויא צוויא פרעמדע מענטשין וואלטין גימאכט שותפות (פטורין ממעשר בהמה) אונ דיא אלע בהמות וואס וועלין גיבארין ווערין אין שותפות. דארף מען זיא ניט מעשרין. וואָרום שותפותדיגע בהמות דארף מען ניט מעשרין. אבער אז דיא ברידער האבין דיא ירושה ניט צוא טיילט. נאר אזוי וויא עס איז געבליבען פון פאטער אזוי לעבין זיא אין שותפות. איז גלייך וויא דער פאטער וואלט נאך גילעבט. אונ זיא עסין פון דעם פאטערס פאר מעגין. ניט פון זייער פאר מעגין. דריבער (ושחייבין במעשר בהמה) דארפין זיא מעשרין אלע בהמות וואס ווערט ביי זיא גיבארין. ווייל דאס הייסט ניט שותפותדיגע בהמות. נאר דאס הייסט זייער פאטערס

ושחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון. קנו מתפיסת הבית חייבין. אם לאו פטורין. חלקו וחזרו ונשתתפו. חייבין בקלבון ופטורין ממעשר בהמה:

ד הכל נכנס לדיר להתעשר. חוץ מן הכלאים. והטרפה. ויוצא דופן. ומחוסר זמן. ויתום. איזהו יתום כל שמתה אמו. או שנשחטה. רבי יהושע

יהיה דמשמע מכ"מ: פטורים מן הקלבון. נגמרי שהולקין בין שניהם שקל שלם. שממון האחים בחזקתו עומד והאב שוקל על בניו או על אחד מבני עירו ופוטר בשלו פטור מן הקלבון. דתנן בשקלים השוקל בשביל עני או בשביל שכנו. או בשביל בן עירו פטור מן הקלבון. ובניו נמי אין מלוה שקליהם עניו והוי ליה כשכנו ובן עירו: קנו מתפוסת הבית חייבין. במעשר בהמה כדאמרי' ת"ל יהיה דמשמע מ"מ שיהיה. ובפירושי רבותי מצאתי. דהאי קנו לא שלקחו במעות. אלא שחלקו להם בהמות מירושת אביהם: חלקו וחזרו ונשתתפו. הוו כשותפים דעלמא: ופטורים ממעשר בהמה. וחייבין בקלבון: ד הכל נכנס לדיר להתעשר. הכל לאתויי רובע

ונרבע ומוקצה שהפרישוהו להקריבו לעבודת כוכבים ונעבד שעבדו הבהמה עצמה ואתנן זונה ומחיר כלב וטומטום ואנדרוגינוס. שכל אלו אע"פ שהם פסולים לקרבן נכנסין לדיר להתעשר דכיון דלא הקפידה תורה בבעל מום לגבי מעשר כדכתיב (ויקרא כז) לא יבקר בין טוב לרע. לא הקפידה נמי בכל הנך פסולין: חוץ מן הכלאים והטרפה ויוצא דופן כו'. דת"ר שור או כשב (ויקרא כב) פרט לכלאים דהיינו הבא מתיש ורחל. או עז פרט לנדמה. שבא מאיל ורחל דומה לעז. כי יולד פרט ליוצא דופן. והיה שבעת ימים פרט למחוסר זמן. תחת אמו פ"ט ליתום שמתה אמו כשילדתו. דכל הני פסולים לקדשים ומעשר בהמה יליף מקדשים בגזירה שוה נאמר כאן

בהמות (פטורין מן הקלבון) אונ אז זייא גיבען פון דיא ירושה געלט אמחצית השקל. דארף ניט געבין יעדער בזונדער אהאלבין טאלער. נאר זייא געבין צו זאמען אגאנצין טאלער. אונ זייא דארפין ניט געבין קיין קלבון. ווארום עס איז גלייך ווי א דער פאטער אליין וואלט גיגעבין פאר זייא דעם מחצית השקל. אונ אז אפאטער גיט אמחצית השקל פאר זיינע קינדער דארף ער ניט געבין קיין קלבון (קנו מתפוסת הבית חייבין) אויב זייא האבין גירשת בהמות פון זייער פאטער. דארפין זייא מעשרין דיא בהמות (אם לאו) אויב זייא האבין גיקויפט בהמות אפילו פון דיא ירושה געלט (פטורין) דארף מען זייא ניט מעשרין (חלקו וחזרו ונשתתפו) אויב זייא האבין צוא טיילט דיא ירושה. דער נאך האבין זייא גימאכט צוריק שותפות (חייבין בקלבון) ווען זייא גיבען אמחצית השקל דארפין זייא געבין צוויא קלבונות (ופטורין ממעשר בהמה) אונ דיא בהמות דארפין זייא ניט מעשרין אזוי ווייא פריער שטייטו: ד (הכל נכנס לדיר להתעשר) אלע בהמות ואפילו דיא וואס זענען פסול צוא אקרבן גייען אריין אין אשטאל צוא גימעשרת ווערין (חוץ מן הכלאים) אויב אזכר פון ציגען האט מזנה גיוועזן מיט אנקבה פון שעפסין. אדער פאר קערט דער זכר איז גיוועזן פון שעפסין אונ דיא נקבה פון ציגען. דאס קינד וואס ווערט פון זייא גיבארין גיהער ניט צוא מעשר (והטרפה) אונ אבהמה וואס קען ניט לעבין גיהער ניט צוא מעשר (ויוצא דופן) אויב מען האט אויף געשניטען דעם בויך פון אבהמה אונ מען האט ארויס גינומען אלעבעדיגע קאלב. דיא קאלב גיהער ניט צו מעשר (ומחוסר זמן) אונ דיא קאלב וואס איז נאך ניט אלט אכט טאג. גיהער זיא ניט צוא מעשר (ויתום) אונ איתום גיהער אויך ניט צוא מעשר (איזהו יתום) וועלכעס הייסט איתום (כל שמתה אמו) דיא קאלב ווס די מוטער

יהושע אומר. אפי' נשחטה אמו והשלח קיים אין זה יתום: **ה** שלש גרנות למעשר בהמה. בפרוס הפסח. בפרוס העצרת. בפרוס החג. דברי רבי עקיבא. בן עזאי אומר בעשרים ותשעה באדר. באחד בסיון. בעשרים ותשעה באב. ר' אליעזר ור' שמעון

(שם כו) התם השבע ויאמר להלן תחת אמו. מה להלן פרט לכל השמות הללו. אף כאן פרט לכל השמות הללו. וטרפה נמי אינה נכנסת לדיר להתעשר דכתיב (שם) כל אשר יעבור פרט לטרפה שאינה עוברת כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה. שהיא אחד מן הטרפות וה״ה לכל שאר מיני טרפות: והשלח קיים. העור קיים תרגום והפשט ויהלת: אין זה יתום. לפי שים מקומות שכשהבהמה מתה מהמת לידה מפשיטין אותה ומלבישים בעורה את החיה [את הולד] כדי שיתחמם ומעלי ליה. כאילו היתה אמו חיה ואין הלכה כר' יהושע: **ה** שלש גרנות למעשר בהמה. בשלשה פרקים בשנה שהבהמות מתעשרות ולשון גרנות כתבואת גורן שהיא עבולה למעשר. ואין אוכלים ממנו עד שיעשרו. כך בג' פרקים הללו אין אוכלים מן הבהמה ולא מוכרים מהן עד שיעשרו אותן: פרוס הפסח. ט״ו יום קודם הפסח דהיינו יום אחרון של אדר. ולשון פרוס. פלגא. חלי הזמן. שהו לין

בהלכות הפסח דתניא שואלין בהל' הפסח קודם לפסח ל' יום. וכן פרוס עצרת ט״ו יום. וכן פרוס החג דהיינו יום אחרון של אלול וקבעו הכך תלתא זמני שיהיו קובעות למעשר בהמה כדי שיהיו בהמות מצויות לעולי רגלים דאע״ג דתקן במתני' שעד שלא הגיע מן הגורן מותר למכור ולשחוט דג״רן הוא הקובע למעשר אפ״ה לא בהטי להו איניש עד דמעשרין. דניחא ליה לאינש לקיומי מצוה בממונים בדבר שאין חסר בו כלום. כגון מעשר בהמה שהוא עצמו מקריב מעשר ואוכלו שלמים. ואם לא היו מעשרים בג' פרקים הללו היו הרבה נמנעים למכור. לפי שלא עשרו ולא היו בהמות מצויות לעולי רגלים: בן עזאי אומר בתשעה ועשרים באדר. דהיינו ט״ו יום קודם הפסח. אלא דר״ע סבר אדר הסמוך לניסן. פעמים חסר פעמים מלא וט״ו יום קודם הפסח פעמים מתחילים בתשעה ועשרים באדר. פעמים בל' באדר. הלכך לא קבע לי' זמן. ובן עזאי סבר אדר הסמוך לניסן לעולם

אירע איז ניפיינערט ווען זיא האט איר גיבארין (או שנשחטה) אדער זיא איז גישאכטין גיווארין ווען זיא האט איר גיבארין גיהער זיא אויך ניט צוא מעשר. רבי יהושע זאגט (אפילו נשחטה אמו והשלח קיים אין זה יתום) אפילו דיא מוטער איז גישאכטין גיווארין נאר אויב דיא פעל איז געבליבען. איז דיא קאלב ניט קיין יתום וואררום אז א בהמה פיינערט ווען זיא האט דאס קינד. ציהט מען אפ פון איר דיא פעל. אונ מען וויקלט איין דיא קאלב אין דיא פעל. ביז דיא קאלב ווערט דער ווארעמט. איז ביי דיא קאלב אזוי גלייך וויא דיא מוטער וואלט גילעבט. הייסט שוין ניט דיא קאלב איתום. מעג מען איר מקריב זיין פאר א קרבן. דריבער גיהער זיא צו מעשר:

ה (שלש גרנות למעשר בהמה) דרייא מאהל אין יאהר דארף מען מעשרין דיא בהמות. אונ ווען עס קומט דיא צייט צו מעשרין דיא בהמות. טאר מען ניט עסין פון זייא. אונ ניט פאר קויפין פון זייא. ביז מען מעשרת זייא (בפרוס הפסח) פופצעהן טעג פאר פסח (בפרוס העצרת) פופצעהן טעג פאר שבועות (בפרוס החג) פופצעהן טעג פאר סוכות (דברי רבי עקיבא) אזוי זאגט רבי עקיבא. בן עזאי זאגט (בעשרים ותשעה באדר) ניין אונ צוואנציג טעג אין אדר (באחד בסיון) ראש חודש סיון (בעשרים ותשעה באב) ניין אונ צוואנציג טעג אין אב. רבי אליעזר אונ רבי שמעון זאגין (באחד בניסן) ראש

חסר ותחלת פרוס הפסח הוי לעולם בכ"ט בלדר: באחד בסיון. מתוך שמיעוט בהמות יולדות מניסן ועד עלרת. אי מקדים ומעשר להו ט"ו יום קודם עלרת כלן יהיו נאכלין קודם עלרת ולא תהא בהמה מצויה לעולי רגלים: בכ"ט באב. בן עזאי לטעמיה. דאמר לקמן האלולין מתעשרין בפני עלמן. ואין מלטרפין עם אותן שנולדו קודם אלול דשמא בא׳ באלול ר"ה למעשר בהמה והוו להו חדש וישן ומספק ליה אימת הוי ר"ה או אלול אי תשרי. הלכך לא קבע זמן גורן של קייטי בכ"ט באלול דלא ליתי לצרופי הנולדים באלול בהדייהו: בא׳ בניסן. סברי כרשב"ג דאמר שואלים בהלכות הפסח קודם לפסח ב׳ שבתות. והיינו נמי בהלכות הפסח דמעשרים לבהמות כי היכי דלתחזו ברגל: בא׳ בסיון. כדאמרן טעמא דבן עזאי. לפי שמיעוט בהמות יולדות מניסן

ועד עלרת: ולא אמרו בא׳ בתשרי. ואע"ג דהוא יום שתי שבתות: מפני שהוא י"ט. הלא ועוד קאמר.. הלא משום דבעי הכירא בחדש וישן דבא׳ בתשרי הוא ר"ה למעשר ואע"ג דאתי לצרופי דתשרי בהדייהו דהא אכתי לא נולד שום טלה היום. ואי נולד מחוסר זמן הוא. אפ"ה לא מעשרינן ההוא יומא משום דבעי למעבד הכיר׳ בין חדש לישן. דלידעו היכא דלא לצרפו החדש עם הישן. ועוד מפני שהוא י"ט. משום שהקדשה לבע אדום שלובע בו העשירי כדי שיהא ניכר ואסור לצבוע ביום טוב: האלולין מתעשרין בפני עצמן. כדפירשנו לעיל דמספקא ליה אי הוי ר"ה למעשר בהמה א׳ באלול. או א׳ בתשרי הלכך אין מתעשרין האלולין עם הנולדים מתשרי ואילך. משום דלא לצטרפו ישן בחדש: כל הנולדים. הך סתמא כר׳ אליעזר ור"ש:

אומרים באחד בניסן באחד בסיון. בעשרים ותשעה באלול. ולמה אמרו. בעשרים ותשעה באלול. ולא אמרו בא׳ בתשרי. מפני שהוא יו"ט. ואי אפשר לעשר ביו"ט לפיכך הקדימוהו בעשרים ותשעה באלול. ר"מ אומר בא׳ באלול ר"ה למעשר בהמה. בן עזאי אומר האלולין מתעשרין בפני עצמן: ך כל הנולדים מאחד בתשרי

חודש ניסן (באחד בסיון) ראש חודש סיון (בעשרים ותשעה באלול) ניין און צוואנציג טעג אין אלול (ולמה אמרו בעשרים ותשעה באלול) פאר וואס האט מען גיזאגט ניין און צוואנציג טעג אין אלול (ולא אמרו באחד בתשרי) און מען האט ניט גיזאגט ראש חודש תשרי (מפני שהוא יום טוב) ווייל דער ערשטער טאג אין תשרי איז יום טוב. ראש השנה (ואי אפשר לעשר ביום טוב) און מען טאר ניט מעשרין אום יום טוב (לפיכך הקדימוהו בעשרים ותשעה באלול) דריבער האט מען גיזאגט מען זאל מעשרין מיט א טאג פריער. ניין און צוואנציג טעג אין אלול. רבי מאיר זאגט (באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה) ראש חודש אלול איז אנהייב יאהר צו מעשרין בהמות. אז איינער האט פינף בהמות וואס זענען געבארין געווארין פאר ראש חודש אלול. און פינף בהמות וואס זענען געבארין געווארין נאך ראש חודש אלול. רעכענט מען ניט די צעהן בהמות צו זאמען מען זאל געבין פון זייא מעשר. נאר די פינף זענען באזונדער און די פינף זענען באזונדער. און זענען פטור פון מעשר. בן עזאי זאגט (האלולין מתעשרין בפני עצמן) די בהמות וואס ווערין געבארין פון ראש חודש אלול ביז ראש חודש תשרי. מעשרת מען זייא באזונדער. ווייל מען ווייס ניט ווען עס איז אנהייב יאהר. ראש חודש אלול אדער ראש חודש תשרי. דריבער רעכענט מען זייא ניט. ניט מיט די וואס זענען געבארין געווארין פאר ראש חודש אלול. און ניט מיט די וואס זענען געבארין געווארין נאך ראש חודש תשרי: ך (כל הנולדים מאחד בתשרי

עד עשרים ותשעה באלול הרי אלו מצט־פין. חמשה לפני ר"ה וחמשה לאחר ראש השנה אינן מצט־פ־ן. חמש' לפני הגורן וחמש' לאחר הגורן. הרי אלו מצט־פין. א"כ למה נאמר שו"ש ג־נות למעשר בהמה. שעד שלא הגיע הגורן מותר למכו' ולשחוט. הגיע הגורן לא ישחוט. ואם שחט פטור: ז כיצד מעשרין. כונסן לדיר ועושה להן פתח קטן. כדי שלא יהיו שנים יכולין לצאת כאחת. ומונה בשבט. אחד שנים שלשה ארבע חמשה ששה שבעה שמונה תש"ה יהיוצא עשירי סוקרו בסקרא. ואומר

חמשה לפני ר"ה. אגב דבעי למתני חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן מלטרפין. תנא נמי הכי: לא ישחוט. שהגורן קבעו למעשר מדרבנן ואם שחט פטור והשמה שרי' באכילה. דלא השכחן בטבל דמעשר בהמה. לא לאו. ולא מיהה: ז לדיר. מקום מוקף אבנים.

עד עשרים ותשעה באלול) אלע בהמות וואס ווערין גיבארין פון ראש חודש תשרי ביז זיין אונ צוואנציג טעג אין אלול (הרי אלו מצטרפין) רעכונט מען צו זאמען אלע בהמות מען זאל געבין פון זייא מעשר (חמשה לפני ראש השנה) אויב ער האט פינף בהמות וואס זענען גיבארין גיווארין פאר ראש השנה ופאר ראש חודש תשרי. (וחמשה לאחר ראש השנה) אונ פינף בהמות האט ער וואס זענען גיבארין גיווארין נאך ראש השנה ונאך ראש חודש תשרי (אינן מצטרפין) רעכונט מען זייא ניט צו זאמען. נאר מען דארף זייא ניט מעשרין (חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן) אויב ער האט פינף בהמות וואס זענען גיבארין גיווארין פאר דיא צייט וואס מען גיט מעשר פון בהמות אזוי וויא עס שטייט אין משנה ה) אונ פינף בהמות האט ער וואס זענען גיבארין גיווארין נאך דיא צייט וואס מען גיט מעשר פון בהמות (הרי אלו מצטרפין) רעכונט מען צוא זאמען דיא צעהן בהמות מען זאל געבין פון זייא מעשר (אם כן למה נאמר שלש גרנות למעשר בהמה) אויב אזוי. אז מען רעכונט צו זאמען דיא וואס זענען גיבארין גיווארין פאר דיא צייט וואס מען גיט מעשר פון בהמות. מיט דיא וואס זענען גיבארין גיווארין נאך דיא צייט וואס מען גיט מעשר פון בהמות. צו וואס האט מען אויס גיזעצט דרייא צייטין אין יאהר ווען מען זאל געבין מעשר פון בהמות. ענטפערט דיא משנה (שעד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט) איידער עס קומט דיא צייט פון מעשרין מעג מען פאר קויפין דיא בהמות אונ מען מעג זייא שעכטין (הגיע הגורן לא ישחוט) אז עס קומט דיא צייט פון מעשרין טאר מען ניט שעכטין דיא בהמות ביז מען מעשרת זייא (ואם שחט פטור) אונ אויב ער האט גישאכטין איידער מען האט גימעשרת. מעג מען עסין דיא בהמה: ז (כיצד מעשרין) וויא אזוי מעשרת מען (כונסן לדיר ועושה להן פתח קטן) ער נעמט אריין דיא בהמות אין אשטאל אונ ער מאכט אשמאלע טיר (כדי שלא יהיו שנים יכולין לצאת כאחת) אז צווייא בהמות זאלין ניט קענען ארויס גיין מיט איין מאהל. זייא זאלין נאר מוזין גיין איינציגווייז (ומונה בשבט) אונ ער האלט ארוט אין האנט אונ ציילט (אחד שנים שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שמונה תשעה) איינס. צוויא. דרייא. פיר. פינף. זעקס. זיבען. אכט. ניין. (והיוצא עשירי סוקרו בסיקרא) אונ דיא בהמה וואס גייט ארויס צום צעהנטין זאל ער איר געבין אשמיין מיט דיא רוט וואס איז גיוועז גיפארבט מיט פארב (ואומר הרי זה מעשר) אונ ער זאל זאגין דיא בהמה זאל זיי מעשר. איז שוין אויף דיא בהמה געבליבע

הרי זה מעשר. לא סקרו בסק"א. ולא מנאם בשבט. או שמנאם רבוצים או עומדים. הרי אלו מעושרים. ה"ה לו מאה ונטל עשרה. עשרה ונטל אחד. אין זה מעשר. ר' יוסי ברבי יהודה א"מר ה"ז מעשר. קפץ (אחד) מן המנויין לתוכן הרי אלו פטורים. מן המעושרים לתוכן. כלן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלי': ח יצאו שנים כא'. מונה

או קנים שמכניסים בו הטלאן: היה לו מאה ונטל עשרה. בלא שום מנין: או עשרה. ונטל אחד בלא מנין: אין זה מעשר. דכתיב (ויקרא כז) העשירי יהיה קדש. ואין זה עשירי: ר' יוסי בר יהודה א"מר הרי זה מעשר. דסבר ר' יוסי כהא שהרו"ג וחרו"מ נטלים באומד ובמחשבה דכתיב (במדבר יח) ונחשב לכם תרומתכם במחשבה הויא תרומה כך מעשר ניטל באומד ובמחשבה דמעשר תרומה קרייה רחמנא. דכתיב (שם) כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה. ואתקש מעשר בהמה למעשר דגן. מה מעשר דגן ניטל במחשבה אף מעשר בהמה ניטל במחשבה ואין הלכה כר"י: קפץ אחר מן המנויין. שמנה עשר שיצאו מן הפתח ונטל העשירי ונפטרו התשעה וקפץ אחד מן התשעה להוך הדיר כל אותן שבדיר פטורים. אם אינו ניכר איזה הוא דשמא זה יצא עשירי והוא אינו ראוי לכך שבכר נפטר. אי נמי כל א' מהן ספק אם הוא מגוי כבר ונפטר וכל ספיקא לאו בר עשורי הוא: מן המעושרים. מן העשיריים שכבר קדשו קפץ אחד להוך הדיר הן כולהו ספק מעשר וירעו עד שיסתאבו דכל זמן שהן תמימים אסור לשוחטן בחוץ. ולאחר שיסתאבו יאכלו במומן לבעלים: ח ה ג יצאו שניה כא מונה אותן שנים שנים מנאן

דער גיפארבטער צייכין. האט מען געוואוסט אז דיא בהמה איז מעשר (לא סקרו בסיקרא) אז ער האט ניט גימאכט אויף דיא בהמה קיין גיפארבטין צייכין (ולא מנאם בשבט) אונ ער האט זייא ניט גיצייילט מיט א רוט (או שמנאם רבוצים) אדער ער האט זייא גיצייילט אזוי וויא זייא זענען גילעגין אויף דיא ערד (או עומדים) אדער ער האט זייא גיצייילט ווען זייא זענען גישטאנען. אונ צו יעדער צעהנטין האט ער גיזאגט ער זאל זיין מעשר (הרי אלו מעושרים) זענען זייא גימעשרת (היה לו מאה ונטל עשרה) אויב ער האט גיהאט הונדערט בהמות. האט ער גינומען פון זייא צעהן. אונ האט גיזאגט זייא זאלין זיין מעשר. אונ ער האט ניט גיצייילט פון איינס ביז צעהן. אונ נאך אמאהל פון איינס ביז צעהן. ביז דיא גאנצע הונדערט (עשרה ונטל אחד) אדער ער האט גיהאט צעהן בהמות. האט ער פון זייא גינומען איינע. אונ האט גיזאגט דיא איינע זאל זיין מעשר. אונ ער האט ניט גיצייילט פון איינע ביז צעהן (אין זה מעשר) דאס איז ניט קיין מעשר. רבי יוסי ברבי יהודה זאגט (הרי זה מעשר) דאס איז יא מעשר (קפץ אחד מן המנויין לתוכן) אויב עס זענען ארויס גיגאנגען פון דיא שטאל צעהן בהמות. איז דער צעהנטער גיווארין מעשר. אונ ער האט אים צוא גינומען. אונ איינער פון דיא נײן איז צוריק אריין גישפרונגען אין שטאל. אונ ער איז צו מישט גיווארין מיט דיא איבריגע בהמות. אונ מען דער קענט אים ניט (הרי אלו פטורים) זענען אלע בהמות וואס אין שטאל פטור פון צו מעשרין זייא (מן המעושרים לתוכן) אויב איין בהמה פון דיא בהמות וואס זענען גיווארין מעשר. איז אריין גישפרונגען צוריק אין שטאל צווישען דיא אנדערע בהמות. אונ מען דער קענט איר ניט (כולן ירעו עד שיסתאבו) זאל מען אלע בהמות וואס אין שטאל פיטערין ביז זייא וועלין בעקומען אפעלער (ויאכלו במומן לבעלים) אונ אז זייא וועלין בעקומען אפעלער וועט זייא דער בעל הבית מעגין עסין: ח (יצאו שנים כאחד) אויב באלד אין אנהייב ציילין זענען ארויס

איתן שנים שנים. מנאן אחד. תשיעי ועשירי מקולקלי׳. יצאו תשיעי ועשירי כאחת. תשיעי ועשירי מקולקלין. קרא לתשיעי עשירי. ולעשירי תשיעי. ולאחר עשר עשירי. שלשתן מקודשין. התשיעי נאכל במומו. והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים. ועושה

אחד תשיעי ועשירי מקולקלין. יצאו שנים כאחד זה אצל זה ברוחב הפתח ומנה אותן אג אחת מונה כלן שנים שנים זוג זוג והזוג העשירי קדוש בקדושת מעשר. וה״ה אם מנאן שלשה או ארבעה: מנאן אחד. לשנים הראשוני׳ שיצאו מנה אחד. ולשלישי ב׳ ולרביעי ג׳: תשיעי ועשירי מקילקלים. לפי שהתשיעי בחשבונו הוא עשירי באמת והעשירי בחשבונו הוא י״א. ומש״ה הוו מקולקלים וידעו עד שיטעה ולא דמו לקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי דעשירי מעשר. וי״א קרב שלמים דהתם נפק אחד אחד וכי מטי עשירי וקרייה תשיעי ולאחד עשר קרא עשירי. מבריר לה ע

שהתשיעי לחשבונו הוא עשירי לבהמות והעשירי אחד עשר והיינו הוא דשינה וטעה הלכך העשירי מעשר גמור והאחד עשר קרב שלמים מגזירת מלך כדמפרש לקמן אבל הכא דיצאו שנים בתחלה ביחד ולא מבריר עשירי שם א׳ קרא תשיעי דלהוי עשירי לאו מעשר גמור הוא מאליו וכדאמר איהו נמי לא הוי הלכך מקולקלים: שלשתן מקודשים. דכ׳ (ויקרא כז) וכל מעשר בקר לרבות תשיעי ואחד עשר יכול שאני מרבה אף שמיני ושביעי אמרת הואיל והוא קדוש וטעותו מקודשת. מה הוא אינו קדוש אלא בסמוך לו כלומר העשירי עצמו הסמוך אצל גופו אף טעותו אינה מקודשת אלא

גיגאנגען צוויא בהמות איינער נעבן אנדערן מיט איין מאהל אין דיא ברייט פון טיר (ומונה אותן שנים שנים) זאל ער זעהן אז דיא בהמות זאלין ווייטער דורך גיין צו צוויא מיט איין מאהל. אונ ער זאל ציילין איין פאר צוויא פאר ביז צעהן פאר אונ דיא צעהנטע פאר זאלין זיין היילג מיט איין מאהל (מנאן אחד) אויב ער האט דיא ערשטע צוויא גיציילט פאר איינס. אונ דעם דריטען האט ער גיציילט פאר צוויא. אונ דעם פערטין האט ער גיציילט פאר דרייא. אונ אזוי ווייטער ביז ער האט גיציילט דעם צעהנטין פאר ניין אונ דעם עלפטין פאר צעהן (תשיעי ועשירי מקולקלים) דער ניינטער אונ דער צעהנטער זענען קאליע. ווארום דער וואס איז אין אמת דער צעהנטער קען ניט זיין מעשר. ווייל ער רופט אים דער ניינטער. אונ דער וואס ער רופט אים דער צעהנטער קען ניט זיין קיין מעשר. ווייל ער איז אין אמת דער עלפטער (יצאו תשיעי ועשירי כאחת) אויב דער ניינטער אונ דער צעהנטער זענען ארויס גיגאנגען מיט איין מאהל (תשיעי ועשירי מקולקלין) איז דער ניינטער אונ דער צעהנטער קאליע. ווארום עס קען זיין אז איינער איז עפעס פריער ארויס גיגאנגען. נאר מען דו׳ קענט אים ניט. ווייס מען דאך ניט וועלכער איז דער ניינטער אונ וועלכער איז דער צעהנטער (קרא לתשיעי עשירי) אויב ער האט גירופין דעם ניינטען. דער צעהנטער. ווייל ער האט גימיינט אז דאס איז דער צעהנטער (ולעשירי תשיעי) אונ דעם צעהנטען האט ער גירופין דער ניינטער. ווייל ער האט גימיינט אז דאס איז דער ניינטער (ולאחד עשר עשירי) אונ דעם עלפטין האט ער גירופין דר צעהנטר. ווייל ער האט גימיינט אז דאס איז דר צעהנטר (שלשתן מקודשין) זענען אלע דריי היילג (התשיעי נאכל במומו) דעם ניינטין דארף מען ווארטין ביז ער וועט בעקומען א פעלער. וועט אים דער בעל הבית מוזן עסין (והעשירי מעשר) אונ דער צעהנטער איז מעשר (ואחד עשר קרב שלמים) אונ דעם עלפטין איז מען מקריב שלמים (ועושה תמורה) אונ אויב מען טאהשט דעם עלפטין אויף איין אנדער בהמה זענען ביידע

תמורה. דברי ר״מ. א״ר יהודה וכי יש תמורה עושה תמורה. אמרו משום רבי מאיר אלו היה תמורה לא היה קרב. קרא לתשיעי עשירי. ולעשירי עשירי, ולאחד עשר עשירי. אין אחד עשר מקודש. זה הכלל כל שלא נעקר שם עשירי ממנו. אין אחד עשר מקודש:

כליק מסכת בכורות

בסמוך לעשירי דהיינו תשיעי מלפניו ואחד עשר מאחריו: וכי יש תמורה עושה תמורה. סבר ר״י דהאי י״א הוי תמורה דהאי דקרייה עשירי כמאן דאמר הרי זה תחת העשירי דמי ואין תמורה עושה תמורה דכתיב (שם) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש ולא תמורת תמורתו: אמרו משום ר״מ. אינה תמורה. אין האחד עשר תמורת העשירי שאם היה תמורה לא היה קרב דתמורת מעשר אינה קריבה דכתיב (במדבר יח) לא תפדה קדש הם הם קריבין ולא תמורתן ובבכור כתיב וילפינן מעשר מיניה והלכה שאין האחד עשר עושה תמורה: כל שלא נעקר שם עשירי ממנו. דכל היכא דקרא לעשירי עשירי הו לא מקדש אחד עשר במאי דקרי ליה עשירי:

סליק מסכת בכורות

מסכת ערכין

הכל מעריכין. הכל לאתויי בן י״ג שנה ויום אחד ולא הביא שתי שערות שהוא

הכל מעריכין . ונערכין . נודרים

שלמים (דברי רבי מאיר) אזוי זאגט רבי מאיר (אמר רבי יהודה) האט רבי יהודה גיזאגט (וכי יש תמורה עושה תמורה) צו קען דען אז טאהשטע בהמה הייליג מאכן איין אנדער בהמה. רבי יהודה האלט אז דער עלפטער איז גיטאהשט אויף דעם צעהנטין אבער ער איין פון זיך איז ניט הייליג דער נאך אז מען טאהשט דעם עלפטין אויף איי אנדער בהמה דארף דיא בהמה ניט זיין הייליג (אמרו משום רבי מאיר) מען האט גיזאגט פון רבי מאירס וועגין (אילו היה תמורה לא היה קרב) ווען דער עלפטער וואלט אליין ניט גיוועזן הייליג. נאר וויל ער איז גיטאהשט אויף דעם צעהנטין. וואלט מען אים גאר ניט גימעגט מקריב זיין. וואהם אז מען טאהשט מעשר אויף איין אנדער בהמה. ווערט ניט הייליג דיא בהמה. נאר דער עלפטער איז הייליג פון זיך אליין. דריבער אז מען טאהשט אים אויף איין אנדער בהמה ווערט דיא בהמה הייליג (קרא לתשיעי עשירי) אויב ער האט גירופין דעם ניינטין. דער צעהנטער (ולעשירי עשירי) אונ דעם צעהנטין האט ער גירופין דער צעהנטער (ולאחד עשר עשירי) אונ דעם עלפטין האט ער גירופין דער צעהנטער (אין אחד עשר מקודש) איז דער עלפטער ניט הייליג (זה הכלל) דאס איז דער כלל (כל שלא נעקר שם עשירי ממנו) אויב פון דעם צעהנטין איז ניט אוועק גינומען גיווארין דער נאמען צעהנטער. אויב מען האט גירופין דעם צעהנטין צעהנטער (אין אחד עשר מקודש) ווערט שוין דער עלפטער ניט הייליג אפילו מען רופט אים אויך צעהנטער:

פרק א (הכל מעריכין ונערכין) אויב איינער זאגט וויא פיל מיין נפש איז גישאצט זאל איך געבין צו גאט. אדער ער זאגט אויף איין אנדער מענטש וויא פיל דער נפש פון דעם מענטש איז גישאצט זאל איך געבין צו גאט. האט דיא תורה אין דיא סדרה בחקותי גישאצט אלע מענטשין נאך זייערע יאהרין. וויא אלט זייא זענען באזוי